

Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΗ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

UNEMPLOYMENT AS A SOCIAL PHENOMENON AND ITS EFFECTS ON THE MENTAL HEALTH OF A PERSON

ΛΥΓΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΛΥΚΟΥΡΓΙΩΤΗ ΠΟΛΥΞΕΝΗ

ΜΑΡΑΤΙΔΟΥ – ΚΙΤΣΕΛΗ ΝΑΝΤΙΑ

Πάτρα, Σεπτέμβριος 2013

ΠΑΤΡΑΣ

Σ.Ε.Υ.Π

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ
ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ
ΣΤΗ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ**

**UNEMPLOYMENT AS A SOCIAL
PHENOMENON AND ITS EFFECTS ON THE
MENTAL HEALTH OF A PERSON**

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΛΥΓΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΛΥΚΟΥΡΓΙΩΤΗ ΠΟΛΥΞΕΝΗ

ΜΑΡΑΤΙΔΟΥ – ΚΙΤΣΕΛΗ ΝΑΝΤΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΒΑΛΣΑΜΗ ΟΥΡΑΝΙΑ

Πάτρα, Σεπτέμβριος 2013

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

“Αυτή η ανεργία”

Κύριοι συνάδελφοι, η ανεργία
πρόβλημα είναι ακανθώδες.
Εφ’ω και είναι ευκαιρία
το Συμβούλιό μας το εργώδες
να της αφιερώσει μίαν... συζήτησιν
εφ’όσον η εργασία δεν έχει ζήτησιν.
Διότι είναι καθαρά θεομηνία
διά το έθνος η ανεργία.
Αίνιγμα αποτελεί διά πάντα τίμιον
πολίτην και υγιώς σκεπτόμενον
της ανεργίας το φαινόμενο.
Και επιτέλους εξόχως επιζήμιον.
Κύριοι, οι καιροί ου μενετοί!
Θα απετέλει δε αδυναμίαν μας θανάσιμον,
εάν ημείς, του έθνους οι εκλεκτοί,
δεν εύρωμεν μίαν δικαιολογίαν βάσιμον,
και την εμπιστοσύνην ούτω χάσωμεν
του λαού, ήτις μας είναι λίαν χρήσιμος.
Πρέπει λοιπόν, δεόντως ν’αντιδράσωμεν.
Διότι θα είναι συμφορά μοιραία και κρίσιμος
εάν κρούσματα κοινωνικής έχωμεν αναταραχής,
ενώ ευρισκόμεθα επί ξηρού ακμής!
Θα ήτο διά το έθνος απειλή ολέθρια,
που το μαστίζει τόση ανεργία!
Δεν συμφωνείτε κύριοί μου;
Το συμφερότερον, κατά την άποψίν μου,
είναι ν’αποφασίσωμεν ότι το πρόβλημα ελύθη,
και να το παραδώσωμεν στη λήθη.
Την άποψή σας να τη βράσουμε!
Η ανεργία,
πληγή και παιδεμός του τόπου,
θα λείψει μοναχά τη μέρα όπου
θα μπίτε εσείς σε ανεργία!
Bertolt Brecht (1930)
Μετάφραση: Μάριος Πλωρίτης

Ευχαριστούμε την επόπτρια μας Κα Βαλσαμή Ουρανία και τις οικογένειες μας για την πολύτιμη συμπαράστασή τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της παρούσας εργασίας είναι η ανεργία και η αντιμετώπιση της ως κοινωνικό φαινόμενο, καθώς επίσης και οι επιπτώσεις που αυτή επιφέρει στην ψυχική υγεία του ανθρώπου.

Το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας περιέχει την εισαγωγή και τους ορισμούς των βασικών εννοιών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή της ανεργίας, ενώ αναλύονται και τα είδη της ανεργίας που υπάρχουν σε μια κοινωνία. Στην συνέχεια παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της ανεργίας, οι τρόποι ταξινόμησης της, καθώς και οι οικονομικοί κύκλοι.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι βασικές αιτίες που οδηγούν στην έξαρση του φαινομένου.

Το τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας περιγράφει εν συντομία τις βασικές οικονομικές και σύγχρονες θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί γύρω από την ανεργία.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μέσα από τα στατιστικά δεδομένα η ελληνική πραγματικότητα και η εξέλιξη της ανεργίας. Γίνεται επίσης ανάλυση του ποσοστού της ανεργίας με βάση διάφορους παράγοντες και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Το έκτο κεφάλαιο αναλύει την ανεργία ως ένα κοινωνικό φαινόμενο. Παρουσιάζονται οι βασικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις που επιφέρει στον άνθρωπο, ενώ στην συνέχεια γίνεται και μια ψυχολογική προσέγγιση για τον άνεργο πληθυσμό.

Στο έβδομο κεφάλαιο περιγράφονται οι παράγοντες που επηρεάζουν την ψυχική υγεία των ανθρώπων που έχουν αποχωρήσει από τον εργασιακό τομέα. Αναλυτικότερα, ερμηνεύονται οι παράγοντες που επηρεάζουν την ψυχική υγεία των νέων, των γυναικών και των ατόμων της μέσης ηλικίας.

Στο όγδοο κεφάλαιο της εργασίας αναλύεται με ποιον τρόπο μπορεί το κράτος να συνεισφέρει τόσο οικονομικά, όσο και ψυχολογικά στην στήριξη του άνεργου πληθυσμού. Στην χώρα μας, ο οργανισμός που ενισχύει τις προσπάθειες των ομάδων του πληθυσμού για εύρεση εργασίας είναι ο ΟΑΕΔ.

Στο ένατο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα προγράμματα απασχόλησης για επιχειρήσεις – εργοδότες (Δικαιούχοι) και για άνεργους –εργαζόμενους (Ωφελούμενοι) του ΟΑΕΔ. Επίσης αναφέρονται οι παροχές – επιδόματα ανεργίας που χορηγούνται από τον ΟΑΕΔ.

Στο δέκατο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι στόχοι τους οποίους πρέπει να έχουν οι μελλοντικές κοινωνίες, έτσι ώστε να στηριχθεί η απασχόληση και να διασφαλισθεί σταθερή ανάπτυξη. Ο κοινωνικός λειτουργός προσφέρει υποστηρικτικές υπηρεσίες με σκοπό την πρόληψη ή την αντιμετώπιση ανθρώπινων αναγκών και κοινωνικών προβλημάτων. Ο ρόλος του στην βοήθεια των ανέργων είναι πολυσύνθετος.

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση του φαινομένου της ανεργίας

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	iv
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	v
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	vi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	viii
1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	1
Εισαγωγή	1
Ορισμοί εννοιών	2
2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	3
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	
2.1 Ιστορική αναδρομή	3
2.2 Διαφορά εννοιών ανεργίας – αεργίας	3
2.3 Είδη ανεργίας	4
2.4 Χαρακτηριστικά της ανεργίας	5
2.5 Μέτρηση της ανεργίας	5
2.6 Κριτήρια ταξινόμησης της ανεργίας	6
2.7 Απασχόληση και ανεργία στην Ελλάδα	7
2.8 Συσχέτιση οικονομικής κρίσης και ανεργίας	9
2.9 Οικονομικός κύκλος	10
2.10 Πληθωρισμός	11
3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	13
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΙΤΙΕΣ ΟΞΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	
3.1 Βασικές αιτίες της ανεργίας	13
3.2 Τα αποτελέσματα της ανεργίας	14
3.3 Η καταπολέμηση της ανεργίας	14
3.4 Η ελληνική πραγματικότητα	16
3.5 Εξάρτηση της χώρας μας από το ξένο κεφάλαιο και ανεργία	17
3.6 Μονοπώλια και ανεργία	18
3.7 Ο ρόλος του αστικού κράτους και ανεργία	20
4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	22
ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	
4.1 Φιλελευθερισμός (Κλασική σχολή Adam Smith)	22
4.2 Κεϋνσιανισμός	22
4.3 Νεοφιλελευθερισμός (Σχολή του Σικάγου Μίλτον Φρίντμαν)	22
4.4 Μαρξισμός	23
4.5 Αντιμετώπιση των οικονομικών διακυμάνσεων από το κράτος (αντικυκλική πολιτική)	24
5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	26
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ	
6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	36
Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ	
6.1 Οι οικονομικές επιπτώσεις της ανεργίας	36
6.2 Οι κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας	36
6.3 Η ψυχοκοινωνική προσέγγιση της ανεργίας	38

7^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	40
ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ	
7.1 Η ψυχική υγεία των νέων	40
7.2 Η ψυχική υγεία των γυναικών	41
7.3 Η ψυχική υγεία των ατόμων της μέσης ηλικίας	42
8^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	44
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ	
ΑΝΕΡΓΙΑΣ	
9^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	48
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ- ΠΑΡΟΧΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	
9.1 Προγράμματα απασχόλησης για επιχειρήσεις – εργοδότες (δικαιούχοι) και για ανέργους – εργαζόμενους (ωφελούμενοι)	48
9.2 Παροχές ανεργίας	54
10^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	59
Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ	
10.1 Οι στόχοι της κοινωνίας του μέλλοντος	59
10.2 Η στήριξη της απασχόλησης	60
10.3 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού	62
11^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ	64
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66
ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	67
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΜΜΕ: Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

Ο.Ο.Σ.Α.: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Π.Ο.Υ : Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

Ε.Κ.Ο : Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες

Ε.Σ.Ε.Ε : Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου

Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε : Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1.1 Εισαγωγή

Η εργασία από τις παλαιότερες ήδη κοινωνίες, κατέχει κεντρική θέση στην ιεραρχία των οικονομικών και κοινωνικών αξιών ως μέσο απόκτησης των αγαθών και αξιοποίησης των ατόμων στην παραγωγική διαδικασία. Η εργασία δίνει αρχικά στον άνθρωπο το δικαίωμα να μπορεί να εκπληρώνει τις βασικές του ανάγκες για στέγη, τροφή και ένδυση. Μέσα από την εργασία τα άτομα βιώνουν την αποδοχή από τους άλλους, νιώθουν ικανοί αφού προσφέρουν ένα έργο απέναντι στην κοινωνία.

Στον αντίποδα ωστόσο, υπάρχει το φαινόμενο της ανεργίας, το οποίο λαμβάνει ιδιαίτερα ανησυχητικές διαστάσεις στην χώρα μας. Η ανεργία αντιμετωπίζεται ως ένα κοινωνικό φαινόμενο, του οποίου οι επιπτώσεις επιφέρουν προβλήματα στην ψυχική υγεία των ατόμων. Ιδιαίτερα ευάλωτες είναι κάποιες κοινωνικές ομάδες, όπως οι νέοι και οι γυναίκες.

Το φαινόμενο της ανεργίας στην Ελλάδα οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι η αδυναμία που έχει το εκπαιδευτικό σύστημα να προσαρμοστεί στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Δηλαδή, η προσφορά της εργασίας δεν ανταποκρίνεται στην ζήτηση της αγοράς, με αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ωθεί τους μαθητές και τους φοιτητές σε επαγγέλματα που βρίσκουν απήχηση στον δημόσιο τομέα, την ίδια στιγμή που ο δημόσιος τομέας εντείνει τις προσπάθειες του για μείωση των θέσεων εργασίας. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι οι νέοι αποφασίζουν να μάθουν μια επιστήμη η οποία αποδίδει κάποιο κύρος και τους υπόσχεται μια μελλοντική υψηλή κοινωνική θέση, την στιγμή που δεν γνωρίζουν τις πραγματικές ανάγκες απασχόλησης.

Είναι λοιπόν σαφές ότι το πρόβλημα της ανεργίας, σε μεγάλο βαθμό οφείλεται σε θεσμικούς παράγοντες και στην νοοτροπία των πολιτών. Η αντιμετώπιση της ανεργίας απαιτεί επομένως, την αλλαγή των πολιτικών και των κοινωνικών κατεστημένων.

Ο λόγος για τον οποίο επιλέξαμε να αναλύσουμε το θέμα της ανεργίας, είναι για να αναδείξουμε το μέγεθος του προβλήματος ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, όπως η σημερινή. Επιπλέον, είναι πολύ ενδιαφέρον να αναλύσουμε τις επιπτώσεις που επιφέρει η ανεργία στον άνθρωπο, τόσο σε ατομικό και ψυχολογικό επίπεδο, όσο και μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Τέλος, θεωρήθηκε χρήσιμο να αποδώσουμε και να ερμηνεύσουμε μέσα από στατιστικά στοιχεία, την κατάσταση της ανεργίας στην χώρα μας.

1.2 Ορισμοί εννοιών

Ανεργία: Είναι η κατάσταση ενός ατόμου, το οποίο ενώ είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο προς εργασία, δεν του δίνεται η δυνατότητα να απασχοληθεί. Το φαινόμενο της ανεργίας εμφανίζεται όταν υπάρχει πλεονάζουσα προσφορά εργασίας. (Μπαμπινιώτης, 2012)

Ανεργος: Ανεργος χαρακτηρίζεται το άτομο που είναι διατεθειμένο να εργαστεί με την αμοιβή και τις εργασιακές συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας, αλλά δεν μπορεί να βρει απασχόληση. (Μπαμπινιώτης, 2012)

Ψυχική υγεία: Σύμφωνα με τον ορισμό που διατυπώθηκε στο καταστατικό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (1946) η υγεία είναι η κατάσταση της πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι μόνο η απουσία ασθένειας. Αυτός ο ορισμός ενσωματώνει δύο διαφορετικές απόψεις για την ψυχική υγεία, οι οποίες έχουν αποκτήσει μεγάλη σημασία τα τελευταία χρόνια. Η πρώτη άποψη θεωρεί ότι η ψυχική υγεία ταυτίζεται με την απουσία ασθένειας και συνδέεται η άποψη αυτή με την παραδοσιακή Ψυχιατρική του Δυτικού Κόσμου και του επαγγελματίες που σχετίζονται μ'αυτή συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών λειτουργών. Η δεύτερη άποψη ορίζει την ψυχική υγεία ως ψυχική ευεξία. Κατά την άποψη αυτή οι περισσότερες αποκλίνουσες συμπεριφορές από ένα ορισμένο επίπεδο προσωπικής και κοινωνικής ευεξίας μπορούν να γίνουν αποδεκτές ως ευρισκόμενες εντός των ορίων της φυσιολογικής ανθρώπινης λειτουργίας και να μην θεωρούνται ενδεικτικές της παρουσίας κάποιας ανωμαλίας ή ασθένειας. Έτσι ο ΠΟΥ στις εκθέσεις του για τα έτη 2002 και 2008 ανέφερε ότι τα ιατρικά κριτήρια της παρουσίας της ψυχικής νόσου αποτελούν ένα μόνο από τους παράγοντες, κοινωνικούς, περιβαλλοντολογικούς και προσωπικούς που επηρεάζουν την ψυχική υγεία. (Pierson και Thomas, 2010). Είναι επομένως δύσκολο να χαράξουμε τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στην ψυχική υγεία και την αρρώστια καθώς προκύπτουν δυσχέρειες από την πολυπλοκότητα της ανθρώπινης συμπεριφοράς και τον πολλαπλό της προσδιορισμό από ποικίλους παράγοντες, γενετικούς, ατομικούς, οικογενειακούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς. (Στεφανής, 1991)

Εργατικό Δυναμικό: Το εργατικό δυναμικό αποτελείται από αυτούς που εργάζονται, δηλαδή τους απασχολούμενους και από αυτούς που είναι ικανοί και διαθέσιμοι να εργαστούν, αλλά δεν μπορούν να βρουν εργασία, δηλαδή τους ανέργους. (Μπαμπινιώτης, 2012)

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

2.1 Ιστορική αναδρομή

Παρόλο που σήμερα το πρόβλημα της ανεργίας εμφανίζεται ως ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι περισσότερες χώρες, θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι το φαινόμενο αυτό δεν είναι άγνωστο στις ιστορικές κοινωνίες. Στην αρχαία Ελλάδα έγινε προσπάθεια αντιμετώπισής της με την ίδρυση αποικιών στα παράλια της Μεσογείου, ενώ στη Ρώμη της παρακμής με τη δωρεάν διανομή δημητριακών στο λαό. Ανεργία υπήρχε και στο Μεσαίωνα αποτέλεσμα της οργάνωσης των κλειστών επαγγελματικών συντεχνιών, αλλά και κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα. Αποτέλεσε, μάλιστα, ένα από τα κυριότερα αίτια της έκρηξης των μεγάλων Επαναστάσεων που σημειώθηκαν εκείνη την εποχή (Γαλλική και Αμερικανική Επανάσταση). Στον 20^ο αιώνα το φαινόμενο γνώρισε ακμή κατά την Παγκόσμια οικονομική κρίση της περιόδου 1929 - 1933 και μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, εποχές κατά τις οποίες εκατομμύρια άνθρωποι μετανάστευσαν σε χώρες που χρειάζονταν φθινό εργατικό δυναμικό για την οικονομική τους ανάπτυξη, όπως η Αμερική, η Αυστραλία και η Γερμανία. (Δεδουσόπουλος, 2000)

Σήμερα, το πρόβλημα της ανεργίας συναντάται κυρίως στις βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες, χωρίς αυτό βέβαια να αποτελεί τον κανόνα, αφού η ανεργία, ειδικά τα τελευταία χρόνια, έχει πάρει τη μορφή επιδημίας. Πράγματι, το φαινόμενο της ανεργίας αποτελεί ένα δισεπίλυτο πρόβλημα, το οποίο χρειάζεται ένα συνδυασμό μέτρων και μία δέσμη αποφάσεων για την ουσιαστική αντιμετώπιση του. Τα τελευταία χρόνια, μέσω των διαφόρων ενώσεων και συμμαχιών στις οποίες ανήκουν οι περισσότερες χώρες, γίνεται προσπάθεια για αντιμετώπιση της ανεργίας σε ένα διεθνές πλαίσιο με βάση διάφορες παραμέτρους και ιδιομορφίες που παρουσιάζει η κάθε χώρα αυτόνομα, αλλά και σε συνδυασμό με την οικονομική ένωση που ανήκει. (Δεδουσόπουλος, 2000)

2.2 Διαφορά εννοιών ανεργίας - αεργίας

Ανεργία είναι η κατάσταση όσων προσφέρονται για εργασία και δε βρίσκουν απασχόληση έναντι αμοιβής, ανάλογη με την ειδικευση και τις επαγγελματικές δεξιότητες που διαθέτουν. Ο άνεργος διαφέρει από τον άεργο. Ο άεργος δεν έχει και αυτός μια απασχόληση, αλλά η διαφορά του με τον άνεργο είναι ότι αυτός δεν είναι διατεθειμένος να εισέλθει στην αγορά εργασίας, ή ακόμη δεν είναι ικανός προς εργασία. (Μπαμπινιώτης, 2012)

Σύμφωνα με τον Κατσανέβα (2007), με τον όρο ανεργία εννοούμε το κοινωνικο-οικονομικό φαινόμενο της μη εύρεσης εργασίας των ατόμων που, ενώ επιθυμούν να εργαστούν, δε βρίσκουν δουλειά, ενώ με τον όρο αεργία εννοούμε την κατάσταση που το άτομο, για λόγους σκηνιρίας και φυγοπονίας, αποφεύγει να εργαστεί.

2.3 Είδη ανεργίας

Η ανεργία μπορεί να είναι ολική όταν ο συντελεστής της παραγωγής αναγκάζεται να μένει τελείως άνεργος, ή μερική (υποαπασχόληση) όταν του ζητείται μια συμβολή στην παραγωγή μικρότερη από αυτήν που, σε δεδομένη στιγμή, θα ήταν ικανός και διατεθειμένος να προσφέρει.

Τα σημαντικότερα είδη ανεργίας είναι τα εξής:

- **Φυσιολογική ανεργία:** Αυτή η μορφή ανεργίας υπάρχει πάντα σε κάθε οικονομικό σύστημα αφού κάθε στιγμή υπάρχει ένα μικρό ποσοστό εργατών που, όταν εγκαταλείψουν μια απασχόληση, πρέπει να σταπαλήσουν μερικές ημέρες για να αναζητήσουν καινούρια. Όσο οι στατιστικές της ανεργίας αποκαλύπτουν την ύπαρξη αριθμού ανέργων, μικρότερου από ορισμένο ποσοστό του εργατικού δυναμικού (5%) , η ανεργία αυτή μπορεί να θεωρείται φυσιολογική και δεν κρίνεται αναγκαία καμία ειδική επέμβαση για την εξάλειψή της. Αυτό δεν αποκλείει τη δυνατότητα περιορισμού της φυσιολογικής ανεργίας, όταν μεγαλώνει η αποδοτικότητα των γραφείων ευρέσεως εργασίας, όταν οι εργάτες μπορούν να πληροφορούνται τις υπάρχουσες δυνατότητες απασχόλησης, όταν βελτιώνονται τα μέσα επαγγελματικού προσανατολισμού και οι προϋποθέσεις μεταφοράς (π.χ. το πρόβλημα κατοικίας).
- **Εποχιακή ανεργία:** Η εποχιακή ανεργία εμφανίζεται σε ορισμένες περιόδους του χρόνου, και σε βαθμό αρκετά σταθερό, σε συγκεκριμένες μορφές δραστηριότητας, υποκείμενες άμεσα ή έμμεσα, στις ατμοσφαιρικές μεταβολές. Χαρακτηριστικοί κλάδοι και κατηγορίες επαγγελμάτων που έχουν εποχιακή ζήτηση είναι η γεωργία, οι οικοδομικές εργασίες, τα είδη ένδυσης, η ξενοδοχειακή βιομηχανία και τα ανθρακωρυχεία. Σε πολλές περιπτώσεις, οι απασχολούμενοι σε επαγγέλματα που χαρακτηρίζονται ως εποχιακά, έχουν βρει τον τρόπο να αντιμετωπίζουν αυτόν τον τύπο ανεργίας. Αυτό γίνεται με τον συνδυασμό διαφόρων εποχιακών επαγγελμάτων ή με την μετακίνησή τους από έναν τόπο σε άλλο.
- **Τεχνολογική ανεργία:** Είναι αυτή που οφείλεται στην υιοθέτηση νέων παραγωγικών μεθόδων, που κάνουν να πλεονάζουν οι προϋπάρχουσες εργατικές δυνάμεις, είτε επειδή αντικαθιστούν τον άνθρωπο με μηχανή είτε επειδή καθιστούν απαραίτητη την απασχόληση εργαζομένων με διαφορετικές ικανότητες και ειδίκευση. Αιτία εχθρότητας για αυτόν τον τύπο ανεργίας είναι ο φόβος, που από την αρχή της βιομηχανικής επανάστασης έδειξαν οι εργάτες με την εισαγωγή νέων μηχανών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Αγγλίας, όπου η πρώτη εμφάνιση μηχανικών αργαλειών και της ατμομηχανής, προκάλεσε έντονη αντίδραση στους βιομηχανικούς εργάτες. Η εχθρότητα αυτή, σύμφωνα με την επιστημονική θεώρηση της οικονομίας, είναι αδικαιολόγητη, γιατί οι τεχνικές καινοτομίες εξασφαλίζουν με ποικίλους τρόπους την απορρόφηση των μη απασχολούμενων εργατών.
- **Κυκλική ανεργία:** Είναι η μορφή ανεργίας που εμφανίζεται στις περιόδους ύφεσης, δηλαδή στην κατιούσα πορεία του οικονομικού κύκλου. Για την καταπολέμησή της το κράτος χρησιμοποιεί, εκτός από τα μέτρα πρόνοιας για τους ανέργους, όλα τα μέσα της αντικυκλικής πολιτικής ή της συγκυρίας. Πρόκειται δηλαδή για τα δημόσια έργα, τις πιστωτικές διευκολύνσεις στις επιχειρήσεις, κ.λπ.
- **Χρόνια ανεργία:** Η χρόνια ανεργία παρατηρείται ακόμα και εκτός των περιόδων ύφεσης, όταν σε μια χώρα ο ρυθμός της οικονομικής δραστηριότητας έχει καθηλωθεί

σε ένα επίπεδο ισορροπίας - που το χαρακτηρίζει ισότητα αποταμιεύσεως και εκπαιδεύσεως – το οποίο δεν είναι ικανό να εξασφαλίσει την πλήρη απασχόληση του υπάρχοντος δυναμικού. Την δυνατότητα χρόνιας ανεργίας στις περισσότερο ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες, επεσήμανε ο Τζων Μέυναρντ Κένυς και οι οικονομολόγοι οπαδοί του, από τις μελέτες των οποίων προέκυψε η ανάγκη να μην θέτει πια η κρατική οικονομική πολιτική ως μόνο καθήκον της την σταθεροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας, αλλά και να φροντίζει ώστε η δραστηριότητα αυτή να σταθεροποιείται σε επίπεδο ικανό να εξασφαλίζει την πλήρη απασχόληση.

- **Στοιχειακή ανεργία:** Αυτή η μορφή ανεργίας αφορά τους εργαζόμενους εκείνους που στιγμιαία βρίσκονται χωρίς εργασία, που αλλάζουν επιχείρηση, τομέα ή και περιοχή χάρη στην οικονομική εξέλιξη. Το είδος αυτό της ανεργίας θεωρείται αναπόφευκτο και ο συντελεστής της δεν υπολογίζεται κάτω από το 3%.
- **Η πλήρης ή μερική ανεργία:** Προκαλείται από κρίση ή από μείωση της οικονομικής δραστηριότητας. Τον περασμένο αιώνα, ο συντελεστής της ανεργίας αυτής, που έφτασε ως τα 20%, αποτελούσε μian από τις πιο έκδηλες ενδείξεις της οικονομικής ύφεσης. Σήμερα ο συντελεστής αυτής της ανεργίας δεν ξεπερνά το 7%, ακόμη και σε εποχή μεγάλης ύφεσης. (Κατσανέβας, 2007)

2.4 Χαρακτηριστικά της ανεργίας

Η ανεργία δεν έχει τα ίδια χαρακτηριστικά σε κάθε χρονική περίοδο, παρόλα αυτά υπάρχουν κάποια κύρια χαρακτηριστικά που, σύμφωνα με τον Δεδουσόπουλο (2000) και τον Μάραντο (2000) τείνουν να εμφανίζονται τις τελευταίες δεκαετίες: τα χαρακτηριστικά αυτά είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Έχει αυξητική τάση σε περιόδους οικονομικής ύφεσης
- ✓ Εμφανίζεται κατά κύριο λόγο σε χώρες που είναι ανεπτυγμένες βιομηχανικά
- ✓ Πλήττει περισσότερο τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και συγκεκριμένα τους νέους, τους ηλικιωμένους, τις γυναίκες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες
- ✓ Είναι μακροχρόνια και παίρνει διάφορες μορφές ανάλογα με τους παράγοντες που συντελούν στην εμφάνιση της
- ✓ Συνοδεύεται από υψηλά ποσοστά «μαύρης» και ανασφάλιστης εργασίας και εκμετάλλευσης
- ✓ Πλήττει κυρίως επαρχιακές περιοχές και όχι τόσο μεγάλες πόλεις
- ✓ Πλήττει τα εκάστοτε ανά περίοδο κορεσμένα επαγγέλματα (Κωνσταντινόπουλος, 1993)

2.5 Μέτρηση της ανεργίας

Η μέτρηση του μεγέθους της ανεργίας γίνεται σε απόλυτο μέγεθος. Συνήθως αναφερόμαστε σε χιλιάδες άνεργους. Το μέγεθος αυτό εξαρτάται από δύο παράγοντες. Από τον αριθμό των ανέργων και από το σύνολο του εργατικού δυναμικού της χώρας. Το εργατικό δυναμικό, όπως έχει ήδη αναφερθεί περιλαμβάνει τους απασχολούμενους και τον αριθμό των ανθρώπων που θέλουν και έχουν την ικανότητα να εργαστούν, αλλά δεν μπορούν να βρουν μια απασχόληση.

Συνήθως η ανεργία μετράται ως ποσοστό επί της εκατό (%) και δίνεται από το ακόλουθο κλάσμα:

Ποσοστό ανεργίας= (αριθμός ανέργων /εργατικό δυναμικό) χ 100

Για να υπολογιστεί το συγκεκριμένο μέγεθος, συνήθως χρησιμοποιούνται δύο τρόποι. Ο ένας τρόπος είναι οι έρευνες και οι δημοσκοπήσεις που γίνονται στα τμήματα του πληθυσμού, ενώ ο δεύτερος και συνηθέστερος τρόπος είναι η εγγραφή των ανέργων σε αρμόδιους οργανισμούς. Στην Ελλάδα η εγγραφή των ανέργων γίνεται στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

Κατά καιρούς ωστόσο, υπάρχουν αμφιβολίες για την εγκυρότητα και την ακρίβεια των στοιχείων και των στατιστικών που εκδίδει η στατική υπηρεσία του οργανισμού. Η δυσκολία μέτρησης με όσο το δυνατόν καλύτερη αποτελεσματικότητα του μεγέθους της ανεργίας, έγκειται στο ότι μεγάλα τμήματα του πληθυσμού βρίσκονται σε μία κατάσταση μεταξύ εργασίας και ανεργίας.

Καταρχήν αρκετοί από τους εγγεγραμμένους στα μητρώα του ΟΑΕΔ ενδέχεται να μην είναι διαθέσιμοι προς εργασία, με αποτέλεσμα να προσμετρούνται εσφαλμένα στο ποσοστό της ανεργίας. Υπάρχει ωστόσο και το ενδεχόμενο πολλοί από τους άνεργους να απασχολούνται σε διάφορες θέσεις εργασίας, χωρίς να είναι νόμιμοι και να παρέχουν εργασία με σύμβαση εργασίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει απασχόληση, αλλά χαρακτηρίζεται ως «μαύρη εργασία». (Δεδουσόπουλος , 2000)

2.6 Κριτήρια ταξινόμησης της ανεργίας

Η ανεργία ταξινομείται με βάση τέσσερις κατηγορίες. Η ταξινόμηση γίνεται με βάση τα αίτια που την προκαλούν, ανάλογα με τις πολιτικές που αναπτύσσονται για την αντιμετώπιση της, βάσει της χρονικής της διάρκειας, καθώς και της πληθυσμιακής ομάδας στην οποία ανήκει ο άνεργος.

Ταξινόμηση βάσει των αιτιών που την προκαλούν

Το συγκεκριμένο κριτήριο, αποτελεί και το κυρίαρχο κριτήριο για την ταξινόμηση της ανεργίας, ενώ τα υπόλοιπα τρία κριτήρια χαρακτηρίζονται συμπληρωματικά ή δευτερεύοντα. Η βασική αιτία που προκαλεί την ανεργία, είναι η διάκριση μεταξύ εκούσιας και ακούσιας ανεργίας. Ένας άνεργος χαρακτηρίζεται εκούσια άνεργος, όταν ενώ του έχει προσφερθεί μια εργασία με έναν μισθό, αυτός συνεχίζει να ψάχνει μια άλλη εργασία χωρίς να αποδεχθεί την συγκεκριμένη. Μπορεί να επιθυμεί μια θέση με υψηλότερη αμοιβή, που να ταιριάζει περισσότερο στα προσόντα και τις δεξιότητες του, ενώ τέλος, ενδέχεται να μην ψάχνει προσωρινά καθόλου εργασία. Αντίθετα, ακούσιος άνεργος είναι αυτός που επιθυμεί να εργαστεί ακόμη και σε μία θέση η οποία μπορεί να έχει χαμηλότερο μισθό και ικανότητες που απαιτούνται, χωρίς ωστόσο να μπορεί να την βρει.

Επομένως, η διάκριση με βάση την αιτία που προκαλεί την ανεργία, έγκειται στο γεγονός ότι ένας αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων παραμένει σε κατάσταση ανεργίας και υπολογισμού του στα στατιστικά, χωρίς ωστόσο να επιθυμεί στην παρούσα φάση να απασχοληθεί σε μία θέση.(Δεδουσόπουλος, 2000)

Ταξινόμηση ανάλογα με τις πολιτικές που την καταπολεμούν

Οι πολιτικές που αναπτύσσονται για την καταπολέμηση της ανεργίας, είναι αυτές που την διακρίνουν σε ανεργία τριβής, διαρθρωτική ανεργία και εποχιακή ανεργία.

Ταξινόμηση με βάση την χρονική της διάρκεια

Ανάλογα με το κριτήριο της διάρκειας, η ανεργία διακρίνεται σε βραχυχρόνια και μακροχρόνια. Βραχυχρόνια άνεργοι είναι αυτοί που δεν απασχολούνται για ένα διάστημα μέχρι 6 μήνες, ενώ μακροχρόνια άνεργοι είναι όσοι δεν εργάζονται για περισσότερο από ένα έτος. Η ταξινόμηση με βάση την χρονική διάρκεια παρουσιάζεται και στον πίνακα 2.1 που ακολουθεί.

<i>Χρονική διάρκεια ανεργίας</i>	<i>Είδος ανεργίας</i>
Έως 6 μήνες	Βραχυχρόνια ανεργία
6 μήνες έως 1 έτος	Ανεργία μέσης διάρκειας
1 έτος και άνω	Μακροχρόνια ανεργία
Άνω των 2 ετών	Μεγάλη μακροχρόνια ανεργία

Πίνακας 2.1 η ταξινόμηση της ανεργίας βάσει της χρονικής διάρκειας
Πηγή: Δεδουσόπουλος, 2000

Ωστόσο, μεγάλη σημασία δίνεται όχι μόνο στην διάρκεια της ανεργίας, αλλά και στην συχνότητα εμφάνισης των διαστημάτων. Πολλά άτομα παρόλο που αντιμετωπίζουν μικρής διάρκειας ανεργία, η συχνότητα εμφάνισης τους είναι πολύ μεγάλη.

Συνήθως ένας στους δύο άνεργους, χαρακτηρίζεται μακροχρόνια άνεργος. Σημειώνεται επίσης ότι υπάρχουν διαφορές στην ανεργία, ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες. Οι γυναίκες εμφανίζουν μεγαλύτερα ποσοστά συγκέντρωσης στην μακροχρόνια ανεργία, συγκριτικά με τους άνδρες. Υψηλά ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας σημειώνουν και οι νέοι σε σχέση με τις μεγαλύτερες ηλικίες.

Ταξινόμηση με βάση την πληθυσμιακή διάρθρωση

Το τελευταίο κριτήριο ταξινόμησης της ανεργίας, είναι με βάση την διάρθρωση των κοινωνικών ομάδων που αποτελούν το εργατικό δυναμικό. Το επίπεδο της ανεργίας παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένο, για τον λόγο ότι έχουν εισέλθει στο εργατικό δυναμικό κοινωνικές ομάδες που χαρακτηρίζονται από υψηλά ποσοστά ανεργίας. Αναφερόμαστε στους νέους, στις γυναίκες, αλλά και τις μειονότητες. Κάποιοι δευτερογενείς πληθυσμιακές ομάδες διακρίνονται με βάση την εργασιακή εμπειρία, το επίπεδο εκπαίδευσης, κ.λπ. (Δεδουσόπουλος, 2000)

2.7 Απασχόληση και ανεργία στην Ελλάδα

Η Ελληνική Οικονομία ακολούθησε ένα μοντέλο στρεβλής και ανισομερούς ανάπτυξης, που αντικατοπτρίζει τη θέση της χώρας στην περιφέρεια του καπιταλισμού. Τα κύρια χαρακτηριστικά της ανάπτυξης αυτής είναι:

α. Υπερτροφία του πρωτογενούς (γεωργία, κτηνοτροφία, κ.λπ.) και του τριτογενούς τομέα (εμπόριο, υπηρεσίες).

β. Περιορισμένη και αναιμική βιομηχανική ανάπτυξη, κυρίως σε τομείς καταναλωτικών αγαθών.

γ. Διόγκωση των τομέων της οικοδομής, του τουρισμού, των εμπορικών διαμεσολαβητικών και παρασιτικών δραστηριοτήτων.

δ. Έντονη οικονομική εξάρτηση από τα μητροπολιτικά κέντρα.

Αυτή η δομή της οικονομίας αντανακλά μια ανάλογη διάρθρωση της απασχόλησης που χαρακτηρίζεται από:

α. Μεγάλο αριθμό αυτοαπασχολούμενων στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα (αγρότες, έμποροι, ελεύθερα επαγγέλματα) .

β. Περιορισμένο αριθμό μισθωτών (εργάτες και υπάλληλοι) στη βιομηχανία.

γ. Και σχετικά μεγάλο αριθμό ατόμων που απασχολούνται στην οικοδομή, τον τουρισμό και την παραοικονομία. (Μάραντος, 2000)

Οι αυτοαπασχολούμενοι, οι εργαζόμενοι στα ελεύθερα επαγγέλματα, στην οικοδομή, στον τουρισμό, κ.λπ. πλήττονται κατά κύριο λόγο από υποαπασχόληση και εποχιακή ανεργία.

Κυρίαρχο πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας του 20^{ου} αιώνα και ειδικότερα της μεταπολεμικής περιόδου, δεν είναι τόσο η ανεργία με την κλασσική της έννοια, που αφορά κυρίως τους μισθωτούς, αλλά η ανεργία που σχετίζεται με:

- την υποαπασχόληση
- την εποχιακή ανεργία, κυρίως τους χειμερινούς μήνες,
- την ετεροαπασχόληση ή παρα-απασχόληση.

Αυτά τα τρία παραπάνω δεδομένα της απασχόλησης στη χώρα μας μπορούν να συνοψιστούν με τον τίτλο "λανθάνουσα ανεργία", όπως θα αναπτυχθεί παρακάτω, ενώ σημειώνεται ότι δεν είναι εύκολο να εκτιμηθεί στατιστικά με μεγάλη ακρίβεια.

Η υποαπασχόληση και οι άλλες μορφές της λανθάνουσας ανεργίας, οφείλονται όπως ειπώθηκε, στο στρεβλό μοντέλο ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και ειδικότερα στην αδυναμία του αστικού τομέα -κυρίως της βιομηχανίας- να απορροφήσει το πλεονάζον εργατικό δυναμικό.

Το πρόβλημα της υποαπασχόλησης πάνω από όλα ήταν πολιτικό. Ο μοναδικός τρόπος αντιμετώπισης της ήταν ο εξαναγκασμός σε μετανάστευση πάνω από 1 εκατομμύριο ατόμων στη Δυτική Ευρώπη. Επιπλέον, η έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης οδήγησε στην ερήμωση της υπαίθρου, στην απορρόφηση υπεράριθμων υπαλλήλων από το Δημόσιο και στην ενασχόληση ή ετεροαπασχόληση πολλών ατόμων σε παρασιτικές και διαμεσολαβητικές δραστηριότητες.

Μια ακόμη διέξοδος απασχόλησης που βρέθηκε ήταν η οικοδομή και ο τουρισμός. Η οικοδομή έχει χαρακτηριστεί σαν η ατμομηχανή της ελληνικής μεταπολεμικής ανάπτυξης και ο τουρισμός, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της δικτατορίας, επιλέχθηκε σαν αναπτυξιακός τομέας.

Χωρίς βαριά βιομηχανία, πολλές βιοτεχνίες χαμηλής αποδοτικότητας, με μεγάλη εξάρτηση του ισοζυγίου πληρωμών από τους άδηλους πόρους (ναυτιλία, τουρισμό, εμβάσματα μεταναστών, εισροή κεφαλαίων), η ελληνική οικονομία χτίστηκε πάνω σε νοθρά θεμέλια. Και σε κάθε διεθνή κρίση, γίνεται περισσότερο φανερή η διαπίστωση αυτή. Στους εκάστοτε διεθνείς οικονομικούς σεισμούς, το ελληνικό οικοδόμημα υφίσταται μεγαλύτερες ρωγμές, συγκριτικά με τις ισχυρές οικονομίες των μητροπολιτικών χωρών. Οι συνέπειες είναι ακόμη μεγαλύτερες στον τομέα της απασχόλησης.

Αλλά και το μοντέλο ανάπτυξης του εκπαιδευτικού συστήματος, η μη σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, η ανεπάρκεια της επαγγελματικής εκπαίδευσης και η ανυπαρξία του επαγγελματικού προσανατολισμού συνδέονται με τις δυσλειτουργίες που παρουσιάζει η αγορά εργασίας. Έτσι παρουσιάζεται έντονα το φαινόμενο να υπάρχει έλλειψη στελεχιακού και εργατικού δυναμικού σε ορισμένες ειδικότητες και μεγάλο πλεόνασμα σε άλλες.

Το οξύμωρο είναι ότι σε αντίθεση με το παρελθόν, τώρα οι μεγάλες πόλεις, κατά πρώτο λόγο η Αθήνα και κατά δεύτερο η Θεσσαλονίκη, μαστίζονται από ανεργία και υποαπασχόληση, ενώ σε πολλές περιοχές της περιφέρειας παρατηρείται μια αυξανόμενη έλλειψη στελεχιακού και εργατικού δυναμικού. Το φαινόμενο εξηγείται αν ληφθεί υπ' όψιν η αύξηση του εισοδήματος των γεωργικών περιοχών, η βελτίωση των συγκοινωνιών, οι αυξημένες δυνατότητες ψυχαγωγίας στην επαρχία σήμερα, σε συνδυασμό με την τρέχουσα ενεργό πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης και αποκέντρωσης.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα, ότι οι διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, η διεθνής ύφεση, το στρεβλό μοντέλο του εκπαιδευτικού συστήματος, η ανεπάρκεια της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του επαγγελματικού προσανατολισμού, η ανυπαρξία πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης μέχρι το πρόσφατο παρελθόν, ο υδροκεφαλισμός των μεγάλων πόλεων, η επιστροφή των μεταναστών, ευθύνονται καίρια για την αύξηση της ανεργίας στα μεγάλα αστικά κέντρα μετά το 1979. (Κωνσταντινόπουλος, 1993).

2.8 Συσχέτιση οικονομικής κρίσης και ανεργίας

Η πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση, η οποία ξεκίνησε πριν κάποια χρόνια και φαίνεται να παρατείνεται χρονικά, έχει πολύ σοβαρές επιπτώσεις και στην ελληνική οικονομία, που είναι ιδιαίτερα ευάλωτη. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, σύμφωνα με τον Κατσανέβα (2007), την έλλειψη ευκαιριών για απασχόληση. Οι πολιτικές που έχουν υιοθετήσει τα δύο κυρίαρχα κόμματα (ΠΑΣΟΚ, Νέα Δημοκρατία) την τελευταία πενταετία έχουν προκαλέσει συνθήκες ύφεσης που δεν έχουν αποκατασταθεί από άλλους κατά καιρούς αναπτυξιακές διαδικασίες και κυβερνητικές ρυθμίσεις (Κατσανέβας, 2007)

Οι σημερινοί εργαζόμενοι αποτελούν τα πρώτα θύματα της τρέχουσας κρίσης, αλλά δυστυχώς δεν είναι και τα μόνα. Κατά τη χρονική περίοδο 1991-1993 είχε σημειωθεί πάλι οικονομική ύφεση στην Ελλάδα. Από εκείνη την κρίση μέχρι σήμερα, το ποσοστό των συμβασιούχων ορισμένου χρόνου στο σύνολο των απασχολούμενων έχει αυξηθεί, ενώ η προσωρινή απασχόληση έχει διογκωθεί, με τους συμβασιούχους έργου και τους ενοικιαζόμενους των εταιρειών προσωρινής απασχόλησης, που έχουν πλέον νομιμοποιηθεί σε όλες τις χώρες Ε.Ε. (Καραμεσίνη, 2002)

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που προκαλεί η ανεργία, και η οποία σύμφωνα με έρευνες πλήττει κυρίως τις γυναίκες και τους νέους κάτω των 25 ετών, αφορά τους αποφοίτους λυκείου. Ενώ κάποτε παραδοσιακά ο δημόσιος τομέας μπορούσε να απορροφήσει μεγάλο

ποσοστό υπαλληλικού δυναμικού, τώρα πλέον είναι υπερκερασμένος και δεν μπορεί να λύσει το πρόβλημα της ανεργίας ούτε για τους αποφοίτους λυκείου ούτε και για τους αποφοίτους πανεπιστημίου (Τσουκαλάς 1975, μέσα στο Κατσανέβας, 2007)

Ένας τρόπος για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα του υπερκορεσμού του δημοσίου, αλλά και γενικότερα της ανεργίας, είναι η διοχέτευση των νέων ανέργων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην ειδικευμένη μετεκπαίδευση για την απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων που θα τους διευκολύνει την είσοδο στην αγορά εργασίας. Αυτή η κίνηση γίνεται όμως εντελώς ασυντόνιστα κι έτσι δεν καταφέρνει να γίνει αποτελεσματική. Η πολιτεία δεν φροντίζει ούτε να προσαρμόσει την εκπαίδευση στις ανάγκες της αγορά εργασίας αλλά βέβαια ούτε και να δημιουργήσει θέσεις εργασίας που να ανταποκρίνονται στα προσόντα των αποφοίτων μετεκπαίδευσης. (Κατσανέβας, 2007)

Είναι χαρακτηριστικό ότι υπάρχει μια διεύρυνση της εισαγωγής σε πανεπιστημιακούς κλάδους που είναι ήδη αρκετά κορεσμένοι. Γενικότερα αυξάνεται η είσοδος των αποφοίτων λυκείου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατά συνέπεια, αυξάνεται η είσοδος πτυχιούχων στην αγορά εργασίας με ρυθμούς ταχύτερους από τους ρυθμούς που η ζήτηση στην αγορά εργασίας μπορεί να καλύψει. (Κατσανέβας, 2007)

Για τους παραπάνω λόγους, οι προβλέψεις του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) εμφανίζονται ιδιαίτερα απαισιόδοξες εφόσον δεν γίνουν θετικές παρεμβάσεις στις ανισοροπίες της αγοράς εργασίας στο άμεσο μέλλον. Το πρόβλημα της ανεργίας προβλέπεται να διογκωθεί ακόμη περισσότερο. (Κατσανέβας 2007)

2.9 Οικονομικός κύκλος

Για την καλύτερη κατανόηση της ανεργίας καλό θα ήταν να γίνει μια αναφορά στις φάσεις του οικονομικού κύκλου, που επηρεάζουν άμεσα την ανεργία.

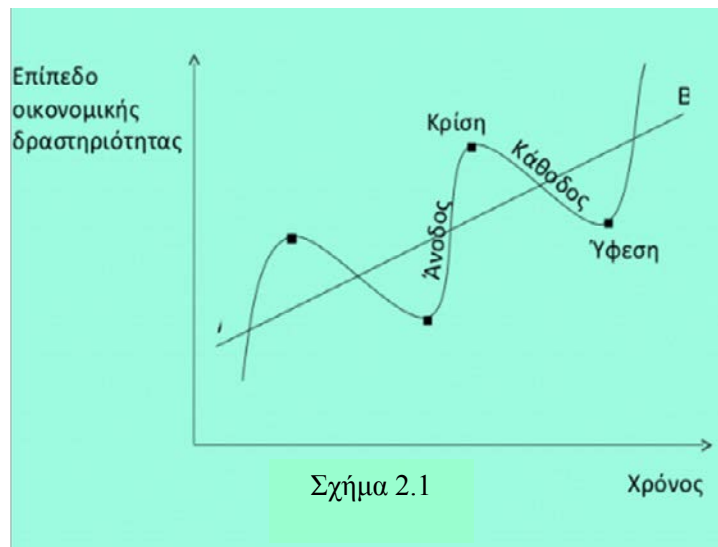
Η έννοια του οικονομικού κύκλου αναφέρεται στις διακυμάνσεις του επιπέδου της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας και διακρίνεται από δύο φάσεις, τη φάση της ύφεσης, που κύριο χαρακτηριστικό της είναι η οικονομική στασιμότητα και το υψηλό ποσοστό ανεργίας και τη φάση της άνθησης, που η οικονομία αναθερμαίνεται και η απασχόληση αυξάνονται. (Κατσανέβας 2007)

Κατά την διάρκεια ενός οικονομικού κύκλου, οι διακυμάνσεις και οι μεταβολές που γίνονται δεν είναι τυχαίες, αλλά παρουσιάζουν μια συστηματική κυκλικότητα. Για τον λόγο αυτό, ονομάζονται και οικονομικοί κύκλοι. Σημειώνεται ότι οι φάσεις του οικονομικού κύκλου δεν έχουν την ίδια ένταση και διάρκεια κάθε φορά.

Στην φάση της ύφεσης του οικονομικού κύκλου παρατηρείται αύξηση της ανεργίας. Το εισόδημα είναι χαμηλό και επομένως μειωμένη χαρακτηρίζεται και η ζήτηση των καταναλωτικών αγαθών. Η παραγωγή και οι πωλήσεις είναι χαμηλές, ενώ επίσης παρατηρείται και μείωση των επενδύσεων. Όταν υπάρχει άνοδος του οικονομικού κύκλου, μειώνεται η ανεργία, διότι διευρύνεται η οικονομική ζωή, αυξάνουν οι μισθοί, τα κέρδη, η ζήτηση υπηρεσιών και η προσφορά εργασίας. Αυτό το γεγονός συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, όπου μπορούν να απορροφηθούν τα άτομα που ήταν άνεργα. Σημειώνεται επίσης, αύξηση των επενδύσεων. Όταν η οικονομία ξεκινάει την φάση της ανόδου, οι τιμές είναι στάσιμες. Ωστόσο, λόγω της αύξησης της ζήτησης οι τιμές αρχίζουν να έχουν ανοδική τάση. Στην συνέχεια η οικονομία φτάνει στο ανώτατο σημείο της, το λεγόμενο σημείο κρίσης. Οι τιμές, οι μισθοί και επομένως το εισόδημα παρουσιάζουν ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση. Κάποια στιγμή ωστόσο, η ανοδική πορεία ανακόπτεται και ξεκινάει η

φάση της καθόδου, ώστε να ολοκληρωθεί ένας οικονομικός κύκλος. Στην φάση της καθόδου, η ανεργία αρχίζει να αυξάνεται, έχοντας σαν αποτέλεσμα την μείωση του εισοδήματος, της ζήτησης αγαθών και επομένως την μείωση των πωλήσεων και της παραγωγικής δραστηριότητας. Με την φάση της καθόδου η οικονομία ολοκληρώνει έναν κύκλο, ξεκινώντας από το σημείο της ύφεσης έναν δεύτερο. Σημειώνεται ότι για την μέτρηση των οικονομικών κύκλων χρησιμοποιούνται τα ανώτατα ή κατώτατα όρια, δηλαδή το σημείο της ύφεσης ή της κρίσης.

Για τα αίτια των οικονομικών κύκλων, υπάρχουν δύο θεωρίες. Η μια θεωρία ασχολείται με τους εξωγενείς παράγοντες, ενώ η άλλη θεωρία με τους ενδογενείς παράγοντες. Στην πρώτη θεωρία, οι εφευρέσεις, οι πόλεμοι, καθώς επίσης και διάφορα πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα προκαλούν την αλλαγή στις ισορροπίες της οικονομικής δραστηριότητας. Στους ενδογενείς παράγοντες, εντάσσεται η νομισματική πολιτική της χώρας, δηλαδή η προσφορά του χρήματος, καθώς και η υποκατανάλωση και υπερεπένδυση. Η πορεία του οικονομικού κύκλου παριστάνεται και μέσα από το σχήμα 2.1 (Βάμβουκας, 2007)

Σύμφωνα με τις παραπάνω απόψεις και θεωρίες, η απασχόληση και η ανεργία είναι άμεσα συνυφασμένες με τις διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου. Επιπλέον, άμεσα συνδεδεμένος με τον οικονομικό κύκλο και κατά συνέπεια με τις διακυμάνσεις της απασχόλησης και της ανεργίας είναι και ο πληθωρισμός.

2.10 Πληθωρισμός

Η ανεργία έχει άμεση σύνδεση με τον πληθωρισμό. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί πως το ύψος του πληθωρισμού είναι το αντίπαλο δέος, αντιστρόφως ανάλογο ποσό σε σχέση με την ανεργία σε κάθε οικονομία.

Ως πληθωρισμός ορίζεται «η διαδικασία της συνεχούς αύξησης των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών, ενώ η ποσότητα και η ποιότητα τους παραμένει η ίδια». (Κατσανέβας, 2007) Επεξηγηματικά, με τον πληθωρισμό παρατηρείται διαχρονική πτώση της αγοραστικής αξίας του χρήματος. Ο πληθωρισμός παρουσιάζεται κυρίως στη μεταπολεμική περίοδο στις χώρες με οικονομία της αγοράς.

Υπάρχουν κυρίως δύο οικονομικές θεωρίες που παρουσιάζουν τα βασικά αίτια που τον προκαλεί. Η πρώτη θεωρία αναφέρει ότι, υπό ορισμένες συνθήκες, ο πληθωρισμός μπορεί να μειωθεί όταν η προσφορά χρήματος επιβραδυνθεί. Σύμφωνα με την ίδια θεωρία, ο πληθωρισμός είναι νομισματικό φαινόμενο, δηλαδή πληθωρισμός ζήτησης. Σύμφωνα με τον πληθωρισμό κόστους, όταν η οικονομία φτάνει στο επίπεδο πλήρους απασχόλησης, κάθε αύξηση της ζήτησης χαρακτηρίζεται πληθωριστική, καθώς δεν αυξάνεται η παραγωγή. Παρατηρείται δηλαδή μόνο αύξηση των τιμών. Η δεύτερη θεωρία υποστηρίζει ότι ο πληθωρισμός οφείλεται στην πίεση των τιμών που ασκούν παράγοντες του κόστους των προϊόντων, ανεξάρτητα από τις νομισματικές συνθήκες, είναι δηλαδή πληθωρισμός κόστους. Αναφερόμαστε είτε σε εργατικά σωματεία που επιδιώκουν αυξήσεις των μισθών, είτε η δύναμη που έχουν κάποιες μορφές αγοράς, όπως είναι τα ολιγοπώλια και το μονοπώλιο, που μετακυλύουν το αυξημένο κόστος στις τιμές. (Κατσανέβας, 2007)

Όπως γίνεται αντιληπτό, ο πληθωρισμός είναι ένα σύνθετο φαινόμενο, διότι ευθύνονται διάφοροι παράγοντες για την δημιουργία του. Μερικά από τα αίτια του μπορεί να είναι η αύξηση του κόστους των πρώτων υλών και κυρίως των εισαγόμενων, καθώς και η αύξηση του κόστους εργασίας, επιπλέον, η αύξηση της τιμής των αγαθών και υπηρεσιών, η δημιουργία υπερκερδών κ.α. (Κατσανέβας, 2007)

Επίσης διαπιστώνουμε πως η πορεία του πληθωρισμού επηρεάζεται από το εκάστοτε ψυχολογικό κλίμα που επικρατεί σε μία οικονομία. Η κατάσταση επιδεινώνεται με τις προβλέψεις που κάνουν οι οργανωμένες ομάδες πληθυσμού και οι επιχειρηματίες, οι οποίες αφορούν την αύξηση των τιμών στο άμεσο μέλλον. Για να μην βγουν ζημιωμένοι οι ίδιοι, σπεύδουν να αυξήσουν πρώτοι τις τιμές και τους μισθούς που τους αφορούν, και έτσι έχουμε τη δημιουργία ενός σπειροειδούς ανοδικού κύκλου με συνεχείς πληθωριστικές αυξήσεις (Κατσανέβας, 2007)

Από την άλλη μεριά, αντιλαμβανόμαστε πως ο πληθωρισμός δεν θα αποτελούσε τόσο σημαντικό πρόβλημα, εάν η κίνησή του προς τα επάνω ήταν ενιαία με τα εισοδήματα και τις τιμές των προϊόντων και των υπηρεσιών. Όμως, πρακτικά κάτι τέτοιο δε συμβαίνει, διότι κινείται ανομοιόμορφα. Οι διάφορες κατηγορίες μισθωτών και επιχειρήσεων βρίσκονται σε έναν συνεχή αγώνα δρόμου και προσπαθούν να προλάβουν η μία την άλλη και να κόψουν πρώτοι το νήμα για να έχουν μεγαλύτερο από πριν μερίδιο του εθνικού εισοδήματος. Αντιπαραθέτοντας τις παραπάνω απόψεις, κατανοούμε πως δεν υπάρχουν κατάλληλα μέτρα αντιμετώπισης του πληθωρισμού, χωρίς να έχουμε αρνητικές συνέπειες για μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες. (Κατσανέβας, 2007).

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάστηκε μια σύντομη ιστορική αναδρομή της ανεργίας, η διαφορά των εννοιών ανεργίας – αεργίας καθώς και τα είδη της ανεργίας. Στην συνέχεια μελετήθηκαν τα χαρακτηριστικά της ανεργίας των τελευταίων δεκαετιών καθώς και ο τρόπος μέτρησης του ποσοστού της ανεργίας. Παρουσιάστηκε η ταξινόμηση της ανεργίας βάσει των αιτιών που την προκαλούν, της χρονικής διάρκειας της, της πληθυσμιακής ομάδας της οποίας ανήκει ο άνεργος καθώς και των πολιτικών που αναπτύσσονται για την αντιμετώπιση της. Έγινε μια παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών της απασχόλησης και της ανεργίας στην Ελλάδα. Για την καλύτερη κατανόηση του τρόπου σύνδεσης της οικονομικής κρίσης με την ανεργία έγινε αναφορά στις φάσεις του οικονομικού κύκλου καθώς και στην έννοια του πληθωρισμού.

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΙΤΙΕΣ ΟΞΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

3.1 Βασικές αιτίες της ανεργίας

Μετά την πετρελαϊκή κρίση και το 1973, το ποσοστό της ανεργίας παρουσίασε αύξηση αναγκάζοντας πολλούς οικονομολόγους να προσπαθήσουν να ερμηνεύσουν το φαινόμενο της ανεργίας και τις αιτίες που το προκαλούν.

Σύμφωνα με τον οικονομολόγο Μερκούρη Γεώργιο, ως αίτια της ανεργίας αναφέρονται τα εξής:

- ✓ Η ανεργία προκαλείται από την δυσανάλογη αύξηση του πληθυσμού.
- ✓ Στην εγκατάλειψη και ερήμωση της υπαίθρου και συγκέντρωση του πληθυσμού στις μεγάλες πόλεις και ιδιαίτερα στην Αθήνα όπου κατοικεί το 1/3 περίπου του πληθυσμού της χώρας.
- ✓ Στη διεθνή ύφεση, την επενδυτική άπνοια, μέσα στην δεκαετία του 1970 και στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών.
- ✓ Στο κορεσμό των δημοσίων υπηρεσιών και φορέων από υπαλλήλους και στις συνέπειες από τη μη προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες και τις προοπτικές της αγοράς εργασίας.
- ✓ Στα οικονομικά και περιβαλλοντικά αδιέξοδα των μεγάλων πόλεων και κυρίως της Αθήνας.
- ✓ Στην αντιστροφή του ρεύματος της εξωτερικής μετανάστευσης (Βάμβουκας, 2007).

Από τις προσπάθειες για την προσέγγιση των αιτιών του φαινομένου της ανεργίας, ερμηνεύθηκαν κάποιοι εξωγενείς παράγοντες. Πρόκειται για παράγοντες όπως, η τεχνολογική πρόοδος και ανάπτυξη, οι ακαμψίες μισθών και τιμών στην αγορά εργασίας, οι δημογραφικές αλλαγές, κ.λπ.

Αναλυτικότερα, με την εξέλιξη της τεχνολογίας, παρατηρείται η τάση για ζήτηση εξειδικευμένων εργατών μέσα στις βιομηχανίες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι μισθοί των ανειδίκευτων ή λιγότερο ειδικευμένων εργατών να μειώνονται, ενώ παράλληλα να μειώνεται και η ζήτηση τους. Απόρροια των παραπάνω είναι η αύξηση της ανεργίας. Η τεχνολογική πρόοδος καταστρέφει ορισμένες θέσεις εργασίας και δημιουργεί άλλες με υψηλότερο κόστος και εξειδίκευση. (Σκουτέλης, 1996)

Ένας άλλος αρνητικός παράγοντας για την αύξηση της ανεργίας είναι η παγκοσμιοποίηση. Το διεθνές εμπόριο είναι πλέον ιδιαίτερα αυξημένο, με αποτέλεσμα να γίνονται εισαγωγές στα προϊόντα τα οποία είναι φθηνότερα στην αγορά και έχουν χαμηλότερο κόστος εργασίας. Αυτό έχει αντίκτυπο σε πολλές βιομηχανίες, οι οποίες δεν μπορούν να ακολουθήσουν σε τέτοιες αλλαγές, είτε πρόκειται για τεχνολογικό εξοπλισμό, είτε για μειώσεις τιμών, με αποτέλεσμα να παύουν την λειτουργία τους και η ανεργία να ολοένα και να αυξάνεται.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν οι δημογραφικές μεταβολές και η αύξηση του ενεργού πληθυσμού. Οι νέοι αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα ανεργίας, συνήθως είναι μακροχρόνια, με αποτέλεσμα το ποσοστό των απασχολούμενων στις νέες ηλικίες να είναι μικρότερο. Μια εξήγηση που ενδεχομένως να μπορεί να δοθεί στο πρόβλημα αυτό είναι οι

λανθασμένοι μηχανισμοί που χρησιμοποιεί το εκπαιδευτικό σύστημα για την μετάβαση από το στάδιο της εκπαίδευσης, στην αγορά εργασίας. (Μάραντος, 2000)

3.2 Τα αποτελέσματα της ανεργίας

Οι συνέπειες της ανεργίας έχουν επίπτωση στον άνθρωπο τόσο σε ατομικό, όσο σε κοινωνικό επίπεδο. Το βασικότερο πρόβλημα που τίθεται σχετικά με την ανεργία, ειδικότερα όταν αυτή είναι μακροχρόνια, είναι το θέμα της επιβίωσης. Όταν το εισόδημα είναι χαμηλό έως και μηδενικό, ορισμένοι άνθρωποι δεν έχουν την δυνατότητα να ικανοποιήσουν βασικές ανάγκες, όπως είναι η τροφή, η ένδυση και η κατοικία. Η ανεργία προκαλεί επίσης συναισθήματα άγχους, ανασφάλειας, φόβου, χαμηλής αυτοεκτίμησης, κ.λπ. Η προσωπικότητα ενός άνεργου δεν ολοκληρώνεται πλήρως, ενώ παράλληλα και ο ίδιος δεν συνεχίζει την προσπάθεια του για μόρφωση, για δημιουργία. Τέλος, δύο ακόμη συνέπειες που επιφέρει η ανεργία, είναι ο κλονισμός της εμπιστοσύνης του άνεργου απέναντι στην κοινωνία και το κράτος, καθώς επίσης και ο διαρκής φόβος που έχουν πλέον οι εργαζόμενοι μήπως απολυθούν. Οι εργοδότες έχουν την δυνατότητα σήμερα να εκμεταλλεύονται τα δικαιώματα των εργαζομένων υπό τον φόβο της απόλυσης.

Από κοινωνικής πλευράς, τα αντικοινωνικά φαινόμενα αποτελούν την σημαντικότερη αιτία της ανεργίας. Η βία, η εγκληματικότητα, ο αλκοολισμός, οι αυτοκτονίες, τα ναρκωτικά και οι εξεγέρσεις αποτελούν ορισμένα από τα εν λόγω φαινόμενα. Από την άλλη πλευρά το πνεύμα συνεργασίας και συλλογικότητας παύει να υφίσταται ενώ παρατηρείται και δημιουργία περιθωριακών κοινωνικών ομάδων. Η άνιση κατανομή του πλούτου με την αύξηση της ανεργίας οδηγεί σε διερεύνηση του φάσματος των κοινωνικών ανισοτήτων. Η άνηση της παραοικονομίας σε περιόδους ανεργίας, αποτελεί μια ακόμη συνέπεια σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Τέλος, παρατηρείται αύξηση του αριθμού των ατόμων που μεταναστεύουν, καθώς επίσης και μεγάλη υπογεννητικότητα.

Συμπεραίνοντας, η ανεργία δημιουργεί προβλήματα τόσο στον ίδιο τον άνεργο, όσο και στην ανάπτυξη και την πρόοδο της κοινωνίας. (Σκουτέλης, 1996)

3.3 Η καταπολέμηση της ανεργίας

Ο περιορισμός της ανεργίας μπορεί να επιτευχθεί με διάφορους τρόπους, οι οποίοι είναι οι ακόλουθοι:

- ✓ Κρατικός σχεδιασμός και προγραμματισμός
- ✓ Κρατική μέριμνα
- ✓ Σωστός επαγγελματικός προσανατολισμός
- ✓ Αξιοκρατική επιλογή προσωπικού
- ✓ Ανθρωπιστική παιδεία
- ✓ Συνεχής επιμόρφωση των εργαζομένων στις νέες τεχνολογικές αλλαγές
- ✓ Εξασφάλιση ισότητας
- ✓ Παροχή ίσων ευκαιριών μόρφωσης, κατάρτισης και εύρεσης εργασίας
- ✓ Δημιουργία ευνοϊκών μέτρων για την αποκέντρωση, η οποία θα προσελκύσει επενδύσεις στην περιφέρεια και θα οδηγήσει στον εκσυγχρονισμό της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. (Βλίωρας, 2012)

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, οι υπεύθυνοι άσκησης πολιτικής σε κάθε χώρα θα πρέπει να θέτουν τέσσερις στόχους σε βραχυχρόνια

βάση. Αρχικά θα πρέπει να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της μακροχρόνιας ανεργίας, να βελτιώσουν τις προοπτικές απασχόλησης των νέων ατόμων και τέλος, να περιορίσουν όσο το δυνατόν τον αριθμό των ανέργων που εγκαταλείπουν για πάντα το εργατικό δυναμικό. (OECD, 2012)

Σε μακροπρόθεσμη βάση οι ασκούντες πολιτική θα πρέπει να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας, ώστε να μπορεί η χώρα να ανταποκριθεί σε μελλοντικές κρίσεις με μικρό κοινωνικό κόστος. Η ανάκαμψη της αγοράς εργασίας εξαρτάται ωστόσο και από την συνολική οικονομική ανάκαμψη κάθε χώρας. Τα μέτρα της πολιτικής θα πρέπει να ενισχύσουν την αγορά εργασίας, μετριάζοντας την επίδραση της ύφεσης από την μία πλευρά και αμβλύνοντας το αντίκτυπο της μείωσης του εισοδήματος των νοικοκυριών από την άλλη πλευρά. Χαρακτηριστικές πολιτικές για την μείωση του κοινωνικού κόστους και τον περιορισμό της ύφεσης αποτελούν τα συστήματα φορολόγησης και κοινωνικών παροχών. Οι πολιτικές αυτές μπορούν να επιφέρουν και αποτελέσματα στην αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας. Στις χώρες στις οποίες τα επίπεδα της διαρθρωτικής ανεργίας είναι χαμηλά, μια αύξηση της ανεργίας λόγω της ύφεσης θα είναι μικρή.

Η αύξηση της διαρθρωτικής ανεργίας αποτελεί απειλή για την κοινωνία και την ποιότητα ζωής που αυτή παρέχει. Η πολιτική θα πρέπει να είναι ορθά σχεδιασμένη ώστε να μπορέσει να προσφέρει θέσεις εργασίας στους μακροχρόνιους άνεργους. Τα άτομα που διατρέχουν τον κίνδυνο της μακροχρόνιας ανεργίας, είναι απαραίτητο να διατηρήσουν τι δεξιότητες και ικανότητες τους. Αυτό μπορεί να συμβεί μόνο με τις ευκαιρίες προσωρινής απασχόλησης που θα προσφέρουν τα ενεργητικά προγράμματα για την αγορά εργασίας. Τα προγράμματα και τα μέτρα αυτά, θα περιλαμβάνουν επιδοτήσεις απασχόλησης, παροχή βοήθειας για την αναζήτηση εργασίας, καθώς και στην κατάρτιση σωστών βιογραφικών σημειωμάτων και προσωπικών συνεντεύξεων.

Τέλος, όσον αφορά τις μακροπρόθεσμες πολιτικές για την αντιμετώπιση της ανεργίας, προσδιορίζεται το μερίδιο της αγοράς εργασίας που κατέχει το εισόδημα και η πράσινη ανάπτυξη.

Το μερίδιο των ημερομίσθιων και των μισθών στο συνολικό εισόδημα, συνεχώς μειώνεται στο σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ. Η κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζει την επιδείνωση της κατάστασης για τα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και ειδικευση. Οι σημερινές κοινωνίες χαρακτηρίζονται από την τεχνολογική πρόοδο και την εισαγωγή των μηχανών σε ορισμένες θέσεις εργασίας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι προαναφερθέντες εργαζόμενοι να αντικαθίστανται από τις μηχανές και να ανήκουν πλέον στον άνεργο πληθυσμό και συγκεκριμένα στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Για να μπορέσει το κράτος να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της ανεργίας που υπάρχει λόγω της παγκοσμιοποίησης και της αναντιστοιχίας των προσόντων και δεξιοτήτων των ανθρώπων με τις απαιτήσεις των εργοδοτών, θα πρέπει να προβεί σε αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο, καθώς επίσης και να εκπαιδεύσει τους νέους στο σχολείο για τις δεξιότητες που αναζητούν οι εργοδότες.

Κινητήρια δύναμη για τις διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας, θεωρείται η πράσινη ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η μετάβαση προς την πράσινη ανάπτυξη θα μπορέσει να στηρίξει την οικολογική καινοτομία και την διάδοση πράσινων τεχνολογιών. Η χρήση αποτελεσματικότερων και αποδοτικότερων μορφών ενέργειας και πόρων, θα βελτιώσει επιπλέον και το επίπεδο της κοινωνικής ευημερίας. (OECD, 2012)

3.4 Η ελληνική πραγματικότητα

Χαρακτηριστικό των υποανάπτυκτων οικονομικά χωρών είναι όχι μόνο η έλλειψη κατάλληλης διοικητικής και οικονομικής οργάνωσης, αλλά και η ύπαρξη σχετικού υπερπληθυσμού και μεγάλης ανεργίας. Η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού μαζί με τη μη σωστή εκμετάλλευση των οικονομικών πόρων των υποανάπτυκτων χωρών οδηγεί στην συνεχή αύξηση της ανεργίας.

Το ίδιο πρόβλημα χαρακτηρίζει και την ελληνική οικονομία, κυρίως από το 1922, που με την μικρασιατική καταστροφή, ο πληθυσμός της χώρας μας αυξήθηκε απότομα κατά 1.200.000 πρόσωπα.

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρό δημογραφικό πρόβλημα, πρόβλημα ελάχιστης εσωτερικής αποταμίευσης και το πρόβλημα του ελλειμματικού ισοζυγίου λογαριασμών. Τα τρία αυτά βασικά προβλήματα έχουν σοβαρό αντίκτυπο στην αγορά εργασίας. (Ηγουμενάκης, 1998).

α. Το δημογραφικό πρόβλημα πίεζε την ελληνική οικονομία όπου με την συνεχή του αύξηση οδηγούσε μεγάλο αριθμό προσώπων προς εύρεση εργασίας.

β. Το πρόβλημα της ανεπαρκούς εσωτερικής αποταμίευσης πίεζε την ελληνική οικονομία, γιατί δεν υπήρχε επάρκεια κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, με αποτέλεσμα την μη σωστή εκμετάλλευση των εγχώριων οικονομικών πόρων.

γ. Το πρόβλημα του ελλειμματικού ισοζυγίου λογαριασμών πίεζε την ελληνική οικονομία με αποτέλεσμα την αδυναμία εξεύρεσης εσωτερικών πηγών, των απαιτούμενων συναλλαγματικών μέσων τόσο για την συμπλήρωση του εφοδιασμού του πληθυσμού των μέσων διατροφής συντήρησης και κίνησης του παραγωγικού του μηχανισμού, όσο και για την απόκτηση του απαραίτητου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού για την πληρέστερη εκμετάλλευση των εσωτερικών οικονομικών πόρων, και κυρίως για παραγωγή εξαγωγικών ειδών πάγιας ζήτησης στην αγορά του εξωτερικού και σε κόστος συναγωνισμού.

Το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας μας σημείωσε κρίσιμη καμπή αυτόν τον αιώνα. Τον πρώτο καιρό έγινε προσπάθεια να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα με εξωτερική μετανάστευση, μετά όμως το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, η λύση αυτή παρεμποδίστηκε με τα απαγορευτικά μέτρα της μεταναστεύσεως των χωρών προορισμού.

Σαν λύση αναζητήθηκε η πληρέστερη εκμετάλλευση των εγχώριων παραγωγικών πόρων:

- με την αύξηση του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού της χώρας μέσα από το εξωτερικό
- με την αγροτική μεταρρύθμιση. Η δανειακή αυτή ενίσχυση επέτρεπε τόσο τις παραγωγικές επενδύσεις, όσο και την συμπλήρωση του εφοδιασμού της χώρας σε μέσα διατροφής, συντήρησης και κίνησης του παραγωγικού μηχανισμού, καθώς και στην αντιμετώπιση της οικονομικής ζημιάς που προκάλεσε ο εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα, όπου δεν άφηνε την γεωργία και την βιοτεχνία να αναπτυχθούν. (Ηγουμενάκης, 2001)

3.5 Εξάρτηση της χώρας μας από το ξένο κεφάλαιο και ανεργία

Το ξένο κεφάλαιο, με τους μηχανισμούς που διαθέτει για πολύπλευρη εξάρτηση της χώρας, καθιστά πολύ ευάλωτη την οικονομία μας στους διεθνείς οργανισμούς, με σοβαρές επιπτώσεις στην όξυνση της ανεργίας. Οι βασικοί τρόποι με τους οποίους η εξάρτηση επιδρά στην αύξηση της ανεργίας ως εξής:

Η εμπορική εξάρτηση που εκδηλώνεται στη σφαίρα του εξωτερικού εμπορίου, λόγω της δυσμενούς θέσης της χώρας μας στον διεθνή καπιταλιστικό καταμερισμό εργασίας, μεταφέρει μάζα υπεραξίας που παράγεται στη χώρα μας και τεράστιους οικονομικούς πόρους, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για νέες παραγωγικές επενδύσεις κατ' ευθείαν στα κέντρα του ιμπεριαλισμού. Η στρεβλή, όμως, δομή της οικονομίας της χώρας μας, αναπαράγει και διευρύνει την εμπορική της εξάρτηση. Οι παραδοσιακές εξαγωγές μας περιλαμβάνουν πρώτες ύλες, αγροτικά προϊόντα και είδη ελαφριάς βιομηχανίας και βιοτεχνίας, ενώ οι εισαγωγές μας περιλαμβάνουν κυρίως βιομηχανικά προϊόντα, καταναλωτικά αγαθά ή μέσα παραγωγής. (Μάραντος, 2000)

Με την μαζική εισβολή ξένων εμπορευμάτων εκτοπίζονται τα ντόπια, περιορίζεται η ντόπια παραγωγή, χάνονται θέσεις εργασίας και οξύνεται η ανεργία.

Εάν τώρα λάβουμε υπόψη και τα τεράστια ποσά που χάνονται κάθε χρόνο από την πολιτική των υπερτιμολογήσεων, που αναπτύσσεται πάνω στη βάση αυτών των ανισότιμων ανταλλαγών, μπορούμε να σχηματίσουμε σαφή εικόνα για την έκταση της καταλήστευσης της χώρας μας από το ξένο κεφάλαιο και την αστική τάξη. Έτσι χάνονται πόροι που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την χρηματοδότηση των επενδύσεων και των απαραίτητων αναδιαρθρώσεων για την παραγωγική ανασυγκρότηση της οικονομίας μας, για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και για την αντιμετώπιση της μαζικής ανεργίας.

Η διείσδυση του ξένου κεφαλαίου με την μορφή των αμέσων επενδύσεων στη χώρα μας, συντελεί στο να διοχετεύονται τεράστιοι οικονομικοί πόροι στο εξωτερικό με τη μορφή μερισμάτων τόκων και κερδών. Το μεταπολεμικό κύμα εισβολής του ξένου κεφαλαίου στη χώρα μας, λειτούργησε με αυξανόμενη ένταση στερώντας από αυτήν οικονομικούς πόρους που ήταν απαραίτητοι για την οικονομική της ανάπτυξη. Η ετήσια κατά μέσο όρο εκροή κερδών, τόκων, μερισμάτων, κ.λπ., από 24 εκατομμύρια δολάρια στην περίοδο 1954-59, ανέβηκε περίπου στα 1,800 εκατομμύρια δολάρια στο τέλος της δεκαετίας του '80. Το ξένο κεφάλαιο συντέλεσε στην στρεβλή διάρθρωση της οικονομίας, αφού προωθεί μόνο κλάδους όπου τα ξένα μονοπώλια έχουν συμφέρον, και εμποδίζεται ανοιχτά η ανάπτυξη άλλων κλάδων της εθνικής οικονομίας. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι κι αυτές οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται από τις άμεσες επενδύσεις ξένου κεφαλαίου δεν είναι σίγουρες, γιατί πολλές φορές οι ξένες πολυεθνικές μεταφέρουν τις θυγατρικές σε άλλες χώρες με μεγαλύτερο ποσοστό κέρδους, ή περιορίζουν την απασχόληση με βάση το συμφέρον τους σε παγκόσμια κλίμακα κι όχι σε σχέση με τις ανάγκες του τόπου. (Βάμβουκας, 2007)

Η μεταπολεμική εκβιομηχάνιση που σημειώθηκε στη χώρα μας, δεν περιέλαβε την παραγωγή βασικών κλάδων των μέσων παραγωγής, όπως είναι οι εργαλειομηχανές, κ.λπ., ενώ οι ανάγκες της εγχώριας βιομηχανίας για τεχνολογικούς εκσυγχρονισμούς ικανοποιούνται με εισαγωγές, κι έτσι βαθαίνει παραπέρα η τεχνολογική εξάρτηση από το ξένο κεφάλαιο.

Οι πολυεθνικές εταιρείες αξιοποιούν αυτή τη μορφή εξάρτησης και με την επιβολή υψηλών μονοπωλιακών τιμών για την πώληση νέων τεχνολογιών.

Η εισαγωγή νέας τεχνολογίας στη χώρα μας γίνεται με τέτοιους όρους, που παρεμποδίζει την ανάπτυξη εγχώριας τεχνολογίας και στο μέλλον. Έτσι, οι θέσεις εργασίας που χάνονται λόγω των τεχνολογικών εκσυγχρονισμών, είναι αδύνατο να αναπληρωθούν από νέες θέσεις εργασίας σε τομείς προγραμματισμού και παραγωγής τεχνολογίας. Το συνεχώς αυξανόμενο εξωτερικό χρέος βαθαίνει παραπέρα τη χρηματικο-πιστωτική εξάρτηση της χώρας. Για παράδειγμα, ο ετήσιος εξωτερικός δανεισμός της Ελλάδας, κατά μέσο όρο, από 14,6 εκατομμύρια δολάρια στα χρόνια 1950-59, ανέβηκε στα 1,887 εκατομμύρια δολάρια το 1985.

Εάν συγκρίνουμε την εξέλιξη του εξωτερικού δανεισμού με την εξέλιξη της μόνιμης εκροής κερδών, τόκων, μερισμάτων, παρατηρούμε ότι το ξένο κεφάλαιο βγάζει από τη χώρα μας τόσα χρηματικά ποσά, όσα αυτή δανείζεται. Υπολογίζεται ότι το συνολικό δημόσιο και ιδιωτικό εξωτερικό χρέος της Ελλάδας ανέρχεται σε 6 δισεκατομμύρια δολάρια και η εξυπηρέτησή του καταβροχθίζει μεγάλα ποσά συναλλάγματος. Όλα αυτά δεν αφήνουν μεγάλα περιθώρια για παραγωγικές επενδύσεις και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. (Βάμβουκας, 2007)

Με την ένταξη της χώρας μας στην ΕΟΚ, από το 1981 η εξάρτηση μεγάλωσε και η ένταξη στην κοινότητα απέτελεσε παράγοντα που συντελεί στην όξυνση της ανεργίας στην Ελλάδα. Έως το 1990, 33 ξένες εταιρείες και 25 εγχώριες συνδεδεμένες με το αλλοδαπό κεφάλαιο, εξαγόρασαν 50 ελληνικές επιχειρήσεις, κυρίως βιομηχανικές.

Γύρω στο 1970, με την όξυνση της ανεργίας στις χώρες του κεφαλαίου, χιλιάδες Έλληνες μετανάστες έχασαν τη δουλειά τους, με αποτέλεσμα την αντιστροφή του ρεύματος του εξωτερικού ρεύματος μετανάστευσης και τη δημιουργία πίεσης στην εσωτερική αγορά της εργατικής δύναμης, (Ηγουμενάκης, 2001)

3.6 Μονοπώλια και ανεργία

Ο στόχος του μονοπωλιακού κέρδους οδηγεί στην ταχύτατη αύξηση των τιμών. Οι αυξήσεις των τιμών μαζί με την ένταση της εκμετάλλευσης των εργαζομένων έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο εργατικό εισόδημα, άρα και στην κατανάλωση με αποτέλεσμα να συρρικνώνεται η παραγωγή. Έτσι όμως, μειώνεται σχετικά η απασχόληση και αυξάνεται η ανεργία.

Η κατάσταση αυτή επηρέασε άμεσα την απασχόληση των μισθωτών και ημερομισθίων εργαζομένων στη βιομηχανία, με την όξυνση της κρίσης στη χώρα μας και λόγω του ανταγωνισμού των μονοπωλιακών επιχειρήσεων, κύρια της ΕΟΚ, καταστρέφονται χιλιάδες επιχειρήσεις, κυρίως μικρομεσαίες, και ξεκληρίζονται χιλιάδες αγρότες από τα χωράφια τους. Τα στρώματα αυτά μπαίνουν ήδη στην στενή αγορά της εργατικής δύναμης με χαμηλό βαθμό ειδίκευσης και έτσι πυκνώνουν τις στρατιές των ανέργων. Από το 1980 έως το 1990, 6.899 επιχειρήσεις πτώχευσαν, και 3.089 μικρομεσαίες επιχειρήσεις χρεοκόπησαν.

Τα μονοπώλια και το μεγάλο κεφάλαιο προσπαθούν να αξιοποιούν τα επιτεύγματα της επιστημοτεχνικής προόδου για την εξασφάλιση νέων τρόπων αύξησης των κερδών τους. Σε συνθήκες επιστημοτεχνικής επανάστασης γίνεται συστηματική υποκατάσταση των εργατών από τις μηχανές.

Στην Ελλάδα οι ρυθμοί εισαγωγής νέας τεχνολογίας στην παραγωγή και στις υπηρεσίες είναι ακόμα σε χαμηλό επίπεδο, και γι' αυτό δεν έχουν φανεί τόσο έντονα οι

συνέπειες. Υπάρχουν όμως παραδείγματα εκσυγχρονισμού στη μείωση της απασχόλησης και στην αύξηση της ανεργίας.

Το συγκρότημα Σκαλιστήρη, στο διάστημα 1975-1980 πραγματοποίησε επενδύσεις ύψους 4,3 δισεκατομμυρίων δραχμών, που αφορούσαν κυρίως τον εκσυγχρονισμό του μηχανολογικού εξοπλισμού εξόρυξης, και αυτό τελικά είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του απασχολούμενου προσωπικού κατά 1.028 άτομα.

Επίσης, όσον αφορά τις υπηρεσίες, είναι χαρακτηριστική η περίπτωση διαφόρων ξένων τραπεζών, που λόγω της εισαγωγής νέας τεχνικής και τεχνολογίας και του εκσυγχρονισμού του εξοπλισμού τους, εφάρμοσαν συστήματα εθελούσιας εξόδου του προσωπικού τους.

Ακόμα και ο Ο.Ο.Σ.Α. διαπιστώνει, πως μια από τις βασικές αιτίες της ανεργίας είναι ότι οι σταθερές επενδύσεις φαίνονται ότι ευθυγραμμίστηκαν γενικά στην εκλογίκευση της παραγωγής και τον περιορισμό του κόστους, παρά τη δημιουργία νέων απασχολήσεων. (Σκουτέλης, 1996).

Η γρήγορη ανάπτυξη της τεχνολογίας δημιουργεί την ανάγκη για συνεχή επανεκπαίδευση του εργατικού δυναμικού. Τα προηγούμενα χρόνια όσοι ασκούσαν κάποιο παραδοσιακό επάγγελμα, βρίσκονται σήμερα άνεργοι και πρακτικά ανεπάγγελτοι γιατί το επάγγελμά τους έχει πια απομονωθεί και δεν ζητείται.

Τα πολυεθνικά μονοπώλια όταν εκτιμούν ότι το ποσοστό του κέρδους κάπου αλλού είναι ψηλότερο, μεταφέρουν τις θυγατρικές τους σε άλλες χώρες, αφού δεν υπάρχουν ουσιαστικοί περιορισμοί, και έτσι οι Έλληνες εργαζόμενοι στις θυγατρικές αυτές χάνουν τη δουλειά τους. Τέτοιες πρακτικές ακολούθησαν λ.χ. η Πετρόλα Ελλάς, κ.λπ.

Μια άλλη πλευρά είναι η διεθνής δραστηριότητα ορισμένων Ελληνικών μονοπωλίων, που διαθέτουν αριθμό εργαζομένων και υποκαταστημάτων στο εξωτερικό, όπως για παράδειγμα, ο Πετρετάκης, η ΑΓΕΤ Ηρακλής ή Mahulli Hellas, Αγγελόπουλος της Χαλυβουργικής, η Πειραιϊκή Πατραϊκή, κ.λπ. Τα κεφάλαιά τους τα τοποθετούσαν (για όσες έκλεισαν) ή τα τοποθετούν ολοένα και περισσότερο στο εξωτερικό, και όχι σε επενδύσεις μέσα στη χώρα, και έτσι δεν δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας στο εσωτερικό της χώρας μας.

Πολλά μονοπώλια αναθέτουν ορισμένα τμήματα της παραγωγής τους σε Μ.Μ.Ε και με τον τρόπο αυτό γλυτώνουν την πληρωμή των κανονικών μεροκάματων και των ασφαλιστικών εισφορών, και μειώνουν τη δική τους απασχόληση, π.χ. η Mercedes που απέλυσε 450 εργαζόμενους. Με τη δυνατότητα τους, λόγω συσχετισμού δύναμης, να επιβάλλουν χαμηλές τιμές για την υπεργολαβία, φέρνουν τις Μ.Μ.Ε. στη θέση να επιδιώκουν ένταση της εκμετάλλευσης της δικής του εργατικής δύναμης και περιορισμό -κατά το δυνατό- του αριθμού των εργαζομένων, με αποτέλεσμα η μείωση της απασχόλησης που επιφέρουν οι μονοπωλιακές επιχειρήσεις να μην αντισταθμίζεται από ανάλογη αύξηση στις Μ.Μ.Ε., με γενική συνέπεια την απώλεια θέσεων εργασίας. (Βάμβουκας, 2007)

Τα μονοπώλια, αν και τα ίδια συχνά κάνουν επενδύσεις εκσυγχρονισμού, συντελούν μόλα ταύτα στην επενδυτική άπνοια που υπάρχει, δυσχεραίνοντας ταυτόχρονα την αύξηση της απασχόλησης. Πολλαπλές είναι οι αιτίες, με χαρακτηριστικότερη τον ανταγωνισμό.

Το πρόβλημα της ανεργίας οξύνεται με την αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης των εργατών με παλιές και νέες μορφές με την εντατικοποίηση της εργασίας. Μεγάλη έκταση έχει πάρει τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, η δουλειά με το κομμάτι στο σπίτι (φασόν), που

καλύπτει 150.000 εργαζομένους. Με φασόν δουλεύουν, κυρίως, γυναίκες και νέοι (στον ιματισμό, υπόδηση, πλεκτά, κ.λπ.). Με αυτόν τον τρόπο υποχρεώνονται, να δουλεύουν ολόκληρες οικογένειες, ακόμη και μικρά παιδιά, χωρίς συγκεκριμένο νόμιμο ωράριο και μισθό, χωρίς επιδόματα και κοινωνική ασφάλιση. (Δρακάτος, 1993)

Η απασχόληση με υπεργολαβία και με συμβάσεις έργου ή συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι στον ιματισμό το 70-80% των νέων προσλήψεων γίνεται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και όταν τελειώσει το έργο ή ο χρόνος για τον οποίο προσλήφθηκαν αυτοί οι εργαζόμενοι, αυτόματα απολύονται, και μάλιστα χωρίς αποζημίωση. Ένα μέρος των εργατών αυτών συμπληρώνει τις γραμμές της ανεργίας και δεν ξαναβρίσκει δουλειά.

Τελευταία μεγάλη έκταση παίρνει και η μορφή απασχόλησης τμήματος της εργατικής τάξης σαν πλασιέ και "ντίλερ". Οι εργάτες αυτοί δουλεύουν ευκαιριακά και τα μονοπωλιακά εκμεταλλεύονται την κατάσταση τους χρησιμοποιώντας τους πρακτικά χωρίς όριο εργάσιμου χρόνου ή μάλιστα με πολύ χαμηλές αμοιβές.

Έκταση αρχίζει να παίρνει και η μερική απασχόληση ορισμένων εργατών, εργατριών, φοιτητών, συνταξιούχων για ορισμένες μόνο ώρες της ημέρας για παράδειγμα, βωρη νυχτερινή εργασία, 12ωρη απασχόληση μόνο τα Σαββατοκύριακα. Όλα αυτά οξύνουν το πρόβλημα της ανεργίας, αφού χιλιάδες εργάτες είναι αναγκασμένοι να δουλεύουν μια όχι πλήρη εργάσιμη ημέρα ή μια όχι εργάσιμη εβδομάδα, να είναι δηλαδή υποαπασχολούμενοι. Η εργοδοσία, με την παραβίαση του συμβατικού καθορισμένου ωραρίου, με την εκτεταμένη προσφυγή στο σύστημα των υπερωριών, είτε με την αξιοποίηση του συστήματος των βαρδιών, οξύνει την ανεργία. Ο κεφαλαιοκράτης προσφεύγει σε υπερωρίες, γιατί έτσι έχει λιγότερες δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης και λιγότερα γενικά έξοδα, από όσα εάν έκανε νέες προσλήψεις.

Οι εργοδότες όλο και πιο συχνά προσφεύγουν στην αναζήτηση και χρησιμοποίηση ξένης εργατικής δύναμης από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Απολύουν Έλληνες εργάτες και από την άλλη προσλαμβάνουν αλλοδαπούς, με πολύ χαμηλά ημερομίσθια ή μισθούς, έως 4 φορές χαμηλότερους για να βγάλουν μεγαλύτερα κέρδη. Συνήθως, μάλιστα, τους απασχολούν σε επικίνδυνες εργασίες, ανασφάλιστους και μέσα σε ανθυγιεινές συνθήκες.

Σύμφωνα με το ΙΚΑ μόνο 3.000 αλλοδαποί είναι ασφαλισμένοι στη χώρα μας. Ο αριθμός των ξένων εργατών είναι 230.000 άτομα. (Δρακάτος, 1993)

Το 1990 η σύνθεση των πληρωμάτων των ελληνικών πλοίων υπό ελληνική σημαία ή και ξένη, είναι 32.338 αλλοδαποί, έναντι 60.000 Ελλήνων, τη στιγμή που ήταν άνεργοι χιλιάδες Έλληνες ναυτικοί.

Οι εργοδότες, σε πολλές περιπτώσεις, προτιμούν να απασχολούν σε σύνθετες και πολύπλοκες εργασίες ανειδίκευτους αντί για ειδικευμένους εργάτες, που τους πληρώνουν με το κατώτερο μεροκάματο του ανειδίκευτου εργάτη. Έτσι όμως απολύουν εργαζόμενους εξειδικευμένους και αυξάνεται η ανεργία του ειδικευμένου τμήματος της εργατικής τάξης. (Δρακάτος, 1993)

3.7 Ο ρόλος του αστικού κράτους και ανεργία

Όπως είναι γνωστό, στη χώρα μας μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο, διαμορφώθηκε και αναπτύσσεται ο κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός που χαρακτηριστικό του είναι η σύμπλευση της δύναμης του αστικού κράτους και των μονοπωλίων με σκοπό την εξυπηρέτηση των συνολικών συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης. Όλο το σύστημα

παρέμβασης, ρύθμισης και ελέγχου από το αστικό κράτος, έχει γίνει πλέον παράγοντας όξυνσης της κρίσης και των φαινομένων που ακολουθούν.

Το κράτος χορηγεί προνόμια στο αλλοδαπό και εγχώριο κεφάλαιο. Με το χρηματοπιστωτικό σύστημα και τους άλλους μηχανισμούς που διαθέτει το κράτος, παρεμβαίνει στην οικονομία, διοχετεύονται τεράστιοι πόροι, στα μονοπώλια αυξάνονται τα κέρδη τους, επαρκείς επενδύσεις δεν γίνονται και ούτε ανάλογες νέες θέσεις εργασίας δημιουργούνται, αντίθετα χάνονται.

Το ελληνικό αστικό κράτος συγκεντρώνει πόρους που αποτελούν την οικονομική βάση για να παρεμβαίνει στην οικονομία και μέσα, όπως ο κρατικός προϋπολογισμός, η φορολογική πολιτική, η πολιτική πιστώσεων, η ρύθμιση τιμών και εισοδημάτων, η κρατική επιχειρηματική δραστηριότητα, η κρατική ρύθμιση του επιπέδου της καταναλωτικής ζήτησης, τα διάφορα μέτρα διοικητικού, οικονομικού χαρακτήρα, κ.λπ.

Σήμερα στη χώρα μας, το 1/3 περίπου του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.) περνάει μέσω προϋπολογισμού από τα χέρια του κράτους. Μια βασική λειτουργία του κρατικού προϋπολογισμού στη χώρα μας, έγκειται στη μεταφορά με διάφορους μηχανισμούς, μέρους των εργατικών εισοδημάτων κατευθείαν στα χρηματοκιβώτια της ολιγαρχίας.

Το ύψος όμως των επενδύσεων τα τελευταία χρόνια, παραμένει σταθερά κάτω από το επίπεδο του 1973. Αυξάνονται οι δημόσιες επενδύσεις, που τοποθετούνται σε μη παραγωγικούς κλάδους. Το κράτος χρηματοδοτεί δημόσιες επενδύσεις σε έργα κοινωνικής υποδομής και απαλλάσσεται έτσι το ιδιωτικό κεφάλαιο από την υποχρέωση να διαθέτει μέρος από τα κέρδη του για έργα τεχνοκοινωνικής υποδομής.

Σημειώνεται ότι, ιδιαίτερα ανησυχητικά, αυξάνουν οι στρατιωτικές δαπάνες, οι οποίες δεν συνδέονται με τις πραγματικές αμυντικές ανάγκες αλλά με τους νατοϊκούς σκοπούς. (Δρακάτος, 1993)

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν οι βασικές αιτίες οι οποίες προκαλούν την όξυνση του φαινομένου της ανεργίας. Έγινε μια σύντομη αναφορά στις συνέπειες της ανεργίας σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο καθώς και αναφορά σε τρόπους καταπολέμησης της ανεργίας. Παρουσιάζοντας την ελληνική πραγματικότητα, αναδείχθηκε ότι η εξάρτηση της χώρας μας από τα ξένα κεφάλαια, η ανάπτυξη των μονοπωλίων καθώς και το μοντέλο του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού που αναπτύχθηκε στην χώρα μας, συντελούν σε μεγάλο βαθμό στην όξυνση του φαινομένου της ανεργίας.

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

4.1 Φιλελευθερισμός (Κλασική σχολή Adam Smith)

Οι κλασικοί οικονομολόγοι πίστευαν ότι η οικονομία ισορροπεί πάντα σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης. Επομένως δεν πίστευαν ότι στην οικονομία μπορούν να ενσκήψουν οικονομικές κρίσεις με την έννοια που αναπτύξαμε πιο πάνω. Η άποψη τους αυτή προέκυψε από το γεγονός ότι πίστευαν ότι οποιεσδήποτε ανισορροπίες είτε ανεργίας είτε πληθωρισμού παρουσιάζονταν εντός της οικονομίας είχαν προσωρινό χαρακτήρα εξαιτίας του ότι η ελεύθερη οικονομία έχει την ιδιότητα να αυτορυθμίζεται μέσω του μηχανισμού των τιμών. Πρόκειται για το «αόρατο χέρι» του Adam Smith, που οδηγεί αυτόματα την οικονομία σε ισορροπία και μάλιστα μια ισορροπία με την οικονομία να βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης. Επομένως οι κρίσεις που κατά περιόδους ενσκήπτουν αφορούν τη βραχυχρόνια περίοδο και προέρχονται από παρεμβάσεις που διαταράσσουν προσωρινά τον αυτορρυθμιζόμενο χαρακτήρα του συστήματος. (Αυλωνίτης, 2008)

4.2 Κεϋνσιανισμός

Ο Κέυνς άσκησε δριμεία κριτική στην κλασική θεωρία υποστηρίζοντας ότι η οικονομία ισορροπεί και σε κατάσταση υποαπασχόλησης. Και αυτό μπορεί να οφείλεται σε λόγους που έχουν σχέση με το χρηματικό κεφάλαιο το οποίο προτιμά να λιμνάζει και να μη κατευθύνεται σε επενδύσεις, αν δεν βλέπει ελκυστική προοπτική κέρδους. Σε αυτή την περίπτωση, υποστήριξε ο Κέυνς, το κράτος πρέπει να επεμβαίνει στην οικονομία και να αυξάνει την ενεργό ζήτηση με δημόσια έργα, ακόμη και αν αυτό προκαλεί αυξήσεις στα δημοσιονομικά ελλείμματα. Με τις κρατικές επενδύσεις αυξάνεται η απασχόληση, τα καινούργια εισοδήματα τονώνουν με τη σειρά τους τη ζήτηση, και το πολλαπλασιαστικό αυτό αποτέλεσμα ανορθώνει την οικονομία. (Σταθακόπουλος, 2001)

Ο Κέυνς απέδωσε λοιπόν τις κρίσεις στην μειωμένη απόδοση των επενδύσεων σύμφωνα με τις προσδοκίες των επενδυτών. Αυτή τη μειωμένη σύμφωνα με τις προσδοκίες απόδοση την ονόμασε οριακή αποδοτικότητα του κεφαλαίου. Στη Γενική Θεωρία του, τονίζει χαρακτηριστικά τα εξής: «Ο ουσιαστικός χαρακτήρας του οικονομικού κύκλου οφείλεται κυρίως στον τρόπο με τον οποίο κυμαίνεται η οριακή αποδοτικότητα του κεφαλαίου». (Σταθακόπουλος, 2001)

4.3 Νεοφιλελευθερισμός (Σχολή του Σικάγου Μίλτον Φρίντμαν)

Ο νεοφιλελευθερισμός αποτελεί τη μετεξέλιξη του κλασικού φιλελευθερισμού και τη μεταφορά του στις σύγχρονες οικονομικές συνθήκες. Πρωτοεμφανίστηκε στη δεκαετία του '70 στις ΗΠΑ από τον καθηγητή Μίλτον Φρίντμαν ο οποίος θεωρείται ιδρυτής της λεγόμενης «Σχολής του Σικάγου». Ο Φρίντμαν αμφισβήτησε την αποτελεσματικότητα των κρατικών ρυθμίσεων, άσκησε δριμεία κριτική στον κρατικό παρεμβατισμό του Κέυνς, τόνισε το ρόλο των αγορών και υποστήριξε, όπως και οι κλασικοί, ότι –με λιγότερες εξαιρέσεις– οι αγορές αυτορρυθμίζονται.

Ο Φρίντμαν πίστευε ότι οι διακυμάνσεις της ποσότητας του χρήματος εντός της οικονομίας προκαλούν είτε αυξήσεις είτε πτώση στις τιμές των προϊόντων. Εφόσον λοιπόν διαχειριστής του χρηματικού όγκου είναι το κράτος, αυτό ευθύνεται για τα απορυθμιστικά

φαινόμενα και επομένως για τις οικονομικές κρίσεις. Το κράτος σύμφωνα με τους νεοφιλελεύθερους δεν πρέπει να παρεμβαίνει στην οικονομία ούτε με επεκτατικές ούτε με περιοριστικές πολιτικές αλλά να περιορίζεται στο να επιβλέπει μόνο την ετήσια μικρή ποσοστιαία αύξηση του αναγκαίου χρηματικού όγκου και να αφήνει τα υπόλοιπα στην επενέργεια των νόμων της αγοράς και στον αυτορυθμιζόμενο χαρακτήρα του καπιταλιστικού συστήματος. (Αυλωνίτης, 2008)

4.4 Μαρξισμός

Ο Μαρξ θεωρεί την οικονομική κρίση ως τη βασική παθογένεια του καπιταλιστικού συστήματος. Μέσα από τις σελίδες του περίφημου «Κομμουνιστικού Μανιφέστου» διακήρυττε σχετικά με τις κρίσεις τα εξής: «Στις κρίσεις ξεσπά μια κοινωνική επιδημία, που σε κάθε άλλη προηγούμενη εποχή, θα φαινότανε σαν παραλογισμός, η επιδημία της υπερπαραγωγής. Η κοινωνία ξαφνικά βρίσκεται ριγμένη πίσω, σε κατάσταση στιγμιαίας βαρβαρότητας, θα έλεγε κανείς ότι ένας λιμός, ένας γενικός πόλεμος ερήμωσης της έκοψε όλα τα μέσα ύπαρξης. Η βιομηχανία, το εμπόριο φαίνονται εκμηδενισμένα». Είναι χαρακτηριστικές οι λέξεις που χρησιμοποιεί ο Μαρξ σ' αυτή την περίπτωση. Χαρακτηρίζει την κρίση ως επιδημία της κοινωνίας ή ακόμα χειρότερα ως λιμό.

Παρόλο που η μαρξιστική θεωρία για τις οικονομικές κρίσεις προηγήθηκε χρονικά και του νεοφιλελευθερισμού και του κεϋνσιανισμού, σήμερα από αρκετούς θεωρείται ότι αποτελεί την πειστικότερη θεωρία ερμηνείας του οικονομικού κύκλου. (Σταθακόπουλος, 2001)

Η βασική αίτια των οικονομικών κρίσεων σύμφωνα με το Μαρξ οφείλεται στη βασική αντίφαση του καπιταλιστικού συστήματος ανάμεσα στον κοινωνικό χαρακτήρα της παραγωγής από τη μια και στην ατομική μορφή της ιδιοποίησης από την άλλη. Ο κοινωνικός χαρακτήρας της παραγωγής απαιτεί τη συνειδητή ρύθμιση των οικονομικών συναλλαγών. Για να μπορούν να πωλούνται όλα τα εμπορεύματα που παράγονται θα πρέπει να υπάρχουν εντός της οικονομίας αυστηρά καθορισμένες αναλογίες ανάμεσα στην παραγωγή και την κατανάλωση. Ωστόσο, η ατομική ιδιοποίηση των μέσων παραγωγής και των παραγομένων εμπορευμάτων αποκλείει τη δυνατότητα της σχεδιασμένης ανάπτυξης της οικονομίας. Ο κάθε μεμονωμένος καπιταλιστής, κυνηγώντας το κέρδος, προσπαθεί ακριβώς στην επιχείρηση του και ακριβώς στην καθορισμένη στιγμή να παράξει και να ρίξει στην αγορά όσο περισσότερα εμπορεύματα μπορεί. Με τον ίδιο τρόπο ενεργούν και όλοι οι υπόλοιποι καπιταλιστές. Επιδιώκοντας να αυξήσουν τα κέρδη τους λοιπόν διευρύνουν συνεχώς την παραγωγή και ρίχνουν στην αγορά όλο και νέες ποσότητες εμπορευμάτων, ελπίζοντας ότι αυτά θα πουληθούν. Ως σύνολο οι καπιταλιστές, ενδιαφέρονται να διευρύνεται ή αγοραστική ικανότητα των μαζών έτσι ώστε να πωλούνται τα προϊόντα τους. Ο κάθε καπιταλιστής όμως ξεχωριστά στη προσπάθεια του να αυξήσει το κέρδος του επιδιώκει να περιορίσει το μισθό των εργατών του, αφού ο μισθός αποτελεί ένα βασικό συστατικό στοιχείο του κόστους παραγωγής του. Οι εργάτες, όμως, είναι οι βασικοί αγοραστές των τελικών προϊόντων της καπιταλιστικής παραγωγής. Όσο μικρότερους μισθούς έχουν, τόσο λιγότερα εμπορεύματα μπορούν να απορροφήσουν. Έτσι εμφανίζεται η αντίθεση ανάμεσα στην απεριόριστη συσσώρευση του κεφαλαίου που οδηγεί στην υπερπροσφορά προϊόντων και στην περιορισμένη αγοραστική ικανότητα των μαζών που οδηγεί στο να μένουν απούλητες μεγάλες ποσότητες προϊόντων. Όταν λοιπόν η προσφορά ξεπερνάει τη ζήτηση σε μεγάλο βαθμό προκαλεί μαζική πτώση των παραγγελιών και σημαντική μείωση της τρέχουσας παραγωγής. Η έλλειψη αυτή των πωλήσεων και η πτώση της τρέχουσας παραγωγής, οδηγούν στη συσσωρευτική κίνηση της κρίσης που μεταφράζεται σε πτώση των επενδύσεων, της

παραγωγής, της απασχόλησης, των μισθών κ.λπ. Η πτώση του μέσου ποσοστού του κέρδους των επιχειρήσεων οδηγεί σε αλληπάλληλες μειώσεις των επενδύσεων που είναι το κύριο χαρακτηριστικό των κρίσεων. (Σταθακόπουλος, 2001)

Επιγραμματικά τα αίτια των οικονομικών κρίσεων σύμφωνα με το Μαρξ είναι τα εξής:

- Η υπερσυσσώρευση κεφαλαίων
- Η υποκατάσταση των μαζών
- Η αναρχία της παραγωγής
- Η πτώση του μέσου ποσοστού του κέρδους (Αυλωνίτης, 2008)

4.5 Αντιμετώπιση των οικονομικών διακυμάνσεων από το κράτος (αντικυκλική πολιτική)

Τα κράτη τα τελευταία χρόνια περιορίζονται απλώς στην αντιμετώπιση του φαινομένου των οικονομικών διακυμάνσεων δηλαδή προσπαθούν να αμβλύνουν την ένταση του οικονομικού κύκλου. Το σύνολο των μέτρων που παίρνει το κράτος για την άμβλυνση του οικονομικού κύκλου λέγεται αντικυκλική πολιτική. Η αντικυκλική πολιτική διακρίνεται σε δύο κατηγορίες την επεκτατική και την περιοριστική πολιτική.

α. Επεκτατική πολιτική

Είναι το σύνολο των μέτρων που παίρνει το κράτος όταν η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση με σκοπό να την οδηγήσει ξανά στην ανάκαμψη. Επειδή στη φάση της ύφεσης το κυριότερο οικονομικό πρόβλημα είναι η έλλειψη επενδύσεων και κατ' επέκταση η ανεργία, ουσιαστικά τα μέτρα της επεκτατικής πολιτικής είναι τα μέτρα καταπολέμησης της ανεργίας σπουδαιότερα των οποίων είναι η αύξηση των κρατικών δαπανών, και η μείωση των φόρων και του επιτοκίου. (Πανηγυράκης, 2001)

β. Περιοριστική Πολιτική

Είναι το σύνολο των μέτρων που παίρνει το κράτος όταν η οικονομία βρίσκεται στη φάση της υπερθέρμανσης για να αποτρέψει την οικονομική κάμψη. Επειδή στη φάση αυτή το κυριότερο οικονομικό πρόβλημα είναι ο πληθωρισμός εξαιτίας των υπερβολικών επενδύσεων ουσιαστικά τα μέτρα της περιοριστικής πολιτικής είναι τα μέτρα καταπολέμησης του πληθωρισμού σπουδαιότερα των οποίων είναι η μείωση των κρατικών δαπανών και η αύξηση των φόρων και του επιτοκίου.

Η αποτελεσματικότητα των πιο πάνω μέτρων εξαρτάται από:

- ✓ Τη σωστή κατάρτιση των δεικτών. Οι δείκτες που αφορούν στην πρόβλεψη για την εξέλιξη του ΑΕΠ, του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας, του πληθωρισμού, της ανεργίας κ.λπ. θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν αξιόπιστοι αλλιώς τα οικονομικά επιτελεία που είναι αρμόδια να κάνουν εισηγήσεις προς τις κυβερνήσεις αναγκαστικά θα βασιστούν σε λανθασμένα στοιχεία πράγμα που θα αλλοιώσει τις προβλέψεις τους.
- ✓ Την έγκαιρη και ακριβή πρόβλεψη. Τα πιο πάνω αναφερθέντα θα πρέπει να προβαίνουν σε όσο το δυνατό ακριβείς και κυρίως έγκαιρες προβλέψεις για να δίνεται έτσι η δυνατότητα στις κυβερνήσεις να παίρνουν έγκαιρα τα μέτρα ώστε αυτά να είναι αποτελεσματικότερα.

- ✓ Τη λήψη του κατάλληλου μέτρου στην κατάλληλη φάση. Να μη βρίσκεται δηλαδή η οικονομία σε φάση υπερθέρμανσης και οι κυβερνήσεις είτε λόγω λανθασμένων πληροφοριών είτε λόγω ανικανότητας να παίρνουν μέτρα επεκτατικής πολιτικής. Το ίδιο θα συμβεί αν σε περίοδο οικονομικής ύφεσης παρθούν μέτρα περιοριστικής πολιτικής. (Σταθακόπουλος, 2001)

Η καταπολέμηση των οικονομικών διακυμάνσεων από το κράτος είναι αδύνατη, γιατί σε καθεστώς ελεύθερης οικονομίας, όπου ο κρατικός παρεμβατισμός είναι περιορισμένος το κράτος είναι αδύνατο να ελέγξει όλα τα οικονομικά μεγέθη ώστε να αναπτύσσονται προγραμματισμένα και ομοιόμορφα. Για παράδειγμα είναι αδύνατο να ελεγχθεί πλήρως η συνολική ζήτηση αγαθών εντός της οικονομίας, γιατί εκτός από τα εισοδήματα των κατοίκων επιδρούν και άλλοι παράγοντες στη διαμόρφωσή της, όπως η μόδα, η τεχνολογία, η καταναλωτική νοοτροπία, οι ψυχολογικοί παράγοντες κ.λπ. Το ίδιο συμβαίνει επίσης και με τις επενδύσεις η πλειοψηφία των οποίων γίνεται από τους ιδιώτες και μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό από το κράτος.

Οι οικονομικές λοιπόν κρίσεις θα εξαλειφθούν εντελώς μόνο με μια άλλου τύπου οργάνωση της οικονομίας η οποία θα ρυθμίζει κεντρικά-συνολικά και προγραμματισμένα το σύνολο των επενδύσεων, έτσι ώστε η συνολική προσφορά προϊόντων να συμβαδίζει με τη συνολική ζήτηση που αναπτύσσεται εντός της οικονομίας. Το αν θα γίνει αυτό κάποτε είναι καθαρά θέμα πολιτικό και ξεφεύγει από τα όρια της παρούσας εργασίας. (Πανηγυράκης, 2001)

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν οι θεωρίες οι οποίες έχουν αναπτυχθεί από τα βασικά οικονομικά ρεύματα του φιλελευθερισμού, κενυσιανισμού, νεοφιλελευθερισμού, και του μαρξισμού για την ανεργία. Τέλος παρουσιάστηκε ο τρόπος με τον οποίο τα τελευταία χρόνια τα σύγχρονα κράτη αντιμετωπίζουν το φαινόμενο των οικονομικών διακυμάνσεων με την αντικυκλική πολιτική.

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ

Η ανεργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Η Ελλάδα είναι μία χώρα η οποία δεν αποτελεί εξαίρεση. Τα τελευταία χρόνια το ποσοστό της ανεργίας παρουσιάζει μια ιδιαίτερα αυξητική τάση, η οποία σύμφωνα με προβλέψεις αναμένεται να αυξηθεί πολύ περισσότερο μέσα στην επόμενη διετία.

Στον παρακάτω πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η εξέλιξη της ανεργίας σε ποσοστό σε σύγκριση με το εργατικό δυναμικό της χώρας, από το 1961 μέχρι το 2009. Αρχικά, από το 1972 μέχρι και το 1979, παρατηρείται ένα αρκετά χαμηλό ποσοστό της ανεργίας, το οποίο κυμαίνεται από 1% μέχρι 2%. Από το 1979 και έπειτα και εξαιτίας κάποιων εξωγενών παραγόντων. Η παγκόσμια πετρελαϊκή κρίση του 1979 άλλαξε τους όρους του εμπορίου και οι επιπτώσεις της επηρέασαν και την ελληνική οικονομία. Τα ποσοστά της ανεργίας άρχισαν να σημειώνουν αυξητικούς ρυθμούς, για να φτάσουμε στην δεκαετία του 1990, στα μέσα της οποίας, η ανεργία ξεπέρασε το 10%. Παρόλα αυτά το 2002 παρατηρήθηκε μια μικρή μείωση του ποσοστού ανεργίας, η οποία ήταν ακόμη όμως σε πολύ υψηλά επίπεδα.

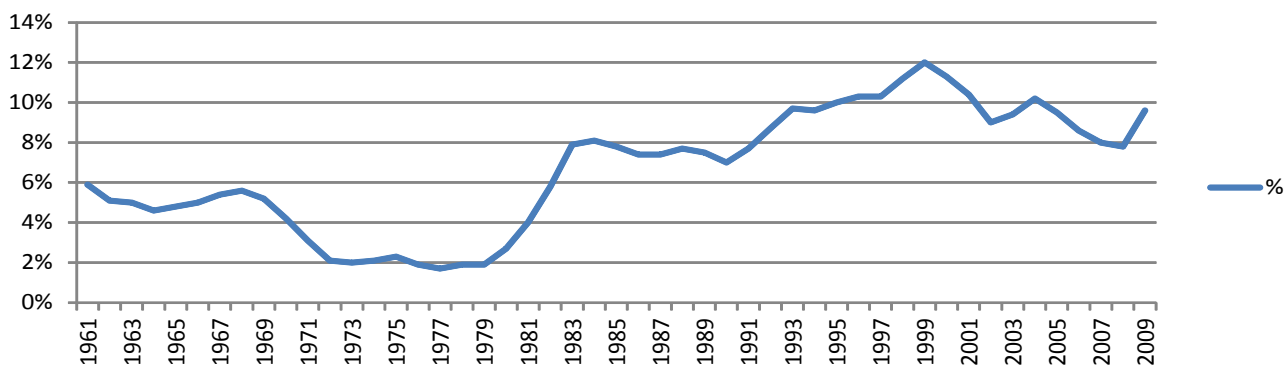
<i>Έτος</i>	<i>Ποσοστό</i>
1961	5,9%
1962	5,1%
1963	5,0%
1964	4,6%
1965	4,8%
1966	5,0%
1967	5,4%
1968	5,6%
1969	5,2%
1970	4,2%
1971	3,1%
1972	2,1%
1973	2,0%
1974	2,1%
1975	2,3%
1976	1,9%
1977	1,7%
1978	1,9%
1979	1,9%
1980	2,7%
1981	4,0%
1982	5,8%
1983	7,9%
1984	8,1%

1985	7,8%
1986	7,4%
1987	7,4%
1988	7,7%
1989	7,5%
1990	7,0%
1991	7,7%
1992	8,7%
1993	9,7%
1994	9,6%
1995	10,0%
1996	10,3%
1997	10,3%
1998	11,2%
1999	12,0%
2000	11,3%
2001	10,4%
2002	9,0%
2003	9,4%
2004	10,2%
2005	9,5%
2006	8,6%
2007	8,0%
2008	7,8%
2009	9,6%

Πίνακας 5.1 Η εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα σε ποσοστό του ΑΕΠ
Πηγή: [http:// www.3comma14.gr/pi/?survey=6705](http://www.3comma14.gr/pi/?survey=6705)

Η εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα, παρουσιάζεται διαγραμματικά και μέσα από το ακόλουθο γράφημα.

Διάγραμμα 5.1 Η εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα

Στον επόμενο πίνακα 5.2 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων για το έτος 2012, ανά περιφέρεια. Παρατηρείται οι περισσότεροι

άνεργοι βρίσκονται στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία. Ο αριθμός των ανέργων σε αυτές τις περιοχές είναι υψηλός για τον λόγο ότι αποτελούν περιοχές της Ελλάδας με μεγάλο πληθυσμό και σε συνδυασμό με την παύση της λειτουργίας πολλών επιχειρήσεων, οξύνεται ακόμη περισσότερο το φαινόμενο της ανεργίας.

Τον Νοέμβριο του 2012 παρουσιάζεται αύξηση κατά 3,2% σε σχέση με τα επίπεδα της ανεργίας τον Ιανουάριο του ίδιου έτους. Παράγοντες της αγοράς αναφέρουν ότι τα υψηλά ποσοστά της ανεργίας θα συνεχιστούν και ειδικότερα μέσα στους επόμενους μήνες αναμένεται να χαθούν 100.000 θέσεις εργασίας.

ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ ΕΤΟΥΣ 2012												
	ΙΑΝΟΥ ΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥ ΑΡΙΟΣ	ΜΑΡ ΤΙΟΣ	ΑΠΡΙ ΛΙΟΣ	ΜΑΪΟΣ	ΙΟΥ ΝΙΟΣ	ΙΟΥ ΛΙΟΣ	ΑΥΓΟΥ ΣΤΟΣ	ΣΕΠΤΕΜ ΒΡΙΟΣ	ΟΚΤΩ ΒΡΙΟΣ	ΝΟΕΜ ΒΡΙΟΣ	ΔΕΚΕΜ ΒΡΙΟΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	51.578	53.056	53.748	52.631	51.593	50.568	48.176	47.132	45.967	46.624	47.043	51.463
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	151.775	152.929	155.035	153.670	153.109	151.773	153.817	153.965	152.572	154.630	155.296	155.745
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	25.158	25.397	25.620	26.045	26.353	26.803	27.321	27.115	25.945	25.486	24.977	25.488
ΗΠΕΙΡΟΣ	25.293	25.404	26.224	26.195	26.229	26.215	26.191	25.666	24.993	24.696	24.883	25.030
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	49.935	50.713	52.098	52.405	52.845	53.573	54.559	54.312	53.119	52.552	52.719	52.746
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	12.520	12.602	12.770	11.469	9.681	8.925	9.110	8.796	8.419	9.605	11.444	12.554
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	51.636	52.389	53.660	54.669	55.428	56.337	56.667	55.740	54.507	54.987	54.505	55.151
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	35.104	35.500	36.276	36.194	36.565	37.147	38.256	37.165	36.821	36.816	37.308	37.397
ΑΤΤΙΚΗ	268.273	270.171	275.908	275.740	280.256	288.115	297.922	296.490	291.330	290.990	291.817	291.126
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	29.155	29.607	30.521	30.887	31.183	31.542	31.953	30.708	29.800	30.293	30.533	30.840
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	9.890	9.953	10.379	10.461	10.330	9.924	9.409	9.240	9.187	9.340	9.809	10.510
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	17.021	17.364	17.172	14.759	11.986	10.869	10.196	9.514	9.478	11.176	13.174	14.741
ΚΡΗΤΗ	34.431	35.284	35.792	33.274	30.749	30.702	31.347	31.192	30.441	30.573	32.728	34.787
ΣΥΝΟΛΟ	761.769	770.369	785.203	778.399	776.307	782.493	794.924	787.035	772.579	777.768	786.236	797.578

Πίνακας 5.2 : Σύνολο ανέργων έτους 2012 ανά περιφέρεια

Πηγή: http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=173&Itemid=458&lang=el

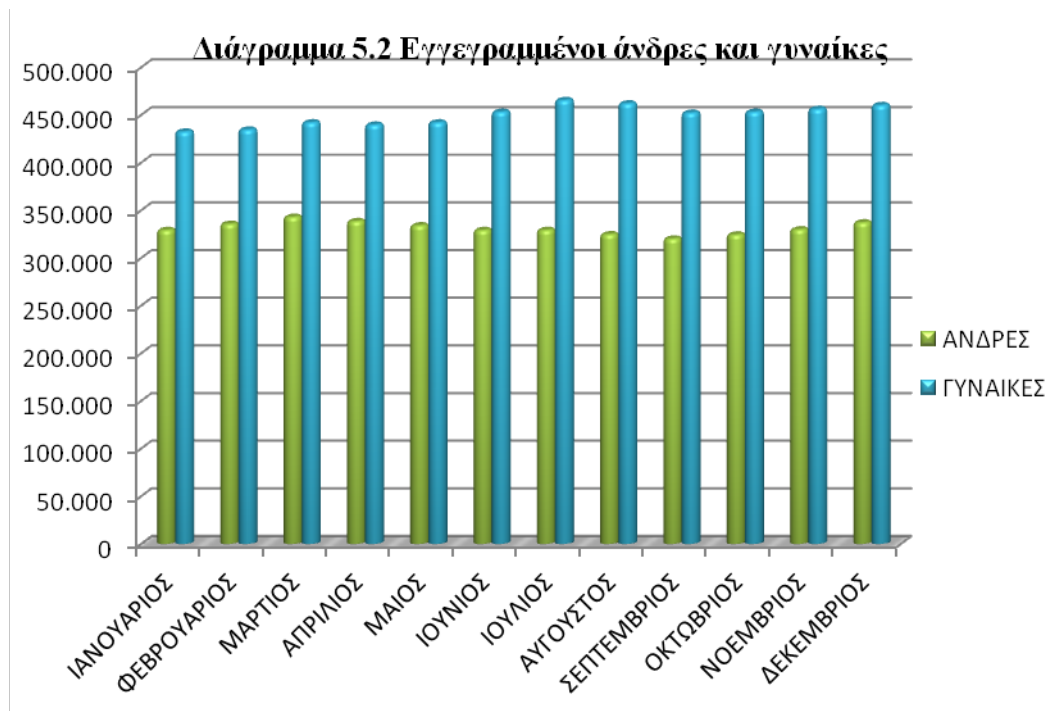
Στην συνέχεια γίνεται μια προσπάθεια για ανάλυση της ανεργίας μέσα στην κοινωνία. Αρχικά, μέσω του πίνακα 5.3 και του διαγράμματος 5.2 παρατηρείται ότι ο αριθμός των ανέργων γυναικών είναι μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο αριθμό των ανδρών. Κατά μέσο όρο ο άνεργος γυναικείος πληθυσμός είναι περισσότερος για κάθε μήνα του έτους, κατά 117.751 γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες. Ο ρυθμός αύξησης της ανεργίας στον γυναικείο πληθυσμό είναι 5,5% σε σχέση με την αρχή του έτους, ενώ η αντίστοιχη μεταβολή για τον αντρικό άνεργο πληθυσμό είναι 2,04%.

ΜΗΝΕΣ 2012	ΑΝΕΡΓΟΙ	
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	329.274	432.495
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	335.721	434.648
ΜΑΡΤΙΟΣ	343.054	442.149
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	338.612	439.787
ΜΑΙΟΣ	334.159	442.148
ΙΟΥΝΙΟΣ	329.198	453.295
ΙΟΥΛΙΟΣ	329.329	465.595
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	324.876	462.159
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	320.245	452.334
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	324.495	453.273
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	329.946	456.290
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	337242	460336

Πίνακας 5.3 Εγγεγραμμένοι άνεργοι άνδρες και γυναίκες το 2012

Πηγή:http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=173&Itemid=458&lang=el

Τα παραπάνω απεικονίζονται και διαγραμματικά μέσα από το γράφημα .5.2 που ακολουθεί.

Στην συνέχεια, η κατηγοριοποίηση του άνεργου πληθυσμού της χώρας, γίνεται με βάση την ηλικία. Ο διαχωρισμός έχει γίνει σε τρεις ομάδες. Στην πρώτη ομάδα, αποκαλούμενη ως νέος πληθυσμός, βρίσκονται τα άτομα μέχρι 30 ετών. Στην συνέχεια κατατάσσονται οι άνεργοι ηλικίας μεταξύ 30 και 54 ετών, ενώ η τελευταία κατηγορία είναι τα άτομα που έχουν ξεπεράσει το 55 έτος της ηλικίας τους.

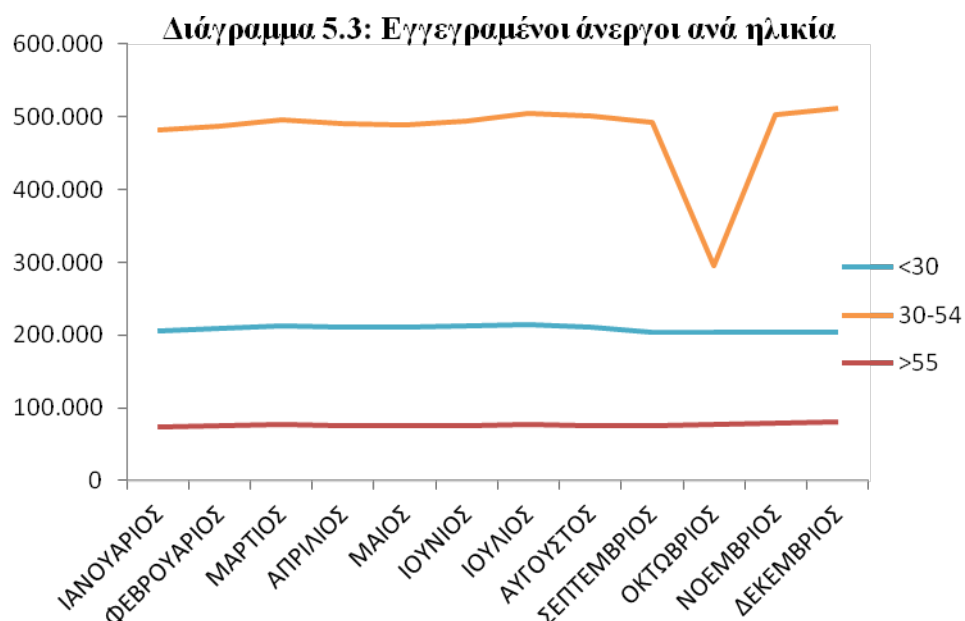
Παρατηρείται ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας υπάρχουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 30 και 54 χρόνων. Οι άνεργοι της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας ανέρχονται σε ποσοστό 62,25% επί της συνολικής ανεργίας. Το ποσοστό αυτό χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα υψηλό. Το ποσοστό ανεργίας των νέων ηλικίας μέχρι 30 ετών, αγγίζει το κατά μέσο όρο το 27,65% κάθε μήνα, ενώ τέλος ο άνεργος πληθυσμός, ο οποίος είναι μεγαλύτερος από 55 έτη, ανέρχεται στο 10,1%. Σημειώνεται ότι το ποσοστό ανεργίας στην τελευταία ηλικιακή ομάδα, ανέρχεται σε διψήφιο αριθμό από τον μήνα Οκτώβριο του 2012.

Τα παραπάνω παρουσιάζονται και μέσα από τον πίνακα 5.4, καθώς επίσης και διαγραμματικά, από το γράφημα 5.3 που ακολουθούν :

ΜΗΝΕΣ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
	<30	30-54	>55
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	206.488	481.139	74.142
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	208.957	486.567	74.845
ΜΑΡΤΙΟΣ	212.847	496.002	76.354
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	211.097	491.001	76.301
ΜΑΙΟΣ	211.563	489.044	75.700
ΙΟΥΝΙΟΣ	213.191	493.850	75.452
ΙΟΥΛΙΟΣ	214.443	504.054	76.427
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	210.090	500.838	76.107
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	204.178	492.481	75.920
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	203.732	295.962	78.054
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	203.162	503.328	79.746
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	203835	512349	81394

Πίνακας: 5.4 Εγγεγραμμένοι άνεργοι ανά ηλικία

Πηγή: http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=173&Itemid=458&lang=el

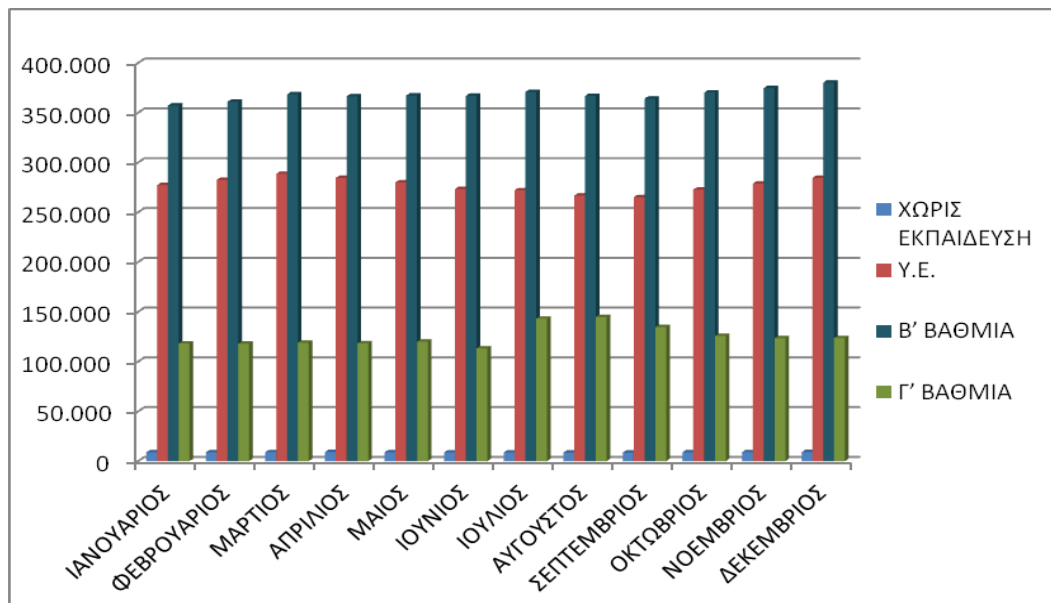
Η επόμενη κατηγοριοποίηση των ανέργων γίνεται με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης τους. Αρχικά, μέσα από τον πίνακα 5.5 παρατηρείται ένας αυξημένος αριθμός ανέργων στα άτομα που είναι Υποχρεωτικής και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Πρόκειται για ανθρώπους που έχουν απολυτήριο Δημοτικού ή Λυκείου αντίστοιχα. Στις ομάδες αυτές του πληθυσμού η ανεργία ανέρχεται στο 35,57% για όσους είναι Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης και στο 47,17% για όσους είναι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης αντίστοιχα. Στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, η ανεργία ανέρχεται στο 16,11% για το έτος 2012. Σημειώνεται επίσης, ότι η ανεργία των ατόμων της τελευταίας βαθμίδας εκπαίδευσης, μειώθηκε τον μήνα Νοέμβριο κατά -1,7% σε σχέση με τον περασμένο μήνα (Οκτώβριο). Τέλος, αναφέρεται ότι το μικρότερο ποσοστό κατέχει το τμήμα του πληθυσμού που δεν έχουν τελειώσει την Υποχρεωτική Εκπαίδευση. Το ποσοστό είναι 1,15% και αιτιολογείται για το γεγονός ότι σήμερα ο αριθμός των ανθρώπων που δεν είναι τουλάχιστον απόφοιτοι υποχρεωτικής εκπαίδευσης είναι μικρός.

ΜΗΝΕΣ	ΑΝΕΡΓΟΙ			
	ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Υ.Ε.	Β' ΒΑΘΜΙΑ	Γ' ΒΑΘΜΙΑ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	8.914	277.387	357.260	118.208
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	8.920	282.438	360.956	118.055
ΜΑΡΤΙΟΣ	9.091	288.680	368.378	119.054
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	9.100	284.502	366.451	118.346
ΜΑΙΟΣ	8.991	279.978	367.354	119.984
ΙΟΥΝΙΟΣ	8.811	273.361	366.997	113.324
ΙΟΥΛΙΟΣ	8.774	272.097	370.883	143.170
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	8.628	266.719	366.929	144.759
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	8.667	265.113	364.115	134.684
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	8.905	272.746	370.326	125.791
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	9.052	278.914	374.684	123.586
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	9157	284440	380285	123696

Πίνακας 5.5 Εγγεγραμμένοι άνεργοι ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης
Πηγή: http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=173&Itemid=458&lang=el

Η παραπάνω ανάλυση παρουσιάζεται και μέσω του διαγράμματος 5.4 που βρίσκεται στην συνέχεια.

Διάγραμμα 5.4. Εγγεγραμμένοι άνεργοι ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης

Τέλος, μέσα από τον τελευταίο πίνακα και διάγραμμα (πίνακας 5.6 - διάγραμμα 5.5), η ανεργία κατατάσσεται με βάση τους Έλληνες, τον κοινοτικό πληθυσμό και τους άνεργους που προέρχονται από τρίτες χώρες, τους μετανάστες. Την συντριπτική πλειοψηφία, όπως ήταν άλλωστε αναμενόμενο αντέχουν οι Έλληνες άνεργοι. Ο αριθμός των Ελλήνων ανέργων ξεπερνάει τις 700.000 για κάθε μήνα του 2012. Το ποσοστό τους στην συνολική ανεργία βρίσκεται κοντά στο 95%. Οι κοινοτικοί άνεργοι, αλλά και αυτοί των τρίτων χωρών αποσπούν μόνο το 5% του συνόλου της ανεργίας.

ΜΗΝΕΣ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
	ΕΛΛΗΝΕΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ	ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	703.115	13.353	45.301
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	705.070	14.665	50.634
ΜΑΡΤΙΟΣ	716.877	15.024	53.302
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	712.420	13.832	52.147
ΜΑΙΟΣ	713.453	12.807	50.047
ΙΟΥΝΙΟΣ	722.306	12.421	47.766
ΙΟΥΛΙΟΣ	735.500	12.540	46.884
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	730.113	12.128	44.794
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	716.407	11.985	44.187
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	718.768	13.114	45.886
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	724.467	14.247	47.522
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	734.291	14.734	48.553

Πίνακας 5.6 Εγγεγραμμένοι άνεργοι, Έλληνες και μετανάστες
 Πηγή : http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=173&Itemid=458&lang=el

Σημειώνεται όμως, ότι οι συγκεκριμένοι πίνακες αναφέρονται στους εγγεγραμμένους άνεργους, με αποτέλεσμα να μην προσμετρούνται οι άνεργοι που δεν είναι εγγεγραμμένοι σε μητρώα, καθώς επίσης και οι μετανάστες οι οποίοι δεν κατέχουν άδεια παραμονής στην χώρα και μπορεί να εργάζονται

Σύμφωνα με τις μελέτες του ΟΟΣΑ, από τα τέλη του 2014 προβλέπεται ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας λόγω της ενίσχυσης του εμπορίου σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και λόγω της επικράτησης κλίματος εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης. Παρόλα αυτά σύμφωνα με τις προβλέψεις, η ανεργία θα φτάσει στο 27,2% την ίδια χρονιά.

Πιο συγκεκριμένα, στην εξαμηνιαία έκθεση που εξέδωσε ο ΟΟΣΑ θεωρεί απαραίτητη την υλοποίηση των μέτρων για τη δημοσιονομική προσαρμογή της Ελλάδας. Ωστόσο, αν η ανάπτυξη είναι τελικά μικρότερη από την αναμενόμενη, η λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών θα είναι αναπόφευκτη, ακόμα κι αν αυτό σημαίνει πως οι στόχοι που έχουν τεθεί δεν θα επιτευχθούν.

Αναλυτικότερα, για το έτος 2013-2014 προβλέπεται ύφεση της τάξης του 6,3% και αρνητική ανάπτυξη. Παράλληλα, η ανεργία αναμένεται να αυξηθεί από 23,6% (σήμερα) , σε 26,7% το 2013 και σε 27,2% το 2014.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν στατιστικά στοιχεία που αφορούν την ανεργία στην Ελλάδα. Είδαμε πως εξελίχθηκε η ανεργία από το 1961 έως το 2009 καθώς και τα ποσοστά ανεργίας ανά περιφέρεια για το 2010, 2011 και το 2012. Στο 2012 μελετήθηκαν και κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά δηλαδή η διαφορά του ποσοστού των ανέργων μεταξύ ανδρών και γυναικών, μεταξύ διαφόρων ηλικιακών ομάδων, ατόμων διαφορετικού επιπέδου εκπαίδευσης καθώς και διαφορές μεταξύ Ελλήνων, κοινοτικών ανέργων και μεταναστών τρίτων χωρών.

6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Όπως ήδη αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, η ανεργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα όλες οι κοινωνίες. Ωστόσο πριν αναλύσουμε τις κοινωνικές επιπτώσεις του φαινομένου της ανεργίας, αξίζει να δοθούν κάποια στατιστικά στοιχεία. Κατ' αρχήν η Ελλάδα αποτελεί την μοναδική χώρα με 600.000 ανασφάλιστους εργαζομένους. Επίσης, ο αριθμός των ατόμων που εργάζονται με πλήρες ωράριο αλλά η αμοιβή τους είναι μερικής απασχόλησης, ξεπερνούν τις 200.000 άτομα.

Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που απασχολείται στην παραοικονομία, ανέρχεται στο 26%, με αποτέλεσμα η εισφοροδιαφυγή σε βάρος του ΙΚΑ να εκτιμάται στα 6 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Όσον αφορά την πιο επικίνδυνη μορφή εργασίας, αυτή είναι η λεγόμενη «μαύρη εργασία». Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι απασχολούμενοι των οποίων η εργασία δεν καταγράφεται και επομένως, δεν έχουν δικαιώματα, όπως είναι τα δώρα των Χριστουγέννων και του Πάσχα, καθώς επίσης και επιδόματα, ή αποζημιώσεις απολύσεως. (Κατσορίδας, 2010)

6.1 Οι οικονομικές επιπτώσεις της ανεργίας

Εκτός των κοινωνικών επιπτώσεων, οι οποίες θα αναλυθούν στην συνέχεια κρίνεται αναγκαίο να ερμηνευθούν αρχικά οι επιπτώσεις της ανεργίας σε οικονομικό επίπεδο. Οι βασικές οικονομικές συνέπειες της ανεργίας είναι τρεις και είναι οι ακόλουθες:

Αρχικά και με βάση την θεωρία της οικονομικής επιστήμης, η ανεργία αποτελεί απώλεια των παραγωγικών δυνατοτήτων μιας χώρας. Αυτό συμβαίνει γιατί γίνεται μείωση του εργατικού δυναμικού. Ωστόσο, μια τέτοια κατάσταση είναι απόρροια της οικονομικής κρίσης και της αδυναμίας των επιχειρήσεων να καλύψουν τα λειτουργικά τους έξοδα, με αποτέλεσμα να παύουν την λειτουργία τους.

Στην συνέχεια, η ανεργία και ο άνεργος πληθυσμός, επιβαρύνουν την κατάρτιση του ετήσιου κρατικού προϋπολογισμού, για το γεγονός ότι το κράτος παρέχει ορισμένα δικαιώματα - επιδόματα στους μη έχοντες εργασία.

Τελευταία και ενδεχομένως σημαντικότερη επίπτωση της ανεργίας, είναι η μείωση του εισοδήματος των ανέργων. Το εισόδημα των ανέργων χαρακτηρίζεται πολύ περιορισμένο και σε συνδυασμό με τις υψηλότερες απαιτήσεις του κράτους για εισφορές, σημαίνει μεγάλη δυσκολία των ανέργων για διαβίωση και παροχών των βασικών αναγκών στις οικογένειες τους. Αυτή η συνέπεια, αποτελεί και την απαρχή μιας σειρά κοινωνικών επιπτώσεων, οι οποίες αναφέρονται στην συνέχεια. (Κατσορίδας, 2010)

6.2 Οι κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας

Το πρόβλημα της ανεργίας σημειώνει συνεχόμενη ανάπτυξη όχι μόνο σε εγχώριο, αλλά και διεθνές επίπεδο. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ειδικών, η ανεργία οφείλεται σε μεγάλο ποσοστό για την αύξηση των αυτοκτονιών και δολοφονιών. Ο λόγος που συμβαίνει κάτι τέτοιο είναι ότι οι άνθρωποι μαζί με τις δουλειές τους, χάνουν και τα όνειρα και προοπτικές τους. Το συναίσθημα που κυριαρχεί σε αυτές τις καταστάσεις είναι αυτό της

απόγνωσης, με αποτέλεσμα πολλές φορές οι άνθρωποι αυτοί να προβαίνουν σε πράξεις που ανεβάζουν τα ποσοστά της εγκληματικότητας.

Για να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της έξαρσης των αυτοκτονιών πολλές χώρες έχουν προβεί σε καμπάνιες για την ενημέρωση των πολιτών τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ιρλανδική κυβέρνηση, η οποία είχε τυπώσει 100.000 ενημερωτικά φυλλάδια για την ψυχική υγεία των ατόμων που έχασαν την δουλειά τους, αντιμετωπίζαν και αντιμετωπίζουν ακόμη και σήμερα σοβαρά προβλήματα οικονομικής κυρίως φύσεως. Η απόπειρα αυτοκτονίας αποτελεί μια ενέργεια η οποία δεν συσχετίζεται απόλυτα με κάποια ψυχική νόσο. Το ποσοστό των ατόμων που έχουν επιχειρήσει κάποια απόπειρα αυτοκτονίας, ξεπερνάει το 70% στην Ιρλανδία. Ο αυτοκτονίες αποτελούν το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση, για το γεγονός ότι αποτελεί την βασικότερη αιτία θανάτου των νέων.

Μια ακόμη ακραία ενέργεια, αποτέλεσμα της απόγνωσης των πολιτών έχει λάβει χώρα στην Γαλλία. Αρκετοί εργάτες στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης και των μαζικών απολύσεων, προχώρησαν σε κατάληψη των επιχειρησιακών εγκαταστάσεων τους και απειλούσαν μέχρι και με ανατίναξη τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι, η συγκεκριμένη αντίδραση αποδοκιμάστηκε μόνο από το 34% των πολιτών της χώρας, ενώ το 50% των κατοίκων δεν αποδοκίμασε το γεγονός.

Η αύξηση της απόγνωσης και της ανασφάλειας, έχουν οδηγήσει τους άνεργους σε έξαρση του φαινομένου του αλκοολισμού, σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, καθώς επίσης και σε αύξηση των κλοπών στα καταστήματα λιανικής πώλησης.

Σχετικά με την Ελλάδα, το φαινόμενο της ανεργίας και οι επιπτώσεις στο κοινωνικό περιβάλλον, δεν διαφέρουν πολύ σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες. Σύμφωνα με μελέτες, η ανεργία οδηγεί σε συναισθήματα άγχους και ανασφάλειας, με αποτέλεσμα να προκαλούνται προβλήματα τόσο στην υγεία, όσο και στις διαπροσωπικές σχέσεις των ανέργων. Μείζον κοινωνικό πρόβλημα στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται όπως και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η τάση για αύξηση των αυτοκτονιών. Το ποσοστό των ανέργων με προδιάθεση να κάνουν κάτι βλαβερό για τον εαυτό τους αγγίζει στην χώρα μας το 20%. Σήμερα, πραγματοποιούνται περίπου τρεις απόπειρες αυτοκτονίας την εβδομάδα, με κυριότερες περιοχές την Πελοπόννησο, την Βόρεια Ελλάδα και την Κρήτη. Τα ποσοστά είναι ιδιαίτερα αυξημένα σε αυτές τις περιοχές, εξαιτίας της αποβιομηχάνισης και την απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας. (Κατσορίδας, 2010)

Κοινό χαρακτηριστικό των ανέργων είναι η ανάγκη για επιβίωση που οδηγεί στον ανταγωνισμό. Σε πολλές περιπτώσεις και σε μεγαλύτερο ποσοστό στην Ελλάδα, αρκετές θέσεις εργασίας δεν καλύπτονται σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια με αποτέλεσμα ο ανταγωνισμός και η ανάγκη για εργασία να μην είναι θεμιτός.

Τα συναισθήματα των ανέργων είναι κοινά. Η απόγνωση και η ανασφάλεια είναι συναισθήματα που βιώνουν στην καθημερινότητα τους όλοι οι μη έχοντες εργασία. Σε περιπτώσεις μακροχρόνιας ανεργίας, ο άνθρωπος θεωρεί τον εαυτό του υπεύθυνο για την κατάσταση του, χαρακτηρίζοντας τον εαυτό του αποτυχημένο, νιώθοντας ολοένα και πιο αδύναμος να αντιδράσει.

Όταν κάποιος χάνει την δουλειά του και για μεγάλο χρονικό διάστημα βρίσκεται εκτός εργασίας, αρχίζει να βιώνει την αίσθηση ότι δεν ανήκει σε κάποια κοινωνική ομάδα και έτσι η απομόνωση είναι μια κατάσταση που επέρχεται χωρίς ο ίδιος να μπορεί να αντιδράσει.

Μέσα στις δύσκολες οικονομικές καταστάσεις που βιώνουν οι άνεργοι, υπάρχουν δύο ακόμη προβλήματα που συμπεριλαμβάνονται μέσα στο περιβάλλον της κοινωνίας. Το ένα πρόβλημα αφορά το παρόν και το άλλο το μέλλον. Σχετικά με το παρόν, οι άνεργοι και κυρίως οι νέοι, νοιώθουν ανήμποροι να απομακρυνθούν από τις οικογένειες τους και να ζήσουν μόνοι τους και ανεξάρτητοι. Η αυτονομία αποτελεί για αυτούς μια ανάγκη η οποία σήμερα δύσκολα ολοκληρώνεται. Το δεύτερο πρόβλημα συνδέεται με το μέλλον. Όταν οι άνεργοι μένουν με την οικογένεια τους δεν μαθαίνουν να ζουν μόνοι τους, να εκπληρώνουν τις νέες ανάγκες που θα δημιουργηθούν, με αποτέλεσμα να μην τους δίνεται η δυνατότητα να δημιουργήσουν τις δικές τους οικογένειες. Τα όνειρα για ένα καλύτερο και ευτυχισμένο αύριο για αυτούς φαντάζονται ανεκπλήρωτα και οι νέοι αναγκάζονται να προσαρμοστούν στην σημερινή πραγματικότητα. (Κατσορίδας, 2010)

6.3 Η ψυχοκοινωνική προσέγγιση της ανεργίας

Η πρώτη μελέτη για τις επιπτώσεις της ανεργίας στην κοινωνία και τον άνθρωπο, πραγματοποιήθηκε μέσα στην δεκαετία του '30 και μετά την μεγάλη οικονομική κρίση του 1929. Από την μελέτη αυτή αναγνώστηκαν για πρώτη φορά οι επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει η ανεργία στην υγεία και την ψυχολογία του ανθρώπου. Συγκεκριμένα, μέσα από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι στις σύγχρονες κοινωνίες με βιομηχανίες, η εργασία δίνει στον άνθρωπο πολλά σημαντικά κοινωνικά οφέλη, όπως είναι η ενεργή συμμετοχή στα κοινωνικά δρώμενα, καθώς επίσης και προσωπικά οφέλη, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την αίσθηση της αποδοχής μέσα σε ένα κοινωνικό σύνολο και της αυτοεκτίμησης. Το συναίσθημα της χαμηλής αυτοεκτίμησης και του μειωμένου ηθικού έχει διαγνωσθεί στις περισσότερες έρευνες που πραγματοποιούνται στον άνεργο πληθυσμό, ανεξαρτήτου ηλικίας. Η συναισθηματική κατάσταση των ανθρώπων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την οικονομική τους κατάσταση.

Το 1958 αναπτύχθηκε η θεωρία της Ιδανικής ψυχικής υγείας από την Marie Jahoda. Στην θεωρία αυτή καθορίζονται πέντε κατηγορίες, οι οποίες αποτελούν προϋπόθεση για το συναίσθημα της ευεξίας των ανθρώπων και είναι οι εξής:

- Η οργάνωση του χρόνου
- Η κοινωνική επαφή
- Ο σκοπός - η συλλογική προσπάθεια
- Η κοινωνική ταυτότητα, δηλαδή το κύρος
- Η καθημερινή δραστηριότητα

Σύμφωνα με την παραπάνω θεωρία και τις κατηγορίες που εκπληρώνονται, όταν ο άνθρωπος είναι άνεργος, δεν μπορεί να ικανοποιηθεί καμία από αυτές και επομένως η ψυχική υγεία και συναισθηματική κατάσταση των ανέργων συνεχώς χειροτερεύει.

Οι άνθρωποι οι οποίοι εργάζονται και κάνουν μια καθημερινή δραστηριότητα, έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά σύμφωνα με την θεωρία της ιδανικής ψυχικής υγείας. Αρχικά, στον εργαζόμενο υπάρχει έντονο το συναίσθημα της αυτοεκτίμησης και της αποδοχής από τους άλλους, σε αντίθεση με έναν άνεργο, στον οποίο αυτή η αντίληψη διαστρεβλώνεται και είναι σε πτώση. Επίσης, όταν ένας άνθρωπος εργάζεται μπορεί να ελέγξει τον εαυτό του ευκολότερα, σε σχέση με έναν άνεργο, του οποίου η συμπεριφορά διακρίνεται από συμπτώματα παρορμητικότητας. Η εργασία μπορεί ακόμη να ενισχύσει την ανάπτυξη και την

διατήρηση των ήδη υπάρχουσων σχέσεων μέσα στην κοινωνία. Στην περίπτωση της μη δραστηριότητας, ο άνθρωπος δυσκολεύεται να βιώσει συναισθήματα χαράς και ευεξίας, ενώ συνήθως οι σχέσεις τους χαρακτηρίζονται από την διάλυση τους. Μία τελευταία διαφορά μεταξύ των δύο περιπτώσεων είναι ότι οι άνεργοι έχουν έλλειψη δημιουργικότητας, καθώς επίσης και μειωμένη αίσθηση του προσωπικού προσανατολισμού, σε αντίθεση με τον ενεργό πληθυσμό. (Μάραντος, 2000)

Τα παραπάνω αποτελέσματα συνδυάζονται συνήθως με τις πρωτοφανείς επιπτώσεις της ανεργίας. Οι ανέσεις στην ζωή καθώς και το εισόδημα των ανέργων είναι πολύ περιορισμένα, ενώ υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα για το μέλλον και τίθενται προβλήματα επιβίωσης. Γίνεται πλέον αντιληπτό ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ της ανεργίας, της ψυχικής υγείας και της ενεργούς συμμετοχής στην κοινωνία. Η εμπειρία της ανεργίας σαν βίωμα, αποτελεί μια ιδιαίτερα οδυνηρή και επίπονη διαδικασία για τον άνεργο. Το πιο σημαντικό από τα παραπάνω συμπτώματα είναι η υπονόμηση της ταυτότητας και της έννοιας της απώλειας του εαυτού.

Μια επιπλέον έρευνα για τις επιπτώσεις της ανεργίας στην κοινωνία και τον άνθρωπο, πραγματοποιήθηκε από τον Brenner (1977), έναν Αμερικανό στατιστικό. Ο Brenner υποστήριξε ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ οικονομικής άνθησης ή κρίσης και αυξομειώσεων στα επίπεδα θνησιμότητας του πληθυσμού και σε διάφορες παθήσεις του οργανισμού όπως είναι οι καρδιακές παθήσεις, η χρήση ναρκωτικών ουσιών και αλκοολούχων ποτών. Πιο συγκεκριμένα μια αύξηση της ανεργίας κατά 1%, θα επιφέρει μέσα στην επόμενη πενταετία τα ακόλουθα αποτελέσματα:

- ✓ Αύξηση των αυτοκτονιών κατά 4,1%.
- ✓ Αύξηση της εγκληματικότητας, δηλαδή δολοφονίες, κλοπές και διάφορες βίαιες ενέργειες κατά 4%.
- ✓ Αύξηση των επισκέψεων σε ψυχιατρικές κλινικές κατά 3,3%.
- ✓ Αύξηση του αλκοολισμού κατά 47%, εκ του οποίου το ποσοστό 1,9% αναμένεται να είναι η αιτία θανάτου τους.
- ✓ Αύξηση του γενικού δείκτη θνητότητας κατά 1,9%.
- ✓ Αύξηση των καταθλιπτικών καταστάσεων και συμπεριφορών κατά 67%.
(Κατσορίδας, 2010)

Στο έκτο κεφάλαιο μελετήθηκαν οι οικονομικές, κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας.

7^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

7.1 Η ψυχική υγεία των νέων

Στην σημερινή εποχή η ανεργία δεν είναι απλώς μια πιθανή απειλή αλλά μια πραγματικότητα. Η ανεργία είναι ένα φαινόμενο που παρουσιάζει συνεχώς αυξητικές τάσεις όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Άμεση συνέπεια της ανεργίας είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού αναγκάζεται να επιβιώσει κάτω από τα όρια της φτώχειας και κατά συνέπεια σε δεύτερο χρόνο βιώνει τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Ωστόσο, στην Ελλάδα οι δύο αυτές παράμετροι δεν συνδέονται απόλυτα μεταξύ τους σε σχέση με τους υπόλοιπους Ευρωπαίους άνεργους. Οι άνεργοι Έλληνες παρά το γεγονός ότι αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα ανεργίας, δεν βιώνουν με μεγάλη ένταση τον κοινωνικό αποκλεισμό. Καθοριστικός παράγοντας σε αυτήν την περίπτωση είναι η οικογένεια του νέου. Οι Έλληνες συνεχίζουν να παραμένουν στην οικογένεια τους και να στηρίζονται από αυτήν σε οικονομικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να μπορούν να εκπληρώσουν ορισμένες κοινωνικές ανάγκες. Η υποστήριξη αυτή που παρέχουν οι οικογένειες στα παιδιά τους μετά την ενηλικίωση τους, εμποδίζει την ανεξαρτητοποίηση και την αυτονόμηση τους, καθιστώντας τους ίδιους απαραίτητους στις ζωές των παιδιών τους. (Μάραντος, 2000)

Επομένως, η στήριξη και συγκατοίκηση νέων και γονέων μπορεί από την μία πλευρά να παρέχει οικονομική βοήθεια στον νέο, από την άλλη όμως δεν δίνεται η δυνατότητα συναισθηματικής ανεξαρτητοποίησης. Οι νέοι οφείλουν ωστόσο να προσπαθήσουν να επιτύχουν κάτι τέτοιο. Παρόλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σημερινές κοινωνίες, η αντίληψη ότι ο καθένας είναι ικανός να ελέγξει τις καταστάσεις γύρω του και να πάρει τις σωστές αποφάσεις, είναι το μοναδικό εχέγγυο ότι η αυτοεκτίμηση μπορεί να ανυψωθεί και να μην δημιουργηθούν συναισθήματα κατάθλιψης. (Κούτση, 2008)

Τα συμπτώματα του στρες και της κατάθλιψης είναι εμφανή σχεδόν στο σύνολο των ανέργων. Η ψυχική δυσφορία ξεκινάει από την στιγμή που κάποιος νιώθει ότι δεν θα καταφέρει να βρει μια εργασία, η ακόμη και από τον φόβο που έχει κάποιος που εργάζεται για την πιθανότητα να χάσει την δουλειά του. Σημειώνεται επίσης, όσοι είχαν ζήσει μια εμπειρία απόλυσης, φοβούνται περισσότερο την επανάληψη ενός τέτοιου συμβάντος, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μεγαλύτερο άγχος. Τέλος, μέσα από έρευνες έχει αποδειχθεί ότι δαπανούνται μεγάλες ποσότητες χρημάτων για την αποκατάσταση των προβλημάτων υγείας και συγκεκριμένα των ψυχικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι νέοι άνεργοι. Η χρήση αντικαταθλιπτικών χαπιών και αντίστοιχων φαρμάκων έχουν σημειώσει αύξηση τα τελευταία χρόνια. (Καλαϊτζή, 2012)

Πριν όμως να φτάσει ένας νέος να βιώσει συναισθήματα κατάθλιψης έχει περάσει το στάδιο του θυμού. Ο θυμός εκφράζεται με μια διαμαρτυρία και δηλώνει την απογοήτευση για το γεγονός ότι δεν κατάφερε να πραγματοποιήσει ένα μέρος από τα σχέδια του. Μετά τον θυμό ο άνθρωπος αισθάνεται ανήμπορος να αντιδράσει και να παρέμβει στα γεγονότα που παρεμποδίζουν την ζωή του. Είναι δύσκολο για τον ίδιο να μπορέσει να αντιληφθεί ποιες ευκαιρίες παρουσιάζονται και με ποιον τρόπο να τις αξιοποιήσει.

Στις σημερινές κοινωνίες ωστόσο, δίνεται η δυνατότητα ώστε να μπορέσει ο νέος να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που του δίνονται. Οι γνώσεις και τα προσόντα όπως είναι το πτυχίο, η γνώση ξένων γλωσσών και η χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή, μπορούν να αυξήσουν τις πιθανότητες για την εύρεση μιας εργασίας. Η σωστή αντίδραση από την πλευρά των νέων είναι όταν ο θυμός συνδυάζεται με την εφευρετικότητα και όχι με καταθλιπτικά συναισθήματα.

Επειδή ο θυμός προηγείται της κατάθλιψης, ο νέος μπορεί να αποφύγει την τελευταία, μετουσιώνοντας τον θυμό του σε μια περισσότερο δημιουργική και υπεύθυνη στάση, προσαρμοσμένη στις συνθήκες και τα προβλήματα της σημερινής κοινωνίας. Η εφευρετικότητα δεν υποστηρίζεται με την ενηλικίωση των παιδιών για τον λόγο που αναφέρθηκε παραπάνω και είναι η παραμονή στις οικογένειες τους και η μη ανάληψη των ευθυνών. Παρόλο που οι νέοι επιθυμούν μια πιο υπεύθυνη αντιμετώπιση, οι υποδομές της κοινωνίας δεν επιτρέπουν κάτι τέτοιο. (Μάραντος, 2000)

Η κατάσταση της ανεργίας είναι ένα πολύ δύσκολο φαινόμενο με βαθιές επιπτώσεις τόσο σε ατομικό όσο και συλλογικό επίπεδο. Ωστόσο, ενδεχομένως να είναι και η μοναδική ευκαιρία ώστε να αναρωτηθεί καθένας για το μέλλον του και πως αυτός θέλει να το ζήσει. Τον επαγγελματικό του σχεδιασμό καθένας οφείλει να τον κανονίζει από μόνος του και να κρατάει την ζωή στα χέρια του. Μπορεί να ανεργία να πλήττει τους περισσότερους νέους, αλλά δεν αρκεί για να νιώθει κάποιος χαμηλή αυτοεκτίμηση και να μην έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό του. Κανείς δεν πρέπει να ταυτίζει την προσωπική και επαγγελματική εμπειρία, την ικανοποίηση και την ευτυχία με την άσκηση ενός επαγγέλματος. Οι διάφορες δραστηριότητες πολλές φορές ανοίγουν νέες πόρτες στην ζωή. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί κάποιος να ξεκινήσει από μια κακοπληρωμένη δουλειά, η οποία ενδεχομένως να μην είναι αυτή που τον αντιπροσωπεύει. Ωστόσο, είναι προτιμότερο καθένας να δοκιμάζει μια δραστηριότητα ακόμη και αν δεν του αρέσει, παρά να παγιδεύεται μέσα σε αγχώδη και καταθλιπτικά συναισθήματα, κρατώντας μια στάση η οποία δεν του επιτρέπει να αυτονομηθεί.

Η ευελιξία, η προσαρμοστικότητα και η εφευρετικότητα είναι τα στοιχεία που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την συνειδητοποίηση της ταυτότητας ενός ενήλικα. (Κούτση, 2008)

7.2 Η ψυχική υγεία των γυναικών

Στην Ελλάδα, το ποσοστό των απασχολούμενων γυναικών είναι πολύ μικρότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών. Το ποσοστό αυτό που κατέχει η Ελλάδα, παραμένει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη. Παρόλο που η είσοδος των γυναικών στον εργασιακό χώρο έχει σημειώσει ραγδαία αύξηση τα τελευταία χρόνια, το ποσοστό τους υπολείπεται συγκριτικά με των ανδρών.

Παρά την μαζική είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας και την ανατροπή του μοντέλου της πατριαρχικής οικογένειας, στο οποίο οι γυναίκες φρόντιζαν το σπίτι και την ανατροφή των παιδιών τους, το ποσοστό ανεργίας είναι πολύ υψηλότερο από αυτό των ανδρών. Σημειώνεται επίσης ότι οι γυναίκες προτιμούνται κυρίως σε ευέλικτες θέσεις απασχόλησης, όπως είναι η μερική και προσωρινή απασχόληση, ενώ επίσης το μεγαλύτερο ποσοστό της εργασίας στην παραοικονομία καλύπτεται από τον γυναικείο πληθυσμό. Οι θέσεις στις οποίες προτιμούνται οι γυναίκες είναι κυρίως ανειδίκευτες και υποεκπροσωπούνται σε θέσεις υψηλής ειδίκευσης. Αναφέρεται ότι περίπου μισό

εκατομμύριο γυναικών στην Ελλάδα, εργάζεται σε συνθήκες που διαφεύγουν από την στατιστική υπηρεσία, την φορολογία και την νομοθεσία του κράτους. Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται και η πλειοψηφία των μεταναστριών που απασχολούνται κυρίως ως οικιακοί βοηθοί και βοηθητικές νοσοκόμες. (Παζαρτζή, 2004)

Η ανεργία που πλήττει τις γυναίκες επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ψυχική τους υγεία. Μια γυναίκα που δεν εργάζεται βιώνει πολύ έντονα τα συναισθήματα της ανασφάλειας, τόσο μέσα στο οικογενειακό, όσο και το κοινωνικό περιβάλλον. Οι γυναίκες που δεν εργάζονται αισθάνονται αδύναμες να προσφέρουν μέσα στην οικογένεια, ενώ όταν το διάστημα της ανεργίας είναι μεγάλο, συνήθως απομονώνονται και παύουν να συμμετέχουν σε κοινωνικές δραστηριότητες. (Παζαρτζή, 2004)

Η χαμηλή κοινωνικοοικονομική στάθμη του ατόμου, όπως αυτή προσδιορίζεται από το χαμηλό εισόδημα, επηρεάζει αρνητικά τις ευκαιρίες αναψυχής και γενικά τις δραστηριότητες που αυξάνουν την ικανοποίηση του ατόμου. Επομένως η ποιότητα της ζωής των ανθρώπων, συνεπώς και των γυναικών υποβαθμίζεται.

Επιπλέον, καθοριστικοί παράγοντες για την ψυχική υγεία των γυναικών, όπως και όλων των ανέργων, είναι το άγχος και η κατάθλιψη. Το άγχος όπως έχει ήδη αναφερθεί, αποτελεί την δυσάρεστη συναισθηματική κατάσταση που περιλαμβάνει αισθήματα φόβου και αγωνίας για το τι πρόκειται να συμβεί στο μέλλον. Όταν το στρες συνεχίζει να υφίσταται για μεγάλο χρονικό διάστημα, συνδέεται με αρνητικές επιδράσεις στην ποιότητα ζωής του ατόμου, καθώς επίσης και με προβλήματα στην ψυχική υγεία. Το άγχος στην συνέχεια συνδέεται με το φαινόμενο της κατάθλιψης, την επιθετικότητα και το συναίσθημα της προσωπικής αποτυχίας και δυστυχίας. Η κατάθλιψη θεωρείται ως η συχνότερη παρατηρούμενη ψυχική διαταραχή και ορίζεται ως μια συναισθηματική κατάσταση έντονης και επίμονης λύπης. Τα αισθήματα της απόγνωσης και της αποθάρρυνσης κυριαρχούν, καθώς επίσης εμφανίζονται και συμπτώματα μειωμένης αυτοεκτίμησης. (Αναγνώστου, 2012)

7.3 Η ψυχική υγεία των ατόμων της μέσης ηλικίας

Όταν οι νέοι χάνουν την εργασία τους είναι πιθανότερο να μπορέσουν να απασχοληθούν κάπου αλλού. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και με τους μεσήλικες. Οι μεσήλικες εργαζόμενοι και οι δουλειές τους προστατεύονται από ισχυρά σωματεία και συνδικάτα, με αποτέλεσμα να θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι κάποια στιγμή θα συνταξιοδοτηθούν. Πάντα υπάρχει βέβαια ο κίνδυνος να συμβεί ένα ατύχημα, το οποίο μπορεί να τον οδηγήσει σε μια περίοδο κατάθλιψης, η ακόμη περισσότερο να μειώσει την αποτελεσματικότητα και την παραγωγικότητα του στον χώρο εργασίας του.

Για τους άνεργους αυτής της ηλικίας, που προέρχονται κυρίως από τα χαμηλά λαϊκά και αγροτικά κοινωνικοοικονομικά στρώματα, η ανεργία που βιώνουν αποτελεί ένα είδος κοινωνικού στιγματισμού, ο οποίος επηρεάζει σταδιακά την εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους, φτάνοντας μέχρι το σημείο της κατάθλιψης. Στους ανθρώπους της μέσης ηλικίας, το επίπεδο της αυτοεκτίμησης τους εξαρτάται αποκλειστικά από το εισόδημα και την επαγγελματική τους θέση. (Κωστόπουλος, 2010)

Μέσα από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί για τις επιπτώσεις της ανεργίας στην ψυχική υγεία των ατόμων της μέσης ηλικίας, έχουν παρατηρηθεί τα ακόλουθα:

- ✓ Οι άνεργοι άνω των σαράντα ετών παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα άγχους ως προς την κατάσταση της ανεργίας, σε σχέση με τα φυσιολογικά επίπεδα του υπόλοιπου πληθυσμού.
- ✓ Ένας παράγοντας που κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, είναι η αυτοεκτίμηση. Οι άνεργοι μεσήλικες συχνά αναπτύσσουν αισθήματα ανασφάλειας και απαισιοδοξίας, γεγονός που τους οδηγεί είτε σε επιθετικότητα, είτε σε υπερβολική παθητικότητα.
- ✓ Από χαμηλή αυτοεκτίμηση και μεγαλύτερη εσωστρέφεια διακρίνονται οι διαζευγμένοι και οι χήροι άνεργοι, συγκριτικά με τους υπόλοιπους.

Σε γενικές γραμμές, όσο η ηλικία αυξάνει τα επίπεδα του άγχους αυξάνονται, η αυτοεκτίμηση μειώνεται, ενώ αυξάνει και η εσωστρέφεια του ατόμου, ιδιαίτερα στην ηλικιακή ομάδα άνω των 55 ετών. Η ύπαρξη κάποιου άλλου ατόμου μέσα στην οικογένεια το οποίο μπορεί να ενισχύσει με ένα εισόδημα, έχει αποδείξει ότι δεν επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τα επίπεδα άγχους, αυτοεκτίμησης και εσωστρέφειας ή εξωστρέφειας του ανέργου.

Ολοκληρώνοντας, στις έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, όλοι οι άνεργοι της συγκεκριμένης ηλικίας προέβαλλαν ως εμπόδιο την ηλικία θεωρώντας ότι αποτρέπει τους εργοδότες από το να τους προσλάβουν. (Κωστόπουλος, 2010)

Στο έβδομο κεφάλαιο μελετήθηκε η επίπτωση του φαινομένου της ανεργίας στην ψυχική υγεία ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων δηλαδή των νέων, των γυναικών και των ατόμων που βρίσκονται στην μέση και τρίτη ηλικία.

8^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι σημερινές κοινωνίες από την οικονομική κρίση, είναι η ανεργία. Σύμφωνα με την στατιστική υπηρεσία, ένας στους δέκα Έλληνες βρίσκεται σήμερα εκτός εργασίας. Ένας παράγοντας που οφείλει να βοηθήσει και να ενισχύσει την κοινωνική απώλεια που επιφέρει η ανεργία, είναι το κράτος. Η κοινωνική ευημερία αποτελεί πρωταρχικό μέλημα για κάθε κοινωνία. Για να είναι κάτι τέτοιο εφικτό, το κράτος είναι απαραίτητο να δημιουργήσει ένα πλαίσιο στήριξης των ανέργων, καθώς επίσης και των κοινωνικών ομάδων οι οποίες είναι πιο ευάλωτες στο φαινόμενο της ανεργίας. Αναφερόμαστε κυρίως στους άνεργους και τις γυναίκες. Εκτός από την οικονομική βοήθεια και την παροχή επιδομάτων στον άνεργο πληθυσμό, το κράτος οφείλει να καταρτίσει και να εκπαιδεύσει τους άνεργους, σε νέες επιχειρηματικές διαδικασίες, στον τρόπο αντιμετώπισης της ανεργίας καθώς και να εμποδίσει τον κοινωνικό αποκλεισμό τους.

Στην Ελλάδα, για την αντιμετώπιση της ανεργίας, έχει δημιουργηθεί από το κράτος ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Η λειτουργία του οργανισμού βασίζεται πάνω σε τρεις βασικούς άξονες. Ο πρώτος άξονας είναι η προώθηση της απασχόλησης, η δυνατότητα δηλαδή εύρεσης εργασίας σε όσους είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανέργων. Επίσης, αρμοδιότητα του οργανισμού είναι η ασφάλιση των ανέργων και η προστασία τους, ειδικά όταν πρόκειται για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όπως είναι οι μητέρες και οι οικογένειες. Τέλος, στόχος του Οργανισμού Απασχόλησης του Εργατικού Δυναμικού είναι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση των ανέργων. (Μαράντος, 2000)

Αναλυτικότερα, ο πρώτος στόχος, η προώθηση της απασχόλησης, γίνεται με τα προγράμματα απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα, τα προγράμματα αυτά είναι δύο. Πρόκειται για το πρόγραμμα μείωσης του μισθολογικού κόστους εργασίας και για το πρόγραμμα μείωσης του μη μισθολογικού κόστους εργασίας. Στην περίπτωση αυτή, κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται με την επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών, διευκολύνοντας την μετάβαση στην εργασία και δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στις ομάδες που έχουν πληγεί περισσότερο και είναι πιο ευάλωτες στο φαινόμενο της ανεργίας. Για την προώθηση της απασχόλησης, το κράτος μέσω του ΟΑΕΔ, συνεργάζεται με τοπικούς και κοινωνικούς φορείς για την εύρεση εργασίας σε τοπικά προγράμματα απασχόλησης. Τέλος, σχετικά με την προώθηση της απασχόλησης, ο ΟΑΕΔ παρέχει και υπηρεσίες συμβουλευτικής. (ΟΑΕΔ, 2012)

Η παροχή των συμβουλευτικών υπηρεσιών συνίσταται στην ενεργοποίηση και την κινητοποίηση των ανέργων για την ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρέχονται από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού είναι:

α) Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός – Διαχείριση Σταδιοδρομίας

Η συγκεκριμένη υπηρεσία συμβουλευτικής αποσκοπεί στο να βοηθήσει τον άνεργο να αποφασίσει ποιο είναι το επάγγελμα που ταιριάζει στο επαγγελματικό του προφίλ, καθώς επίσης και ποια είναι τα χαρακτηριστικά της θέσης και οι προοπτικές σταδιοδρομίας.

Η υπηρεσία συμβουλευτικής για την διαχείριση της σταδιοδρομίας απευθύνεται στους άνεργους που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας και δεν έχουν κάποιο ξεκάθαρο στόχο, καθώς επίσης και σε αυτούς που αν και εργάζονταν σε μία θέση, επιθυμούν να ασκήσουν κάποιο άλλο επάγγελμα που θα τους καλύπτει σε μεγαλύτερο βαθμό.

Η διάρκεια της συμβουλευτικής διαδικασίας, διαρκεί για μια εβδομάδα και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την παροχή των υπηρεσιών είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Ομαδική συμβουλευτική
- ✓ Ατομική συμβουλευτική
- ✓ Βιωματικός τρόπος εργασίας
- ✓ Τεστ προσωπικότητας
- ✓ Τεστ επαγγελματικών ενδιαφερόντων

Κατά την διαδικασία διαχείρισης σταδιοδρομίας, γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθεί το επαγγελματικό προφίλ κάθε ανέργου ξεχωριστά. Στην συνέχεια και εφόσον αποφασίσει καθένας το επάγγελμα που τον αντιπροσωπεύει, πραγματοποιείται από το προσωπικό του οργανισμού μια πρώτη πληροφόρηση για το περιβάλλον εργασίας που έχει επιλεχθεί, καθώς επίσης και για τις προοπτικές καριέρας. Στο τέλος και μετά την πλήρη πληροφόρηση που παρέχεται, καταρτίζεται το επαγγελματικό σχέδιο δράσης.

Η συμμετοχή των ανέργων στο πρόγραμμα συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού αποφέρει και κάποια οφέλη, ειδικότερα στους νέους άνεργους. Καταρχήν, οι άνεργοι μπορούν να αναπτύξουν τις δεξιότητες και ικανότητες τους, ενώ επίσης και να διευρύνουν τα ενδιαφέροντα και τα προσωπικά χαρακτηριστικά τους. Μέσα από αυτές τις υπηρεσίες είναι ευκολότερο πλέον για τον καθένα να μπορέσει να δημιουργήσει το επαγγελματικό του προφίλ και να γνωρίζει τις δεξιότητες που απαιτούνται για κάθε θέση εργασίας. Τέλος, παρέχεται πλήρης πληροφόρηση για ευκαιρίες εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης. (ΟΑΕΔ, 2012)

β) Συμβουλευτική Αναζήτησης Εργασίας

Η συμβουλευτική αναζήτησης εργασίας απευθύνεται σε όλους τους άνεργους που βρίσκονται σε διαδικασία αναζήτησης εργασίας και έχουν θέσει σαφή στόχο, τόσο για την επαγγελματική σταδιοδρομία που θέλουν να ακολουθήσουν, όσο και για τα προσόντα που απαιτούνται για την εκάστοτε περίπτωση.

Ο σκοπός της συγκεκριμένης συμβουλευτικής υπηρεσίας είναι η ενεργοποίηση και η κινητοποίηση των ανέργων για την διεκδίκηση μια θέσης εργασίας σε σύντομο χρονικό διάστημα. Πριν συμβεί όμως οτιδήποτε άλλο, αναπτύσσονται οι ικανότητες και οι δεξιότητες των ανέργων για την αναζήτηση μιας θέσης εργασίας, καθώς επίσης και για την διεκδίκηση και διατήρηση της.

Όπως και στην περίπτωση του επαγγελματικού προσανατολισμού, έτσι και στην παρούσα συμβουλευτική υπηρεσία, η διαδικασία της παροχής υπηρεσιών γίνεται για μια εβδομάδα περίπου. Σημειώνεται επίσης ότι η υπηρεσία παρέχεται από εξειδικευμένους συμβούλους του ΟΑΕΔ σε ομαδικό επίπεδο.

Τα οφέλη από την παροχή υπηρεσιών αναζήτησης εργασίας είναι τα εξής:

- Εντοπισμός αποτελεσματικών τρόπων αναζήτησης εργασίας
 - Δημιουργία δικτύου επαφών και γνωριμιών
 - Αποτύπωση επαγγελματικού προφίλ
 - Σύνταξη ενός αποτελεσματικού βιογραφικού σημειώματος
 - Κατάλληλη προετοιμασία για μια ενδεχόμενη συνέντευξη
 - Εντοπισμός κατάλληλων θέσεων εργασίας
- (ΟΑΕΔ, 2012)

γ) Συμβουλευτική Ανάλυσης Επιχειρηματικών Πρωτοβουλιών

Η υπηρεσία συμβουλευτικής για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, στοχεύει στην παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, οι οποίες θα μπορέσουν να μετατραπούν σε ένα επιχειρηματικό σχέδιο με στόχο την δημιουργία μιας επιχείρησης με αυξημένες προοπτικές κερδοφορίας και βιωσιμότητας.

Για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, πρέπει σε πρώτο στάδιο να αναπτυχθεί το επιχειρηματικό προφίλ του ανέργου και στην συνέχεια να ερευνηθούν οι απαραίτητοι πόροι που είναι διαθέσιμοι και θα συντελέσουν στην δημιουργία μιας μελλοντικής επιχειρηματικής δραστηριότητας. Στο τελευταίο στάδιο και πριν την δημιουργία μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας, αναπτύσσεται ένα πρόγραμμα μάρκετινγκ για να γίνει μια πρώτη επαφή με τους καταναλωτές, ενώ παράλληλα σχεδιάζεται και ένα βασικό χρηματοοικονομικό πλάνο.

Τα οφέλη από την συμμετοχή σε μια διαδικασία συμβουλευτικής για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Διευρύνονται και επεξεργάζονται τα στοιχεία της προσωπικότητας των ανέργων
 - ❖ Διευρύνονται οι επιχειρηματικές ιδέες και ενισχύεται η λήψη μιας επιχειρηματικής απόφασης
 - ❖ Αξιολογούνται οι δυνατότητες της επιχείρησης που σχεδιάζεται
 - ❖ Παρέχεται πλήρης πληροφόρηση για τα προγράμματα χρηματοδότησης και επιδότησης
 - ❖ Παρέχεται πλήρης πληροφόρηση για τον σχεδιασμό του επιχειρηματικού πλάνου
- (ΟΑΕΔ, 2012)

Ο δεύτερος βασικός άξονας του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού είναι η εφαρμογή πολιτικών για την κοινωνική προστασία των ανέργων και των ιδιαίτερα ευπαθών πληθυσμιακών ομάδων. Οι παροχές που προσφέρονται στους άνεργους από τον οργανισμό είναι το επίδομα τακτικής επιδότησης, το επίδομα τακτικής ανεργίας για τους διακινούμενους άνεργους εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης, το επίδομα από επίσχεση ή διακοπή εργασίας, το επίδομα των μακροχρόνια ανέργων, το εποχικό επίδομα, καθώς επίσης και κάποια βοηθητικά επιδόματα ειδικότερα στους νέους άνεργους.

Οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και κυρίως οι μητέρες και οι οικογένειες δικαιούνται κάποιες επιπλέον παροχές από το κράτος. Συγκεκριμένα, οι μητέρες δικαιούνται ένα ειδικό επίδομα για την προστασία της μητρότητας. Για να μπορέσει μια μητέρα να λάβει το συγκεκριμένο επίδομα θα πρέπει να είναι ασφαλισμένη ή να βρίσκεται σε εξαρτημένη σχέση εργασίας κατά την έναρξη της άδειας μητρότητας. Επιπλέον θα πρέπει να έχει λάβει παροχές μητρότητας από το ΙΚΑ. Η υποβολή της αίτησης για την παροχή του ειδικού επιδόματος, θα πρέπει να γίνει μέσα σε διάστημα 60 ημερών από την λήξη της άδειας μητρότητας. Ο ΟΑΕΔ

από την πλευρά του θα πρέπει να καταβάλλει στην εργαζόμενη μητέρα ένα μηνιαίο ποσό ισόποσο με το ύψος του κατώτατου μισθού.

Το οικογενειακό επίδομα χορηγείται στους μισθωτούς που παρέχουν εξαρτημένη εργασία με σχέση ιδιωτικού δικαίου σε οποιονδήποτε εργοδότη της χώρας. Για την λήψη του οικογενειακού επιδόματος είναι απαραίτητες οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- η πραγματοποίηση τουλάχιστον 50 ημερών εργασίας
- ή τουλάχιστον δίμηνη τακτική επιδότηση λόγω ανεργίας
- ή τουλάχιστον δίμηνη συνεχής ανικανότητα για εργασία
- ή τουλάχιστον δίμηνη αποχή από την εργασία λόγω άδειας κυοφορίας - λοχείας.

Τα παιδιά για τα οποία καταβάλλεται οικογενειακό επίδομα πρέπει να έχουν ηλικία μέχρι 18 ετών ή μέχρι 22 ετών, αν σπουδάζουν, αν είναι ανίκανα για εργασία για όσο χρόνο διαρκεί η ανικανότητα, να είναι άγαμα, να διαμένουν στην Ελλάδα ή σε χώρα - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κάποια άλλα επιπλέον βοηθήματα και παροχές από το κράτος είναι τα επιδόματα διαθεσιμότητας και στράτευσης, καθώς επίσης και οι παροχές ασθένειας και ιατρο-φαρμακευτικής περίθαλψης για τους άνεργους όλων των ηλικιακών ομάδων του πληθυσμού. (ΟΑΕΔ, 2012)

Στην προσπάθεια του το κράτος να ενισχύσει την αντιμετώπιση της ανεργίας και την διατήρηση της κοινωνικής ζωής των ανθρώπων έχει προτρέψει τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα να παρέχουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους στον άνεργο πληθυσμό σε ειδικά χαμηλότερες τιμές. Προϋπόθεση για την πραγματοποίηση κάτι τέτοιου είναι η έκδοση κάρτας ανεργίας και η επίδειξη της κατά την αγορά των προϊόντων.

Η συμμετοχή των επιχειρήσεων είναι εθελοντική και καθιστά τις κοινωνικά ευαισθητοποιημένες εταιρίες κοινωνούς στην πρωτοβουλία για την ενίσχυση της κοινωνικής υποστήριξης ευπαθών ομάδων του πληθυσμού της χώρας μας και την άμβλυνση των επιπτώσεων του φαινομένου της ανεργίας. (ΟΑΕΔ, 2012)

Στο όγδοο κεφάλαιο παρουσιάστηκε ο ρόλος του κράτους στην αντιμετώπιση της ανεργίας. Στην Ελλάδα ο Ο.Α.Ε.Δ. έχει δημιουργηθεί από το κράτος προκειμένου να προωθήσει την απασχόληση, να ασφαλίσει τους άνεργους καθώς και να μεριμνήσει για την επαγγελματική τους εκπαίδευση και κατάρτιση. Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρέχονται από τον Ο.Α.Ε.Δ. αφορούν σε διαχείριση της σταδιοδρομίας του ανέργου, στον τρόπο αναζήτησης εργασίας καθώς και στην ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Ο δεύτερος βασικός άξονας του Ο.Α.Ε.Δ. είναι οι παροχές που προσφέρονται στους άνεργους από τον οργανισμό, όπως είναι το επίδομα τακτικής επιδότησης, το επίδομα τακτικής ανεργίας, το επίδομα των μακροχρόνιων ανέργων, το επίδομα από επίσχεση ή διακοπή εργασίας, το εποχικό επίδομα και κάποια βοηθητικά επιδόματα για τους νέους άνεργους.

9^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ – ΠΑΡΟΧΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

9.1 Προγράμματα απασχόλησης για επιχειρήσεις – εργοδότες (δικαιούχοι) και για ανέργους – εργαζόμενους (ωφελούμενοι)

1. *Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την πρόσληψη ατόμων σε μειονεκτική και πολύ μειονεκτική θέση - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων από 01/07/2013*

Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία 1.000 νέων θέσεων εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης, με την πρόσληψη ατόμων σε μειονεκτική και σε πολύ μειονεκτική θέση, από ιδιωτικές επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα που ασκούν οικονομική δραστηριότητα.

Το Πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ως επιλέξιμες γεωγραφικές περιοχές ορίζονται οι 11 περιφέρειες της χώρας. Η κατανομή του έργου σε περιφερειακό επίπεδο ορίζεται ως εξής:

- Άξονας Προτεραιότητας 7 στις οκτώ (8) Περιφέρειες Αμιγούς Στόχου Σύγκλισης: Κρήτη, Ιόνια Νησιά, Β. Αιγαίο, Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος,
- Άξονας Προτεραιότητας 8 στις τρεις (3) Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου: Αττική, Κεντρική και Δυτική Μακεδονία.

Με βάση τους Άξονες Προτεραιότητας τα ποσά και οι θέσεις για τις προβλεπόμενες πράξεις του προγράμματος εξειδικεύονται ως εξής:

- Άξονας Προτεραιότητας 7: ποσό 4.544.000 € και 568 θέσεις
- Άξονας Προτεραιότητας 8: ποσό 3.456.000€ και 432 θέσεις

Η μέγιστη δαπάνη θα ανέλθει συνολικά στο ποσό των 8.000.000 ευρώ και κατανέμεται σε ετήσια βάση ως εξής:

Για το έτος 2013: 1.700.000 ευρώ

Για το έτος 2014: 4.000.000 ευρώ

Για το έτος 2015: 2.300.000 ευρώ

Δικαιούχοι είναι όλες οι ιδιωτικές επιχειρήσεις και γενικά οι εργοδότες του ιδιωτικού τομέα. Για την υπαγωγή μίας επιχείρησης στο πρόγραμμα θα πρέπει η δημιουργούμενη θέση εργασίας να αντιπροσωπεύει καθαρή αύξηση του αριθμού των εργαζομένων της, σε σχέση με το μέσο όρο των δώδεκα (12) τελευταίων μηνών, που προηγούνται της ημερομηνίας υποβολής της αίτησής της.

Τα ωφελούμενα άτομα που θα προσληφθούν από τις επιχειρήσεις που θα ενταχθούν στο πρόγραμμα πρέπει:

Να είναι άνεργοι οι οποίοι ανήκουν σε μειονεκτική και σε πολύ μειονεκτική θέση και να διαθέτουν δελτίο ανεργίας σε ισχύ. Να είναι Έλληνες πολίτες ή πολίτες άλλου κράτους μέλους της ΕΕ ή να είναι ομογενείς ή υπήκοοι τρίτων χωρών που έχουν δικαίωμα διαμονής και απασχόλησης στη χώρα μας για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί το πρόγραμμα.

Ως άνεργοι μειονεκτικής θέσης θεωρούνται οι άνεργοι που: είτε κατά τους τελευταίους έξι μήνες πριν την υπόδειξή τους δεν είχαν απασχοληθεί για ένα (1) τουλάχιστον μήνα, σε κανονικά αμειβομένη θέση εργασίας, με καθεστώς πλήρους απασχόλησης, είτε είναι απόφοιτοι της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, οι οποίοι δεν ολοκλήρωσαν την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή δεν παρακολούθησαν επαγγελματική κατάρτιση, είτε είναι άνω των 50 ετών, είτε είναι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών.

Ως άνεργοι πολύ μειονεκτικής θέσης θεωρούνται οι άνεργοι που διαθέτουν κάρτα ανεργίας σε ισχύ για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 24 μηνών

2. ***Πρόγραμμα Επιχορήγησης Ιδιωτικών Επιχειρήσεων για Απασχόληση Σπουδαστών Α.Τ.Ε.Ι. – ΑΣΠΑΙΤΕ (πρώην ΣΕΛΕΤΕ)*** - Συνεχώς ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Σκοπός

Ο ΟΑΕΔ δίνει κίνητρο στις επιχειρήσεις και γενικά στους εργοδότες του ιδιωτικού τομέα, τις Τράπεζες και στους Φορείς, Οργανισμούς ή Υπηρεσίες που δεν υπάγονται στο Δημόσιο Τομέα, να δέχονται σπουδαστές για την πραγματοποίηση της πρακτικής άσκησης τους, (ώστε να διευκολύνονται στη διαδικασία άσκησης απαραίτητης για την απόκτηση του πτυχίου τους)

3. ***Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την πρόσληψη ανέργων πτυχιούχων ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πανεπιστημιακού και τεχνολογικού τομέα, έως 35 ετών.***- Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη

4. ***Ειδικό διετές Πρόγραμμα προώθησης της απασχόλησης με επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών, για την πρόσληψη 25.000 ανέργων*** - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με την επιχορήγηση μέρους του μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους, που αντιστοιχεί στο ύψος των ασφαλιστικών εισφορών, που ως βάση υπολογισμού λαμβάνονται οι αποδοχές που αντιστοιχούν μέχρι του ύψους του κατώτατου βασικού μισθού, όπως ορίζεται κάθε φορά από την ΕΓΣΣΕ, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, ως κίνητρο για την πρόσληψη 25.000 ανέργων, για πλήρη απασχόληση ή μερική απασχόληση

5. ***Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας για νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, ηλικίας 16-24 ετών*** - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Σκοπός του προγράμματος είναι η ενίσχυση των δεξιοτήτων και η απόκτηση εργασιακής εμπειρίας ανέργων ηλικίας 16 έως 24 ετών, νεοεισερχομένων στην αγορά εργασίας, με την απασχόλησή τους σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα.

6. **Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων και γενικά εργοδοτών για την απασχόληση και κατάρτιση 10.000 δικαιούχων «επιταγής επανένταξης στην αγορά εργασίας»** - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Στο πρόγραμμα μπορούν να υποβάλλουν αίτηση συμμετοχής όλες οι ιδιωτικές επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα ώστε να απασχολήσουν επιδοτούμενους ανέργους σε νέες θέσεις εργασίας. Οι άνεργοι που θα απασχοληθούν από το πρόγραμμα είναι δικαιούχοι "επιταγής επανένταξης στην αγορά εργασίας". Η επιταγή επανένταξης αποτυπώνει τη μετατροπή της επιδότησης ανεργίας για τους ανέργους που τη δικαιούνται σε επιχορήγηση της απασχόλησής τους.

7. **Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού (Δήμων και Περιφερειών), για την απασχόληση 5.000 ανέργων ηλικίας 55–64 ετών.**- Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Σκοπός του προγράμματος είναι η απασχόληση 5.000 ανέργων ηλικίας 55 έως 64 ετών. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε επιχειρήσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού (Δήμων και Περιφερειών), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 74 παρ. 5 του Ν. 3863/2010 (115 Α) όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του Ν. 3996/2011 (Α'170), και του Ν. 3852/2010 (87 Α) για απασχόληση πρώην εργαζομένων ηλικίας 55–64 ετών και μακροχρόνια ανέργων ηλικίας 55–64 ετών.

8. **Δημόσια πρόσκληση για συμμετοχή στο πρόγραμμα επιχορήγησης των ασφαλιστικών εισφορών των ανέργων για την πρόσληψη σε θέσεις απασχόλησης που δημιουργήθηκαν μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα, φορέων που έχουν ενταχθεί στο "Πρόγραμμα «Δημιουργίας θέσεων απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα»".** - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Σκοπός του προγράμματος είναι η άμεση αντιμετώπιση της ανεργίας σε ειδικές ομάδες ανέργων που δημιουργείται ή επιτείνεται λόγω της οικονομικής κρίσης και ειδικότερα λόγω της οικονομικής ύφεσης που οδηγεί σε απολύσεις και μείωση της απασχόλησης και την προώθηση τους ή την επαναπροώθηση τους στην απασχόληση μέσα από τη συμμετοχή σε στοχευμένες δράσεις κοινωφελούς χαρακτήρα.

9. **Ειδικό τριετές Πρόγραμμα ενίσχυσης των εργοδοτών με επιχορήγηση που αντιστοιχεί στο ύψος των ασφαλιστικών εισφορών για την πρόσληψη 2.300 ανέργων Ατόμων με Αναπηρίες ΑμεΑ, Απεξαρτημένων από εξαρτησιογόνες ουσίες, Αποφυλακισμένων, Νεαρών Παραβατικών Ατόμων ή Νεαρών Ατόμων που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο και Πρόγραμμα επιχορήγησης 50 θέσεων Εργονομικής Διευθέτησης του χώρου εργασίας για Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ).** - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, Συνεταιρισμούς, Επαγγελματικά Σωματεία και Ενώσεις αυτών, Σωματεία, Αστικές Εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί

(Ν.2716/17.5.1999), Κοινοπραξίες και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα, με προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις που απασχολούν έως 50 άτομα κατά την ημερομηνία εκδήλωσης ενδιαφέροντος για ένταξη στο πρόγραμμα. Στόχος του προγράμματος είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με την επιχορήγηση μέρους του μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους, που αντιστοιχεί στο σύνολο των ασφαλιστικών εισφορών, ως κίνητρο για την πρόσληψη 2.300 άνεργων, ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων εκ των οποίων οι 2.200 με πλήρη απασχόληση και οι 100 με μερική απασχόληση.

10. **Πρόγραμμα Επιχορήγησης 800 νέων ελευθέρων επαγγελματιών Ατόμων με Αναπηρίες (Α.με.Α), Απεξαρτημένων από εξαρτησιογόνες ουσίες και Αποφυλακισμένων ηλικίας 18-64 ετών και Πρόγραμμα Επιχορήγησης 50 θέσεων Εργονομικής Διευθέτησης του χώρου εργασίας για Άτομα με Αναπηρίες (Α.με.Α).** -Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε άνεργα άτομα που ανήκουν στις Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες (Α.με.Α, Αποφυλακισμένα και Απεξαρτημένα Άτομα). Στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση στην απασχόληση ανέργων ατόμων που ανήκουν στις ΕΚΟ, η στήριξη για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση των ομάδων αυτών και η εξάλειψη των εμποδίων ένταξης στην αγορά εργασίας καθώς και η διασφάλιση ίσων ευκαιριών, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

11. **Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων που βρίσκονται στο στάδιο πλησίον της σύνταξης (ΟΑΕΔ ΛΑΕΚ 1)** - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για την απασχόληση 2500 ανέργων που βρίσκονται στο στάδιο πλησίον της σύνταξης και δεν έχουν συμπληρώσει τις προϋποθέσεις για τη συνταξιοδότησή τους από φορέα κύριας ασφάλισης επειδή τους υπολείπονται μέχρι 1500 ένσημα ή μέχρι πέντε (5) χρόνια για τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας τους για τη συνταξιοδότησή του και ο τελευταίος ασφαλιστικός τους φορέας είναι το ΙΚΑ.

12. **Τοπικό Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα του Νομού Καστοριάς – Δράσεις Απασχόλησης** - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

13. **Τοπικό Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για 680 ανέργους των επιχειρήσεων: «ΤΕΞΑΠΡΕΤ Α.Ε.», «MAXIM ΠΕΡΤΣΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.», «ROBERTO Α.Β.Ε.Ε.», «NOBA KNIT Α.Ε.» «BELLE Α.Ε.», «ΠΑΚ.ΚΕΝΤΑΠΟΤΖΙΔΗ Α.Ε.», «ΕΥΡΩΒΑΦΗ Α.Ε.», «EUROHOUSE Α.Ε.», «ΘΕΜΕΛΙΟΔΟΜΗ Α.Ε.» του Νομού Θεσσαλονίκης** - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων

Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία 600 νέων θέσεων εργασίας, για τους ανέργους των επιχειρήσεων: «ΤΕΞΑΠΡΕΤ Α.Ε.», «MAXIM ΠΕΡΤΣΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.», «ROBERTO Α.Β.Ε.Ε.», «NOBA KNIT Α.Ε.» «BELLE Α.Ε.», «ΠΑΚ.ΚΕΝΤΑΠΟΤΖΙΔΗ Α.Ε.», «ΕΥΡΩΒΑΦΗ Α.Ε.», «EUROHOUSE Α.Ε.», και «ΘΕΜΕΛΙΟΔΟΜΗ Α.Ε.» του Νομού Θεσσαλονίκης, για πλήρη ή μερική απασχόληση.

Επίσης παράλληλα ισχύει και η δράση προώθησης της επιχειρηματικότητας – αυταπασχόλησης με σκοπό την προώθηση 80 ανέργων των επιχειρήσεων: «ΤΕΞΑΠΡΕΤ Α.Ε.», «MAXIM ΠΕΡΤΣΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.», «ROBERTO Α.Β.Ε.Ε.», «NOBA KNIT Α.Ε.» «BELLE Α.Ε.», «ΠΑΚ. ΚΕΝΤΑΠΟΤΖΙΔΗ Α.Ε.», «ΕΥΡΩΒΑΦΗ Α.Ε.», «EUROHOUSE Α.Ε.», και «ΘΕΜΕΛΙΟΔΟΜΗ Α.Ε.» του Νομού Θεσσαλονίκης στην απασχόληση, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

14. **Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για 600 πρώην εργαζόμενους που προέρχονται από τις επιχειρήσεις «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Α.Ε.Γ.Α.», «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Α.Ε.Α.Ζ.», «Γ.Η. ΣΚΟΥΡΤΗΣ Α.Ε.Γ.Α.», «ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α. (GENERAL UNION)», «ΓΕΝΙΚΗ ΠΙΣΤΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α.(GENERAL TRUST)», «ΕΟΣ Α.Ε.Α.Ζ.» και 200 πρώην εργαζόμενους που προέρχονται από την επιχείρηση «COMMERCIAL VALUE» - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων**
Πρόκειται για πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση 750 πρώην εργαζομένων που προέρχονται από τις επιχειρήσεις «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Α.Ε.Γ.Α.», «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Α.Ε.Α.Ζ.», «Γ.Η. ΣΚΟΥΡΤΗΣ Α.Ε.Γ.Α.», «ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α. (GENERAL UNION)», «ΓΕΝΙΚΗ ΠΙΣΤΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α. (GENERAL TRUST)» και «ΕΟΣ Α.Ε.Α.Ζ.», ηλικίας 18–64 ετών, σε νέες θέσεις εργασίας οι οποίες είναι πρόσθετες εκείνων που τυχόν δημιουργούνται στο πλαίσιο επενδυτικού σχεδίου ενταγμένου σε άλλο καθεστώς ενισχύσεων.
Τα άτομα που θα προσληφθούν από τις επιχειρήσεις που θα ενταχθούν στο πρόγραμμα πρέπει να έχει λυθεί ή καταγγελθεί η σύμβαση εργασίας τους από τις επιχειρήσεις «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Α.Ε.Γ.Α.», «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ Α.Ε.Α.Ζ.», «Γ.Η. ΣΚΟΥΡΤΗΣ Α.Ε.Γ.Α.», «ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α. (GENERAL UNION)», «ΓΕΝΙΚΗ ΠΙΣΤΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α. (GENERAL TRUST)» και «ΕΟΣ Α.Ε.Α.Ζ.».
Στο πρόγραμμα εντάσσονται επίσης και τα άτομα, τα οποία μετά τη λύση ή καταγγελία της σύμβασης τους από τις παραπάνω εταιρείες, προσλήφθηκαν για τις ανάγκες της εκκαθάρισης, από τις επόπτες της εκκαθάρισης.
Στο πρόγραμμα εντάσσονται επίσης και τα άτομα που μετά τη λύση ή καταγγελία της σύμβασης τους από τις ως άνω επιχειρήσεις λόγω της ανάκλησης των αδειών λειτουργία τους, απασχολήθηκαν ή θα απασχοληθούν στη συνέχεια σε άλλη επιχείρηση, από την οποία επίσης αποχώρησαν ή θα αποχωρήσουν εντός εξαμήνου από τη δημοσίευση της παρούσης στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.
Το ποσό της επιχορήγησης για κάθε ημέρα πλήρους απασχόλησης ανέρχεται στο ποσό των 36 €. Η διάρκεια της επιχορήγησης ορίζεται στους τριάντα έξι (36) μήνες Μετά τη λήξη της επιχορήγησης οι επιχειρήσεις δεσμεύονται να διατηρήσουν το προσωπικό για δώδεκα (12) μήνες ακόμα. Οι επιχειρήσεις που θα ενταχθούν στο πρόγραμμα δεν μπορούν να επιχορηγηθούν για περισσότερες από έξι (6) νέες θέσεις εργασίας.

15. **Πρόγραμμα επιχορήγησης για την ενίσχυση της οργανωτικής ικανότητας των μελών της Ε.Σ.Ε.Ε. και της Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.** - Ανοιχτό για υποβολή αιτήσεων
Σκοπός του προγράμματος είναι η προώθηση της απασχόλησης συνολικά εκατόν πενήντα (150) ανέργων ηλικίας 18-64 ετών, και η ενίσχυση της οργανωτικής ικανότητας των Οργανώσεων - μελών της Ε.Σ.Ε.Ε. και της Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.
Συγκεκριμένα θα απασχοληθούν ενενήντα (90) άτομα σε Οργανώσεις - μέλη της Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε. και εξήντα (60) άτομα από τις Οργανώσεις - μέλη της Ε.Σ.Ε.Ε.
Τα άτομα που θα προσληφθούν θα πρέπει: Να είναι ηλικίας 18-64 ετών, να έχουν την ιδιότητα του ανέργου και να διαθέτουν δελτίο ανεργίας σε ισχύ μέχρι την υπόδειξή τους από την Υπηρεσία, να έχουν την ελληνική υπηκοότητα ή την υπηκοότητα άλλου κράτους μέλους της ΕΕ ή να είναι ομογενείς που έχουν δικαίωμα διαμονής και απασχόλησης στη χώρα μας, να έχουν συμπληρώσει το τυποποιημένο έντυπο εξατομικευμένης παρέμβασης και να έχουν συμφωνήσει σε ατομικό σχέδιο δράσης, να ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές της ζήτησης από τα ενταγμένα μέλη, και να πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις. Προτεραιότητα θα δοθεί στους ανέργους που έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας στους ανωτέρω Φορείς.
Το ποσό επιχορήγησης ανέρχεται στο ποσό των 36 € και η διάρκεια της επιχορήγησης ορίζεται στους τριάντα έξι (36) μήνες.
Μετά τη λήξη της επιχορήγησης οι Οργανώσεις – μέλη δεσμεύονται να διατηρήσουν το προσωπικό για δώδεκα (12) μήνες ακόμα.
Οι επιχορηγούμενοι θα αμείβονται και θα ασφαρίζονται σύμφωνα με την εργατική και ασφαλιστική νομοθεσία και η απασχόληση τους δεν θα είναι κατώτερη των 6,5 ωρών ημερησίως.
Οι Οργανώσεις-μέλη που θα ενταχθούν στο πρόγραμμα για να απασχολήσουν άτομα, δεν μπορούν να επιχορηγηθούν για περισσότερες από δύο (2) θέσεις εργασίας.
16. **Πρόγραμμα διατήρησης θέσεων εργασίας σε Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις έτους 2012-2013.** - Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη
17. **Πρόγραμμα διατήρησης 10.000 θέσεων εργασίας με επιχορήγηση μέρους των εργοδοτικών εισφορών σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις συνεχούς λειτουργίας».** - Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη
18. **Ειδικό τετραετές Πρόγραμμα προώθησης της απασχόλησης με επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών, για την πρόσληψη 40.000 ανέργων.** - Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη
19. **Τροποποιημένο Πρόγραμμα επιχορήγησης 160.000 θέσεων πλήρους απασχόλησης με επιδότηση των εργοδοτικών εισφορών, για τη διατήρηση τουλάχιστον 320.000 θέσεων εργασίας, σε επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα.** - Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη

20. *Πρόγραμμα επιχορήγησης 200.000 θέσεων πλήρους απασχόλησης με επιδότηση των εργοδοτικών εισφορών, για τη διατήρηση τουλάχιστον 400.000 θέσεων εργασίας, σε επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα* - Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη
21. *Εγκύκλιος και αιτήσεις για το Πρόγραμμα επιχορήγησης ΝΕΕ και επιτηδευματιών, ατόμων ηλικίας 18 έως 64 ετών με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (POM) το οποίο υλοποιείται στην Διοικητική Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.* - Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη
22. *Πρόγραμμα Επιχορήγησης 4.000 Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών – Γυναικών ηλικίας 22-64 ετών με το διακριτικό τίτλο «ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 22-64».* -Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη
23. *Πρόγραμμα νέων ελεύθερων επαγγελματιών έτους 2009 - Β΄ κύκλος* - Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη
24. *Πρόγραμμα επιχορήγησης 6.000 Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών - Νέων Επιστημόνων έτους 2009* - Κλειστό ως προς την υποβολή αιτήσεων. Σε εξέλιξη (ΟΑΕΔ, 2013)

9.2 Παροχές ανεργίας

1. Επίδομα τακτικής επιδότησης

Μισθωτοί των οποίων καταγγέλθηκε από τον εργοδότη ή έληξε η σύμβαση εργασίας και που έχουν ασφαλισθεί στον κλάδο ανεργίας του ΟΑΕΔ μπορούν με ορισμένες προϋποθέσεις να εισπράξουν από τον ΟΑΕΔ επίδομα ανεργίας.

Η αίτηση υποβάλλεται από τον ενδιαφερόμενο αυτοπροσώπως εντός 60 ημερών από την ημερομηνία απόλυσής του στην αρμόδια Υπηρεσία του τόπου κατοικίας του (ή εναλλακτικά της τελευταίας απασχόλησής του). Αν επιδοτείται για πρώτη φορά: Ο ασφαλισμένος πρέπει να έχει πραγματοποιήσει 80 ημέρες εργασίας σε κάθε έτος κατά τα δύο προηγούμενα χρόνια, πριν από την επιδότησή του. Το τελευταίο όμως 14μηνο πρέπει να έχει συμπληρώσει 125 ημέρες εργασίας, χωρίς να υπολογίζονται οι τελευταίοι δύο μήνες. Επίδομα ανεργίας δικαιούται και ο ασφαλισμένος που έχει πραγματοποιήσει στα δύο προηγούμενα, πριν από την απόλυσή του χρόνια, 200 ημέρες εργασίας (χωρίς να υπολογίζονται οι ημέρες εργασίας των δύο τελευταίων μηνών), από τις οποίες 80 ημέρες, το λιγότερο το χρόνο.

Αν επιδοτείται για δεύτερη και πλέον φορά ο ασφαλισμένος πρέπει να έχει πραγματοποιήσει 125 ημέρες εργασίας στο τελευταίο 14μηνο, πριν από την απόλυσή του, χωρίς να υπολογίζονται (στις 125) οι ημέρες εργασίας των δύο τελευταίων μηνών.

Για τους ασφαλισμένους που έχουν απασχοληθεί σε τουριστικά και άλλα εποχιακά επαγγέλματα, για δύο συνεχείς χρονικές περιόδους (σαιζόν) αρκούν 100 ημέρες εργασίας το τελευταίο 12μηνο.

Από 01.01.2013 θα ισχύει και η εξής προϋπόθεση:

Από 1.1.2013, σε κάθε περίπτωση τα ημερήσια επιδόματα ανεργίας, εντός της προηγούμενης από την εκάστοτε έναρξη της επιδότησης λόγω ανεργίας, τετραετίας, δεν είναι δυνατόν να είναι περισσότερα των τετρακοσίων πενήντα (450). Εάν εντός της τετραετίας ο άνεργος έχει επιδοτηθεί για χρονικό διάστημα μικρότερο των τετρακοσίων πενήντα (450) ημερήσιων επιδομάτων, δικαιούται να επιδοτηθεί λόγω ανεργίας για τον υπόλοιπο αριθμό ημερήσιων επιδομάτων, μέχρι τη συμπλήρωση του ανώτατου ορίου των τετρακοσίων πενήντα (450) ημερήσιων επιδομάτων.

Επίσης, από 1.1.2014 τα ημερήσια επιδόματα ανεργίας στην τετραετία δεν είναι δυνατόν να είναι περισσότερα των τετρακοσίων (400).

Η διάρκεια της επιδότησης εξαρτάται από το πόσες ημέρες εργασίας έχει πραγματοποιήσει ο ασφαλισμένος στα προαναφερόμενα κρίσιμα χρονικά διαστήματα (14μηνο, 12μηνο ή διετία). Το επίδομα καταβάλλεται μια φορά το μήνα για 25 ημέρες.

Από 12.03.2012 το βασικό μηνιαίο επίδομα ανεργίας ανέρχεται στα 360,00 Ευρώ.

Για κάθε μέλος της οικογένειας το επίδομα προσαυξάνεται κατά 10%.

2. Επίδομα από επίσκεψη ή διακοπή εργασιών της επιχείρησης

Για το μισθωτό που ασκεί το δικαίωμα της επίσκεψης εργασίας του (Α.Κ.325) ή λόγω διακοπής εργασιών της επιχείρησης που απασχολείται, έχει προβλεφθεί η δυνατότητα να λάβει τακτικό επίδομα ανεργίας, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις

Στην περίπτωση της πτώχευσης της επιχείρησης προσκομίζεται η Καταγγελία Σύμβασης Εργασίας (απόλυση) που κοινοποιείται από τον σύνδικο πτώχευσης της επιχείρησης στους εργαζόμενους και στη συνέχεια η Υπηρεσία του ΟΑΕΔ προβαίνει σε απόφαση επιδότησης ανεργίας, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις

3. Επίδομα Τακτικής Ανεργίας σε Διακινούμενους Ανέργους εντός Ε.Ε.

Ο διακινούμενος άνεργος εντός της Ε.Ε. έχει περισσότερες πιθανότητες να επιδοτηθεί λόγω ανεργίας στο κράτος τελευταίας απασχόλησης του (βάσει του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 883/2004 και του Κανονισμού Εφαρμογής 987/2009).

Ο φορέας της χώρας από την οποία ο άνεργος ζητάει επίδομα ανεργίας είναι υποχρεωμένος να λάβει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης και απασχόλησης που έχουν συμπληρωθεί σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε. και οι οποίες πιστοποιούνται με το έντυπο U1

4. Επίδομα Μακροχρονίως Ανέργων

Δικαιούχοι του επιδόματος μακροχρονίως ανέργων είναι Έλληνες υπήκοοι και οι υπήκοοι κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι ασφαλισμένοι κατά της ανεργίας, ηλικίας από 45 μέχρι 65 ετών

Δικαιούχοι είναι και όσοι έχουν εξαντλήσει κατά το παρελθόν 12μηνη επιδότηση ακόμη και αν την έλαβαν τμηματικά (δηλ. με αναστολές και συνεχίσεις).

Πρέπει να έχουν συμπληρώσει κατά την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αίτησης,

χρόνο ανεργίας αδιαλείπτως επί δωδεκάμηνο, και να παραμένουν εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανέργων του ΟΑΕΔ, ανεξάρτητα ποια χρονική περίοδο έλαβαν την δωδεκάμηνη τακτική επιδότηση.

Το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα να μην υπερβαίνει τα 12.000 ΕΥΡΩ. Το συγκεκριμένο εισόδημα προσαυξάνεται 587 ευρώ για κάθε ανήλικο τέκνο. Το ύψος του επιδόματος καθορίζεται στο ποσό των 200 ΕΥΡΩ και χορηγείται προσωπικά στον ίδιο το δικαιούχο για όσο χρονικό διάστημα είναι άνεργος και σε καμία περίπτωση πέρα από 12 μήνες. Το επίδομα αυτό δεν επιδέχεται προσαυξήσεις, είναι προσωποπαγές και δεν μεταβιβάζεται.

5. Ειδικό Εποχικό Βοήθημα

Δικαιούχοι του ειδικού εποχιακού βοηθήματος είναι τα άτομα που παρέχουν την εργασία στην Ελλάδα, εφ' όσον υπάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ και ασκούν ένα από τα πιο κάτω επαγγέλματα.

Συγκεκριμένα αυτά του οικοδόμου, λατόμου, ασβεστοποιού, πλινθοποιού, αγγειοπλάστη, δασεργάτη, ρητινοσυλέκτη, καπνεργάτη, μουσικού μέλους του οικείου επαγγελματικού σωματείου, υποδηματεργάτη, μισθωτού ναυπηγοεπισκευαστικής ζώνης, χειριστή εκσκαπτικών, ανυψωτικών, οδοποιητικών, γεωτρητικών μηχανημάτων, ηθοποιού, τεχνικού κινηματογράφου και τηλεόρασης, χείριστη και βοηθού χείριστη κινηματογράφου, ελεγκτή κινηματογράφου και θεάτρου, ταμία κινηματογράφου και θεάτρου, μισθωτού τουριστικού και επισιτιστικού κλάδου και συμριδεργάτη.

Επίσης σύμφωνα με την διάταξη του Ν. 3762/09 - ΜΕΡΟΣ Β - ΚΕΦ. Α - ΑΡΘΡΟ 14 παρ. 1 (ΦΕΚ 75 Α/15-5-2009) δικαιούχοι είναι και οι μισθωτοί της ναυπ/κής ζώνης, εφόσον υπάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, όταν παρέχουν την εργασία τους σε επιχειρήσεις με έδρα στην Ελλάδα και δραστηριότητες σε μία ή περισσότερες χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συνταξιούχοι την 10/9, που κατά το προηγούμενο έτος ασκούσαν ένα από τα παραπάνω επαγγέλματα και έχουν τις προϋποθέσεις για την λήψη του βοηθήματος, δικαιούνται το εποχιακό βοήθημα εφ' όσον η σύνταξη που λαμβάνουν (κύρια και επικουρική) είναι μικρότερη από την κατώτερη σύνταξη που χορηγεί το ΙΚΑ – ΕΤΑΜ στους ασφαλισμένους του κατά το έτος καταβολής του βοηθήματος.

6. Ειδικό Βοήθημα Μετά τη Λήξη της Επιδότησης Λόγω Ανεργίας

Ειδικό βοήθημα δικαιούνται οι ασφαλισμένοι που παραμένουν άνεργοι κατά την ημερομηνία καταβολής του βοηθήματος, εφόσον παρέμειναν άνεργοι επί ένα μήνα μετά την λήξη της τακτικής επιδότησης ανεργίας και δεν υπάγονται στις κατηγορίες του άρθρου 22 του Ν. 1836/89. Το ειδικό βοήθημα καταβάλλεται με απόφαση του Δ/ντη της αρμόδιας Υπηρεσίας παροχών του ΟΑΕΔ ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου, η οποία υποβάλλεται στην Υπηρεσία Παροχών του τόπου κατοικίας του, μέσα σε δύο μήνες από την λήξη του συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Για την καταβολή του ειδικού βοηθήματος απαιτείται επιπλέον το ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα του ασφαλισμένου να μην υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο ποσό, (για το έτος 2013 το ποσό αυτό ανέρχεται στα 9.977,99 €) όπως αυτό αποδεικνύεται

από έγγραφο της οικείας οικονομικής εφορίας. Το ποσό αυτό αυξάνεται κατά 293,47 € κάθε ημερολογιακό έτος. Το ύψος του βοηθήματος είναι ίσο προς 13 ημερήσια επιδόματα ανεργίας.

7. Ειδικό Βοήθημα Μετά Από Τρίμηνη Παραμονή Στα Μητρώα του ΟΑΕΔ

Ειδικό βοήθημα, δικαιούνται οι ασφαλισμένοι, εφόσον δεν συγκεντρώνουν προϋποθέσεις τακτικής επιδότησης, παραμένουν άνεργοι επί τρεις μήνες, έχουν πραγματοποιήσει στην ασφάλιση ανεργίας εξήντα (60) τουλάχιστον ημέρες εργασίας στο έτος που προηγείται της έναρξης του τριμήνου και δεν υπάγονται στις κατηγορίες του άρθρου 22 του Ν. 1836/89 (οικοδόμοι, λατόμοι, ασβεστοποιοί, μουσικοί, τραγουδιστές κ.λ.π)

Ο ασφαλισμένος μπορεί να λάβει το ειδικό βοήθημα μέχρι και τρεις φορές μέσα στο αυτό ημερολογιακό έτος. Στην περίπτωση που συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις για την καταβολή του ειδικού βοηθήματος περισσότερες από μια φορές στο αυτό ημερολογιακό έτος, δεν απαιτείται η προϋπόθεση των εξήντα ημερομισθίων που απαιτείται μόνο για την πρώτη καταβολή του βοηθήματος. Επίσης ο ασφαλισμένος πρέπει να έχει τεθεί, σε όλο το καθοριζόμενο σ' αυτές χρονικό διάστημα, στη διάθεση της αρμόδιας Υπηρεσίας Απασχόλησης του ΟΑΕΔ.

Για την καταβολή του ειδικού βοηθήματος απαιτείται επιπλέον το ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα του ασφαλισμένου να μην υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο ποσό, (για το έτος 2013 το ποσό αυτό ανέρχεται στα 9.977,99 €) όπως αυτό αποδεικνύεται από έγγραφο της οικείας οικονομικής εφορίας. Το ποσό αυτό αυξάνεται κατά 293,47 € κάθε ημερολογιακό έτος. Το ύψος του βοηθήματος είναι ίσο προς 15 βασικά επιδόματα ανεργίας.

8. Ειδικό Βοήθημα Σε Όσους Εξέτισαν Ποινή Στερητική Της Ελευθερίας

Ειδικό βοήθημα δικαιούνται οι ασφαλισμένοι που εξέτισαν ποινή στερητική της ελευθερίας τους.

Για την καταβολή του ειδικού βοηθήματος απαιτείται επιπλέον το ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα του ασφαλισμένου να μην υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο ποσό, (για το έτος 2013 το ποσό αυτό ανέρχεται στα 9.977,99 €) όπως αυτό αποδεικνύεται από έγγραφο της οικείας οικονομικής εφορίας. Το ποσό αυτό αυξάνεται κατά 293,47 € κάθε ημερολογιακό έτος. Το ύψος του βοηθήματος είναι ίσο προς 15 ημερήσια επιδόματα ανεργίας.

9. Ειδικό Βοήθημα Λόγω Επίσχεσης Εργασίας

Δικαιούχοι είναι οι ασφαλισμένοι που δεν συγκεντρώνουν προϋποθέσεις τακτικής επιδότησης σε περίπτωση διακοπής των εργασιών της επιχείρησης –εκμετάλλευσης και αδυναμίας για οποιοδήποτε λόγο καταγγελίας της σύμβασης εργασίας από τον εργοδότη, ή σε περίπτωση άσκησης από τον μισθωτό του δικαιώματος της επίσχεσης εργασίας (άρθρο 325 Α.Κ.) Οι δικαιούχοι θα πρέπει να παραμένουν άνεργοι επί τρεις

μήνες και θα πρέπει να έχουν πραγματοποιήσει στην ασφάλιση ανεργίας εξήντα (60) τουλάχιστον ημέρες εργασίας στο έτος που προηγείται της έναρξης του τριμήνου. Ο ασφαλισμένος μπορεί να λάβει το ειδικό βοήθημα μέχρι και τρεις φορές μέσα στο αυτό ημερολογιακό έτος. Επίσης ο ασφαλισμένος πρέπει να έχει τεθεί, σε όλο το καθοριζόμενο σ' αυτές χρονικό διάστημα, στη διάθεση της αρμόδιας Υπηρεσίας Απασχόλησης του ΟΑΕΔ.

Για την καταβολή του ειδικού βοηθήματος απαιτείται επιπλέον το ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα του ασφαλισμένου να μην υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο ποσό, (για το έτος 2013 το ποσό αυτό ανέρχεται στα 9.977,99 €) όπως αυτό αποδεικνύεται από έγγραφο της οικείας οικονομικής εφορίας. Το ποσό αυτό αυξάνεται κατά 293,47 € κάθε ημερολογιακό έτος. Το ύψος του βοηθήματος είναι ίσο προς το 20πλάσιο του βασικού επιδόματος ανεργίας, που ισχύει κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης για την χορήγηση του βοηθήματος, προσαυξανόμενο κατά 10% για κάθε προστατευόμενο μέλος

10. Επίδομα Σε Νέους Από 20-29 Ετών

Καταβάλλεται στους νέους και νέες ηλικίας από 20 - 29 ετών, εφ' όσον είναι άνεργοι και παραμείνουν γραμμένοι στα μητρώα ανέργων για ένα χρόνο.

Το επίδομα ανέρχεται σε 73,37 ΕΥΡΩ τον μήνα και καταβάλλεται για πέντε μήνες. Θα πρέπει να έχουν συμπληρώσει το 20ο έτος της ηλικίας τους ή να έχουν αποκτήσει πτυχίο ή να έχουν απολυθεί από το στρατό. Η προθεσμία είναι τρίμηνη από την συμπλήρωση του 20ου έτους της ηλικίας ή την απόκτηση πτυχίου ή την απόλυση απ' τον στρατό. (Ο.Α.Ε.Δ, 2013)

Στο ένατο κεφάλαιο αναφέρονται τα προγράμματα απασχόλησης και οι παροχές ανεργίας στην σημερινή ελληνική πραγματικότητα.

10^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

10.1 Οι στόχοι της κοινωνίας του μέλλοντος

Ο τρόπος με τον οποίο θα οργανωθεί η κοινωνία αναμένεται να αλλάξει. Αυτή η αλλαγή δεν είναι μόνο οικονομική, αλλά και κοινωνική. Ο τρόπος ζωής, η ποιότητα που θα προσφέρεται, καθώς και οι διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων, στην προσπάθεια για αναγνώριση και αξιοπρέπεια θα διαφοροποιηθούν.

Μέσα στα πλαίσια της πολιτισμικής αλλαγής, λόγω της μείωσης του χρόνου εργασίας, αναμένεται να αυξηθεί ο ελεύθερος χρόνος.

Πρωταρχικό μέλημα είναι ο αγώνας ενάντια στον αποκλεισμό. Ο διαχωρισμός του ενεργού πληθυσμού σε αυτούς που διαθέτουν μια μόνιμη θέση εργασίας και σε αυτούς που στερούνται την επαγγελματική τους απασχόληση για μεγάλα χρονικά διαστήματα, έως και μόνιμα, χωρίζει την κοινωνία στους εύπορους και τους απόκληρους. Στην πρώτη περίπτωση, κατατάσσονται τα άτομα που εργάζονται μόνιμως και διαθέτουν ένα σταθερό εισόδημα. Ωστόσο, είναι πολύ δύσκολο για αυτούς να διαθέσουν ελεύθερο χρόνο για να τον αφιερώσουν στην οικογένεια τους, στις διακοπές τους και την κοινωνική ζωή. (Rocard, 1998)

Η δεύτερη περίπτωση αποτελείται από τα άτομα που προσπαθούν να επιβιώσουν από ένα στοιχειώδες εισόδημα στην καλύτερη περίπτωση και τα οποία αντιμετωπίζουν καταστάσεις μεγάλης αβεβαιότητας. Η διακοπή της απασχόλησης, η έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης, οι μηδαμινές παροχές και τα μεγάλα διαστήματα ανεργίας, καταστρέφουν σταδιακά τις διαπροσωπικές τους σχέσεις και πλήττουν την αξιοπρέπεια τους. Όταν η κατάσταση επιδεινώνεται η κατάσταση, τα άτομα αυτά βιώνουν την περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Αυτός αποτελεί και έναν από τους βασικότερους παράγοντες που τα συνδικάτα ορισμένες φορές διαπραγματεύονται κάποιες συμφωνίες μοιράσματος της εργασίας. Αυτό το είδος συμφωνίας, μπορεί να αναπτυχθεί στις σημερινές κοινωνίες, με την προϋπόθεση το κράτος να μειώσει τις επιβαρύνσεις. (Δεδουσόπουλος, 2000)

Ο δεύτερος στόχος είναι η διασφάλιση της σταθερής ανάπτυξης. Στα πλαίσια της οικονομικής σταθερότητας, η χορήγηση ενός σημαντικού μεριδίου των κερδών από την παραγωγικότητα στον ελεύθερο χρόνο αντί στην εντατικοποίηση της οικονομικής μεγέθυνσης, αποτελεί μια λύση. Για παράδειγμα, ο οικολογικός προβληματισμός και η εισαγωγή του στην κοινωνική οργάνωση, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι δραστηριότητες προστασίας και αποκατάστασης του περιβάλλοντος δεν είναι καθόλου ανεπτυγμένες. Στην Γαλλία, τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικές πρόοδοι όσον αφορά την περιβαλλοντική πολιτική. Πολλά ποτάμια έχουν καθαριστεί, πρόγραμμα το οποίο χρηματοδοτήθηκε από την επιβολή ενός ειδικού φόρου που προκαταβάλλεται στις εταιρείες ύδρευσης. (Rocard, 1998)

Μέσα από αυτό το πεδίο κοινωνικής ωφέλειας, μπορούν να δημιουργηθούν πολλές θέσεις εργασίας, οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν, εάν για παράδειγμα, τα έξοδα αποζημίωσης της ανεργίας μετατραπούν σταδιακά σε έξοδα υποστήριξης της περιβαλλοντικής δραστηριότητας.

Η εκπλήρωση του παραπάνω στόχου, οδηγεί στην ανάπτυξη των νέων μορφών δραστηριότητας. Στην σημερινή εποχή η εργασία κατέχει όλο και λιγότερο χώρο στην ζωή των ανθρώπων. Αν δεν πραγματοποιηθούν αλλαγές στο σύστημα, η ανεργία συνεχώς θα

αυξάνεται. Η μισθωτή εργασία δεν μπορεί να εξασφαλίσει πλέον ένα επάγγελμα, μια ιδιότητα και ένα εισόδημα για τον καθένα. Κρίνεται αναγκαίο λοιπόν να επανεξεταστεί η οργάνωση της κοινωνίας, να βρεθούν νέοι τρόποι ανάπτυξης, προκειμένου να ξαναβρεθεί πραγματικό νόημα στην ανθρώπινη δραστηριότητα, αντιμετωπίζοντας την όχι μόνο σαν τρόπο επιβίωσης αλλά και σαν πηγή ολοκλήρωσης και κοινωνικής συνοχής.

Η ανάπλαση του πολιτικού ιστού αποτελεί τον τελευταίο σκοπό για την αναδιοργάνωση των κοινωνικών δομών. Σύμφωνα με τη ν κοινή γνώμη, η ανεργία και η προσωρινή απασχόληση είναι τα κυρίαρχα προβλήματα και η αδυναμία λύσης τους εμποδίζει την επίλυση των υπόλοιπων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κοινωνία. Τα ελλείμματα στην κοινωνική ασφάλιση, τα κρατικά ελλείμματα, η αύξηση της εγκληματικότητας, αποτελούν κατά πολλούς προβλήματα που συνδέονται άμεσα με το φαινόμενο της ανεργίας.

Υπάρχουν ωστόσο και δύο ακόμη προβλήματα και κίνδυνοι με τους οποίους έρχονται αντιμέτωπες οι σημερινές κοινωνίες. Ο ένας κίνδυνος είναι η ξενοφοβία που εξαπλώνεται και μεγεθύνει την τάση για εθνικιστική απομόνωση. Οι μετανάστες που υπάρχουν σε κάθε χώρα αποτελούν τον τέλειο στόχο για το πρόβλημα της ανεργίας. Το δεύτερο πρόβλημα που συνδέεται με τον κοινωνικό αποκλεισμό είναι η απώλεια της ταυτότητας. Οι άνεργοι καθώς και αυτοί που ταλαιπωρούνται από ευκαιριακές ασχολίες, δεν διαθέτουν ούτε σταθερό εισόδημα, ούτε την αξιοπρέπεια που προσδίδει το σταθερό επάγγελμα, ούτε τις στενές διαπροσωπικές σχέσεις. Δεν έχουν λόγο, ούτε και την διάθεση να συμμετέχουν σε κοινωνικά δρώμενα, πόσο μάλλον σε συζητήσεις για εθνικά θέματα και στην άσκηση των εκλογικών τους δικαιωμάτων.

Ο πολιτικός ιστός δεν υφίσταται πλέον. Οι κυβερνήσεις μοιάζουν να αδιαφορούν όλο και περισσότερο και λειτουργούν δίνοντας την εντύπωση ότι δεν ενδιαφέρονται για τον έλεγχο και την αρμονία του λαού. Το ίδιο ισχύει ωστόσο και από την πλευρά του λαού. (Rocard, 1998)

10.2 Η στήριξη της απασχόλησης

Ανεξάρτητα από τα επιδόματα ανεργίας και τις διάφορες παροχές που στοχεύουν στην επιβίωση των ανέργων, χωρίς να στοχεύουν στην δημιουργία θέσεων εργασίας, όλες οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν εφαρμόσει προγράμματα, διαδικασίες και μηχανισμούς, προκειμένου να διευκολύνουν τις προσλήψεις.

Η προώθηση της απασχόλησης μπορεί να επιτευχθεί με τους ακόλουθους τρόπους:

- ✓ Μείωση του κόστους εργασίας. Ελαττώνοντας το κόστος της εργασίας, τα μέτρα ελάφρυνσης των κοινωνικών εισφορών επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να προσλάβουν άτομα τα οποία κάτω από άλλες συνθήκες δεν θα προσλάμβαναν. Έτσι δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας.
- ✓ Με την δημιουργία νέων τομέων απασχόλησης. Η δημιουργία νέων τομέων απασχόλησης, όπως για παράδειγμα ο οικιακός τομέας, δομείται γύρω από τρεις πόλους. Η ανάπτυξη της ζήτησης εργασίας μπορεί να γίνει με την απλοποίηση της διαδικασίας πληρωμής και δήλωσης της πρόσληψης. Η βελτίωση στην προσφορά των υπηρεσιών αποτελεί τον δεύτερο πόλο, ενώ ο τρίτος πόλος είναι η αξιολόγηση των νέων θέσεων εργασίας. Για την δημιουργία νέων τομέων απασχόλησης δίνεται μια οικονομική ενίσχυση στα άτομα τα οποία δεν παίρνουν κάποια επιδόματα, αλλά είναι εγγεγραμμένα σε οργανισμούς για την ανεύρεση εργασίας.

- ✓ Η προώθηση των επιδοτήσεων. Οι επιδοτήσεις στοχεύουν στην διατήρηση και την δημιουργία των θέσεων εργασίας και αποτελούν ένα από τα βασικά όπλα της ενεργού πολιτικής στον αγώνα κατά της ανεργίας.

Πέρα από την προώθηση της απασχόλησης θα πρέπει να διευκολύνεται η επαγγελματική ένταξη των ατόμων στην αγορά εργασίας. Τα μέτρα που στοχεύουν στην ανεύρεση εργασίας, προσπαθούν να καταστήσουν τους ανέργους πιο παραγωγικούς στην αγορά εργασίας, έτσι ώστε να αυξηθεί αποτελεσματικά η προσφορά των εργατικών χεριών.

Η δημιουργία θέσεων εργασίας από την πλευρά των δημοσίων αρχών προσφέρει εργασία σε άτομα που δεν κατόρθωσαν να βρουν μόνα τους. Οι στόχοι είναι: η δημιουργία θέσεων εργασίας, μια πρώτη εργασιακή εμπειρία ώστε οι επόμενες αναζητήσεις να είναι ευκολότερες, καθώς και η δημιουργία ενός εργασιακού πλαισίου για τα άτομα που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες.

Για τα άτομα που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες, η πρόσβαση στην απασχόληση μπορεί να περάσει μέσα από τις επιχειρήσεις υποδοχής, ή τους οργανισμούς. Οι επιχειρήσεις υποδοχής συνήθως προσλαμβάνουν άτομα με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, που λόγω των ιδιαίτερων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν δεν είναι σε θέση να προσληφθούν από άλλες επιχειρήσεις.. Όσον αφορά τους οργανισμούς διευκόλυνσης, αυτοί θέτουν στην διάθεση των ιδιωτών, των οργανισμών και των επιχειρήσεων, άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες επανένταξης (απεξαρτημένοι χρήστες ουσιών, αποφυλακισμένοι)

Στα πλαίσια της ενίσχυσης για τη άμεση πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ενδέχεται να δίνονται επιχορηγήσεις σε νέους που δεν παίρνουν κάποιο επίδομα, ώστε να μπορέσουν αν προωθήσουν νέες επιχειρησιακές ιδέες. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουν να προωθηθούν και καινοτόμες πολιτικές, καθώς επίσης και συμπεριφορές που θα μεριμνούν για την προστασία του περιβάλλοντος. (Μάραντος, 2000)

Για την στήριξη της απασχόλησης, αναπτύσσονται και προγράμματα για την επαγγελματική κατάρτιση. Σε πολλές χώρες της Ευρώπης είχε τεθεί πρόβλημα για το επίπεδο και την αξιοπιστία της επαγγελματικής κατάρτισης και της τεχνικής εκπαίδευσης. Αυτές συχνά αντιμετωπίζονται σαν επιλογή δεύτερης κατηγορίας, που προσφέρει περιορισμένες δυνατότητες καριέρας, σε σχέση με την γενική εκπαίδευση και αποτελεί επιλογή των νέων που δεν έχουν άλλη λύση.

Ο συνδυασμός κατάρτισης και πρόσβασης στην εργασία είναι στόχος διττής σκοπιμότητας. Από την μια συνδυάζει την γενική, επαγγελματική και τεχνολογική εκπαίδευση που παρέχεται κατά την διάρκεια της εργασίας στους ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς και από την άλλη, την εμπειρία μέσα από την εξάσκηση σε συνδυασμό πάντα με τις γνώσεις που έχουν αποκτηθεί.

Η προσφυγή στην κατάρτιση διττής σκοπιμότητας κάτω από διαφορετικές μορφές, έχει επεκταθεί στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Το πρόβλημα της ανεργίας των νέων είναι ιδιαίτερα έντονο από την στιγμή που αφήνει πάρα πολλούς από αυτούς χωρίς δυνατότητα επαγγελματικής κατάρτισης, λαμβάνοντας υπόψη την ευρωπαϊκή τάση για μείωση των θέσεων στην εκπαίδευση. (Δεδουσόπουλος, 2000)

Τα μέτρα για την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων αποτελούν έναν ακόμη στόχο για την στήριξη της απασχόλησης. Προκειμένου να αντιμετωπίσει το σταθερά υψηλό επίπεδο

των απολύσεων, πολλές χώρες έχουν εφαρμόσει μέτρα που να επιτρέπουν την απόσυρση από την εργασιακή δραστηριότητα ή την τροποποίηση του χρόνου εργασίας.

Οι συμβάσεις κατάρτισης και προσαρμογής διευκολύνουν την προσαρμογή των εργαζομένων στις εξελίξεις της εργασίας και της επαγγελματικής ανάπτυξης, με στόχο την συνέχιση της δραστηριότητας τους. Ωστόσο, υπάρχουν και οι συμβάσεις βαθμιαίας συνταξιοδότησης, που υπογράφονται μεταξύ του κράτους και του εργοδότη, επιτρέποντας στους μισθωτούς που έχουν ξεπεράσει ένα όριο ηλικίας, να μετατρέψουν την πλήρη απασχόληση τους σε μερική, εφ' όσον και οι ίδιοι το επιθυμούν. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να εισπράττουν ένα επίδομα βαθμιαίας συνταξιοδότησης και οι επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν νέους που ψάχνουν να βρουν μια θέση απασχόλησης και αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες.

Τέλος, η μείωση του χρόνου εργασίας μπορεί να επιφέρει προσλήψεις και δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Παρόλο που στα περισσότερα κράτη-μέλη ο χρόνος εργασίας καθορίζεται κατόπιν διαπραγματεύσεων μεταξύ των αντιπροσώπων της εργοδοσίας και των συνδικάτων, η δημόσια εξουσία διαθέτει διάφορα μέσα προκειμένου να εξελιχθεί αυτή η κατάσταση. Τα μέσα αυτά είναι τα ακόλουθα:

- Κατάργηση νομοθετικών εμποδίων
- Κατάργηση εμποδίων που προκύπτουν από κανονισμούς
- Χρήση του δημόσιου τομέα για την αξιολόγηση των μοντέλων

Μέσα από τις παραπάνω πολιτικές θα μπορούσε να επιτευχθεί η μέγιστη παραγωγική αποτελεσματικότητα και η απασχόληση. (Rocard, 1998)

10.3 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην ανεργία είναι πολυσύνθετος. Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να υιοθετήσει μία ολιστική προσέγγιση στην κατανόηση των αναγκών και των δυσκολιών των ανέργων και των οικογενειών τους και να τους βοηθήσει να βρουν λύσεις στα προβλήματα τους ανάλογα με τις δυνάμεις τους, τις φιλοδοξίες και τις προτιμήσεις τους. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού κατά την εργασία του με τους ανέργους περιλαμβάνει:

1. Εργασία με το ίδιο το άτομο σε στρατηγικές που θα το ενδυναμώσουν και θα του παράσχουν ανεξαρτησία και έλεγχο στην ζωή του
2. Αναγνώριση των ικανοτήτων, απόψεων και δυνατοτήτων που μπορεί ν' αναπτύξει το άτομο και ενεργοποίηση τους στο μέγιστο βαθμό.
3. Εξασφάλιση της συμμετοχής των ατόμων στα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, ανακούφιση των αναγκών με τη λήψη επιδομάτων, εξασφάλιση πρόσληψης του ανέργου και της οικογένειάς του στο σύστημα υγείας.
4. Υποστήριξη του ατόμου στη διεκδίκηση των πολιτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων του όπως του δικαιώματος του στην ιδιωτικότητα και την οικογενειακή ζωή
5. Προσέγγιση των οικογενειακών προβλημάτων του ανέργου, αντιμετώπιση των φαινομένων χρήσης ουσιών και αλκοόλ, ενδοοικογενειακής βίας και παραμέλησης των ανηλίκων τέκνων
6. Συλλογή στοιχείων για τις θέσεις εργασίας και εκτίμηση αυτών ανάλογα με τις προτιμήσεις, ικανότητες και επιθυμίες των ατόμων (Scottish social work, 2013)

Η παραδοχή ότι υπάρχει η ανεργία, η ερμηνεία και η επεξήγησή της, είναι απαραίτητη με στόχο την ρεαλιστική αντιμετώπισή της. Ο κοινωνικός λειτουργός, προσεγγίζει και βοηθά τον άνεργο και το περιβάλλον του με διάλογο, με παρεμβάσεις ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης και γενικότερης ψυχοκοινωνικής στήριξης. Σημαντικό βήμα για την προσέγγιση του ανέργου είναι η καλή επικοινωνία η οποία εξασφαλίζεται μέσω διαλόγου κυρίως. Ενός διαλόγου που οφείλει να αποπνέει σεβασμό στον άνεργο και να του παρέχει την απαιτούμενη πληροφόρηση και υποστήριξη.

Ο κοινωνικός λειτουργός είναι ένας μεσολαβητής, μεταξύ των επιχειρήσεων και των ανέργων. Προκειμένου να οργανωθούν αποτελεσματικές πολιτικές για την πρόληψη του φαινομένου της ανεργίας είναι απαραίτητη η ανάλυση των χαρακτηριστικών εκείνων των ατόμων που είναι πιο πιθανό να μείνουν άνεργοι ή και να γίνουν μακροχρόνιοι άνεργοι. Όλες οι αναλύσεις δείχνουν ότι τα άτομα εκείνα που συνεχίζουν να εκπαιδεύονται κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου, ειδικά όταν η συνεχιζόμενη εκπαίδευση προσανατολίζεται στην απόκτηση επαγγελματικών ικανοτήτων, όχι μόνο έχουν μικρή πιθανότητα να χάσουν τη δουλειά τους αλλά είναι το πιο πιθανό να βρουν άμεσα εργασία αν ατυχώς τους πλήξει η ανεργία. Επομένως ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην εφαρμογή πολιτικών που έχουν σχεδιασθεί για την εκπαίδευση των ενεργών εργαζομένων είναι πολύ σημαντικός. (Fluckiger, 2013)

Προκειμένου να επιτευχθεί η γρήγορη επιστροφή του ανέργου στην εργασία είναι απαραίτητη η δημιουργία, αμέσως μετά την απώλεια εργασίας, ενός προφίλ του ανέργου από τον κοινωνικό λειτουργό που θα αφορά την εκπαίδευση του, την εργασιακή του εμπειρία, τις προτιμήσεις του για μελλοντική απασχόληση, την οικονομική και οικογενειακή του κατάσταση.

Πολλά από τα προγράμματα ανεργίας προσπαθούν να αλλάξουν τους ανθρώπους προκειμένου να ταιριάζουν με τις υπάρχουσες θέσεις εργασίας, ενώ άλλα δημιουργούν θέσεις εργασίας που προσπαθούν να ταιριάζουν με τις εργασιακές ικανότητες των ατόμων. Δυστυχώς, πολλά προγράμματα φαίνεται ότι τελικά μόνο αναδιατάσσουν την ουρά των ανέργων, αν και είχαν ως αρχικό στόχο την δίκαιη λειτουργία της αγοράς εργασίας (Rank, 2013)

Στο δέκατο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν οι στόχοι που θα πρέπει να θέσουν οι μελλοντικές κοινωνίες προκειμένου ν' αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές. Θα πρέπει να δοθεί αγώνας ενάντια στον αποκλεισμό, να διασφαλιστεί μία σταθερή ανάπτυξη και ν' αναπτυχθούν νέες μορφές δραστηριότητας. Τα κράτη οφείλουν να στηρίξουν την απασχόληση με την μείωση του κόστους εργασίας, με την δημιουργία νέων τομέων απασχόλησης, την προώθηση των επιδοτήσεων, την δημιουργία θέσεων εργασίας από την πλευρά του κράτους.

Σημαντικός είναι ο ρόλος των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης για την στήριξη της απασχόλησης. Τέλος η μείωση του χρόνου εργασίας μπορεί να οδηγήσει σε νέες θέσεις απασχόλησης. Στην τελευταία ενότητα του κεφαλαίου παρουσιάστηκε ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην αντιμετώπιση – υποστήριξη του ανέργου.

11^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανεργία αποτελεί ένα φαινόμενο που πλήττει όλες σχεδόν τις χώρες. Στην Ελλάδα, τα επίπεδα της ανεργίας είναι ιδιαίτερα ψηλά και οι προβλέψεις για το μέλλον είναι δυσοίωνες. Άνεργος θεωρείται ο πολίτης ο οποίος ανήκει στην κατηγορία του οικονομικά ενεργού πληθυσμού μιας χώρας, αλλά δεν απασχολείται, ενώ αναζητά εργασία και δεν μπορεί να βρει.

Η εργασία συμβάλλει καθοριστικά στην ένταξη του ατόμου μέσα σε κοινωνικές ομάδες, ενώ παράλληλα συντελεί και στην δημιουργία ψυχολογικής ισορροπίας. Μέσα από την εργασία, ένας άνθρωπος βιώνει συναισθήματα χαράς, ηρεμίας, υψηλής αυτοεκτίμησης, καθώς και αναγνώρισης από τους άλλους.

Η ανεργία, αποτελεί ένα φαινόμενο το οποίο επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα. Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που αυτή επιφέρει, οι ψυχολογικές επιπτώσεις αποτελούν ίσως τον σημαντικότερο παράγοντα για την επιβίωση του ανθρώπου. Ο άνεργος πληθυσμός αντιμετωπίζει προβλήματα άγχους και φόβου, ενώ η αυτοεκτίμηση του και η αποδοχή του μέσα στο κοινωνικό σύνολο είναι μειωμένη.

Πολλές φορές η ανεργία ευθύνεται για την αύξηση της εγκληματικότητας, η οποία έχει σημειώσει έξαρση τα τελευταία χρόνια στην χώρα μας, ενώ επίσης δεν λείπουν από την κοινωνία οι βίαιες συμπεριφορές, οι ταραχές και οι εξεγέρσεις. Άμεση συνέπεια της ανεργίας είναι και η αύξηση του αλκοολισμού και των ναρκωτικών ουσιών. Αυτό εξηγείται κυρίως λόγω της κακής ψυχολογικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται οι άνεργοι, ειδικότερα, όταν η ανεργία είναι μακροχρόνια. Ένα φαινόμενο που έχει σημειώσει επίσης αύξηση εξαιτίας της ανεργίας και του οικονομικού αδιέξοδου είναι οι αυτοκτονίες.

Το φαινόμενο της ανεργίας παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Οι νέοι, καθώς και οι γυναίκες ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία. Οι μν πρώτοι, προερχόμενοι από ένα εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο ενδεχομένως να χρειάζεται αλλαγές στον τρόπο κατάρτισης των νέων για την εισαγωγή τους στον εργασιακό χώρο, κατέχουν υψηλά ποσοστά ανεργίας και ειδικότερα μακροχρόνιας ανεργίας. Από την άλλη πλευρά, οι γυναίκες παλαιότερα που οι οικογένειες ήταν πατριαρχικές αναλάμβαναν την φροντίδα του σπιτιού και την ανατροφή των παιδιών τους. Μόλις εισήλθαν στη αγορά εργασίας, αύξησαν τον αριθμό του εργατικού δυναμικού, ενώ παράλληλα δεν μπορούσαν να καλύψουν καίριες και εξειδικευμένες θέσεις εργασίας, με αποτέλεσμα να εργάζονται είτε με μερική απασχόληση, είτε χωρίς σύμβαση, συμβάλλοντας στη ανάπτυξη του φαινομένου της «μαύρης εργασίας».

Πολλές φορές ωστόσο, οι ομάδες του πληθυσμού που δεν έχουν μια απασχόληση, ενδέχεται να μην μπορούν να ικανοποιήσουν τις βασικές του ανάγκες, για επιβίωση. Μεγάλο μέρος των ανέργων δεν μπορεί να βρει λύσεις στα προβλήματα τροφής, ένδυσης και κατοικίας που το ταλαιπωρούν.

Στην σημερινές κοινωνίες, η ανεργία αναγκάζει τους ανθρώπους που έχουν πληγεί από αυτήν να βιώσουν συναισθήματα και καταστάσεις αποκλεισμού από τα κοινωνικά τους δικαιώματα, ενώ τους στιγματίζει και η κοινωνική προκατάληψη.

Για να μπορέσει ο άνεργος πληθυσμός να επιβιώσει, εκπληρώνοντας τις βασικές του ανάγκες από την μία και νιώθοντας την αποδοχή της κοινωνίας από την άλλη, είναι απαραίτητο το κράτος να στηρίζει τις προσπάθειες του και τα δικαιώματά του. Το ελληνικό κράτος μέσω του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού παρέχει τόσο επιδόματα στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όσο επίσης και προγράμματα κατάρτισης για την αποτελεσματικότερη αναζήτηση θέσεων εργασίας.

Σε εννέα χώρες το ποσοστό της ανεργίας είναι σε διψήφιο νούμερο. Πρόκειται για την Ελλάδα, την Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία, την Ιρλανδία, την Σλοβακία, την Εσθονία και την Ουγγαρία. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, οι μακροχρόνια άνεργοι ξεπερνούν το ένα τρίτο της συνολικής ανεργίας στην Ευρώπη. Σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα βρίσκεται η ανεργία των νέων, η οποία στην χώρα μας ξεπερνάει το 50%. Το ίδιο ποσοστό έχει και η Ισπανία, ενώ το ποσοστό των νέων ανέργων στην Γερμανία είναι μόλις 8%. (OECD, 2012)

Πέρα από το πρόβλημα που δημιουργείται από την ανεργία, για τα ίδια τα άτομα και τις οικογένειές τους, υπάρχει ορατός κίνδυνος, αυτή η κυκλική ανεργία να μετατραπεί σε διαρθρωτική με αποτέλεσμα τα επίπεδα της να είναι μονίμως υψηλότερα. Οι κίνδυνοι που υπάρχουν σε μια τέτοια περίπτωση είναι δύο. Πρώτον θα μειωθεί σημαντικά η μελλοντική προσφορά εργατικού δυναμικού, καθώς οι μακροχρόνια άνεργοι θα απογοητευτούν και θα σταματήσουν να αναζητούν εργασία και δεύτερον, η ανάκαμψη θα είναι υποβαθμισμένη, καθώς δεν θα μπορεί να δημιουργήσει πολλές θέσεις εργασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αναγνώστου, Γ. (2012).** **Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην ψυχική υγεία και η θετική επίδραση της άσκησης.**
Τόμος 12^ο Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου
- Αυλωνίτης, Γ. , Σταθακόπουλος, Β. (2008). **Αποτελεσματική οργάνωση και διοίκηση πωλήσεων.** Αθήνα: Σταμούλη
- Βάμβουκας, Γ. (2007). **Σύγχρονη Οικονομετρία.** Αθήνα: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εταιρεία Ο.Π.Α. Α.Ε.
- Δεδουσόπουλος, Α. (2000). **Θεωρίες της ανεργίας.** Αθήνα: Τυπωθήτω
- Δρακάτος, Κ. (1993). **Περιγραφική οικονομική στατιστική.** Αθήνα: Παπαζήση
- Ηγουμενάκης, Ν. (2001). **Παραγωγικότητα, απασχόληση και τεχνολογική εκπαίδευση.** Αθήνα: Παπαζήση
- Καραμεσίνη, Μ. (2002). **Βιομηχανική πολιτική, Ευρωπαϊκή ενοποίηση και μισθωτή εργασία.** Αθήνα: Ελληνικά γράμματα
- Κατσανέβας , Θ. (2007). **Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις.** Αθήνα: Σταμούλης
- Κωστόπουλος, Π. (2010). **Ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας σε άτομα 40 ετών και άνω στην Ελλάδα. Τρίμηνη επιθεώρηση Συμβουλευτικής – Προσανατολισμού, Μάρτιος-Ιούνιος 2010 τ.90-91, σσ. 365-378**
- Κωνσταντινόπουλος, Χ. (1993). **Θεσμοί και φορείς καταπολέμησης της ανεργίας στην Ελλάδα.** Αθήνα: Υπηρεσία εκδόσεων ΟΑΕΔ
- Μάραντος, Π. (2000). **Τεχνικές εύρεσης εργασίας.** Αθήνα: Πατάκης
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2012) **Λεξικό της νέας Ελληνικής γλώσσας,** Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Νίνα - Παζαρζή, Ελένη (2008). **Η γυναικεία απασχόληση στην Ελλάδα. Πρακτικά ημερίδας Πανεπιστημίου Πειραιώς**
- Πανηγυράκης, Γ. (2001). **Σύγχρονη διοικητική δημοσίων σχέσεων.** Αθήνα: Μένου Ε.
- Σταθακόπουλος, Β. (2001). **Μέθοδοι έρευνας αγοράς.** Αθήνα: Σταμούλης
- Σκουτέλης, Γ. (1996). **Ανεργία, αίτια και λύσεις.** Αθήνα: Ρουχωτάς Δημήτρης – Forum
- Στεφανής, Κ. (1991) **Θέματα ψυχιατρικής.** Αθήνα: Συμμετρία
- Brecht, Β.(2000) **Ποιήματα, μετάφραση:Πλωρίτης, Μ. Αθήνα:Θεμέλιο**

OECD, (2012). Employment outlook 2012. OECD publishing

Pierson, J and Thomas, M. (2010). Dictionary of social work. Berkshire: Open University press

Rocard, M. (1998). Τι να κάνουμε για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Αθήνα: Λιβάνη

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Καλαϊτζή, Χρ. (2012). Ανεργία και ψυχική Υγεία – μέρος Α
<http://www.createyourself.gr/psychiatry-society/item/166-ανεργια-και-ψυχικη-υγεια-μερος-a>
Πρόσβαση την 8^η οκτώβριου 2012, 15:43

Βλιώρας, Σπ. (2012) Ανεργία
<http://www.vlioras.gr/Philologia/Composition/Anergia.htm>
Πρόσβαση την 19^η Αυγούστου 2012, 18:03

Ιωσηφίδης, Θ. (2003). Εισαγωγή στην ανάλυση δεδομένων ποιοτικής κοινωνικής έρευνας.
<http://www.cultural-representation.com>
Πρόσβαση την 20^η Αυγούστου, 19:00

Κατσορίδας, Δ., Λεχουρίτης Γ. (2010). Οι κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας. Ενημέρωση - Μηνιαίο περιοδικό του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ
<http://www.encephalos.gr/47-4-05g.htm>
Πρόσβαση την 12^η Οκτωβρίου 2012, 15:50

Κούτση, Ε. (2008). Οι ψυχολογικές συνέπειες της ανεργίας στους νέους.
http://tkaridipswnk.blogspot.gr/2009/03/blog-post_17.html
Πρόσβαση την 15^η Οκτωβρίου 2012, 19:33

Υπουργείο Οικονομικών (2011). Η ανεργία στη Ελλάδα από το 1961
<http://www.3comma14.gr/pi/?survey=6705>
Πρόσβαση την 16^η Σεπτεμβρίου 2012, 17:10

ΟΑΕΔ. (2012). Στατιστικά στοιχεία. Συγκεντρωτικοί πίνακες εγγεγραμμένης ανεργίας
http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=173&Itemid=458&lang=el
Πρόσβαση την 20^η Σεπτεμβρίου 2012, 18:00

ΟΑΕΔ. (2012). Ο ρόλος του ΟΑΕΔ.
<http://www.oaed.gr/el/2012-01-11-08-40-55>
Πρόσβαση την 3^η Νοεμβρίου 2012, 17:40

ΟΑΕΔ. (2012). Συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός.
<http://www.oaed.gr/el/2012-01-26-08-39-22/-a-->
Πρόσβαση την 3^η Νοεμβρίου 2012, 18:00

ΟΑΕΔ. (2012). Συμβουλευτική αναζήτησης εργασίας
<http://www.oaed.gr/el/2012-01-26-08-39-22/2012-08-29-13-48-05>
Πρόσβαση την 4^η Νοεμβρίου 2012, 18:40

ΟΑΕΔ. (2012). Συμβουλευτική διαδικασία ανάληψης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών
<http://www.oaed.gr/el/2012-01-26-08-39-22/2012-08-29-13-48-58>

[Πρόσβαση την 4^η Νοεμβρίου 2012, 20:00](#)

ΟΑΕΔ. (2012). Παροχές ανεργίας

<http://www.oaed.gr/el/2012-02-07-18-31-19/2012-02-07-18-31-52>

[Πρόσβαση την 4^η Νοεμβρίου 2012, 17:10](#)

[ΟΑΕΔ. \(2012\). Ειδικές τιμές στους ανέργους](#)

<http://eidikestimes.oaed.gr/offers.asp>

Πρόσβαση την 5^η Νοεμβρίου 2012, 19:10

ΟΑΕΔ. (2013). Προγράμματα απασχόλησης για επιχειρήσεις-εργοδότες (Δικαιούχοι) και για ανέργους εργαζόμενους (Ωφελούμενοι)

<http://www.oaed.gr>

Πρόσβαση την 20^η Αυγούστου 2013, 18:00

ΟΑΕΔ. (2013). Παροχές Ανεργίας

<http://www.oaed.gr>

Πρόσβαση την 20^η Αυγούστου 2013, 18:00

Rank, J. (2013). Social work solution to the unemployment problem

<http://family.jrank.org>

Πρόσβαση την 21^η Αυγούστου , 20:00

Scottish social work. (2013). The need for social work intervention

<http://knowledge.skot.uhs.uk>

Πρόσβαση την 21^η Αυγούστου, 21:00

Fluckiger, Y. (2013). Early intervention in the fight against unemployment

<http://issa.int>

Πρόσβαση την 21^η Αυγούστου. 22:00

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η συνέντευξη έγινε με την κοινωνική λειτουργό του ΟΑΕΔ στο γραφείο της στις 30/7/2013 και ώρα 1300

1. Πόσα χρόνια εργάζεστε ως κοινωνική λειτουργός ;

«Εργάζομαι από το 1996 σε προγράμματα της τοπικής αυτοδιοίκησης ένωσης δήμων και κοινοτήτων. Η πρώτη μου απασχόληση ήταν σαν σύμβουλος γυναικείων επιχειρήσεων. Προσπαθούσα να δοθούν κίνητρα σε γυναίκες να δημιουργήσουν επιχειρήσεις στον αγροτουριστικό τομέα.»

2. Πόσα χρόνια εργάζεστε στον Ο.Α.Ε.Δ. ;

«Στον ΟΑΕΔ εργάζομαι από το 1999. Για δέκα χρόνια εργαζόμουν στο γραφείο εργασίας ειδικών κοινωνικών ομάδων ως σύμβουλος παροχής υποστηρικτικών υπηρεσιών. Δηλαδή βοηθούσα άτομα με ειδικές ανάγκες, αποφυλακισμένους, απεξαρτημένους και νεαρά παραβατικά άτομα. Από το 2009 εργάζομαι ως εργασιακή σύμβουλος σε ανέργους γενικότερων κοινωνικών ομάδων όπου και εκεί υπάρχουν ειδικές υποομάδες όπως γυναίκες άνω των 30 ετών, άνεργοι πολύτεκνοι, άνεργοι πλησίον της σύνταξης.»

3. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του φαινομένου της ανεργίας σήμερα ;

«Γι' αυτό υπάρχουν στατιστικά στοιχεία. Εγώ θα σας πω την δική μου άποψη. Από αυτό που βλέπουμε, η ανεργία πλήττει κυρίως γυναίκες, ειδικά άνω των 40 ετών. Οι γυναίκες αυτές επιδιώκουν να βγάλουν την κάρτα ανεργίας χρησιμοποιώντας την έκφραση “μήπως τύχει κάτι”. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έρχονται άντρες ή νέοι. Η κάρτα ανεργίας θεωρείται απαραίτητη στην σημερινή αγορά εργασίας. Επίσης την περίοδο που διανύουμε αυξήθηκε ο αριθμός των ανέργων που δούλευαν σε επιχειρήσεις πολλά χρόνια και κόντευαν να συνταξιοδοτηθούν. Επίσης νεαρά άτομα που επιδιώκουν να πάρουν μία πιστοποίηση σεμιναρίων Η/Υ. Υπάρχουν και μακροχρόνιοι άνεργοι, οι οποίοι αισθάνονται θυμό και ανασφάλεια.»

4. Πως κρίνετε τα επίπεδα της ανεργίας στη χώρα ;

«Εννοείται ότι είναι υψηλό. Βέβαια κρατάμε μία επιφύλαξη διότι αυτό που σας είπα πριν. Οι γυναίκες μεγάλης ηλικίας που έχουμε δει ενδιαφέρονται για την έκδοση κάρτας ανεργίας αλλά δεν ενδιαφέρονται πραγματικά για την εργασία. Στην ουσία φοβούνται να έρθουν σε επαφή με τους εργοδότες και το εργασιακό περιβάλλον.»

5. Ποια είναι τα προγράμματα- παροχές που απευθύνονται στους ανέργους ;

«Αυτή τη στιγμή δεν είναι πολλά. Το ένα είναι το διετές που αφορά την επιδότηση επιχειρήσεων προκειμένου να προσλάβουν ανέργους. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα παρέχει τον πρώτο χρόνο το 80% των ασφαλιστικών εισφορών και τον δεύτερο χρόνο το 60%. Αν κάποιος άνεργος ανήκει στις ειδικές ομάδες όπως πολύτεκνοι, άνεργοι κάτω των 30 ετών, τότε το ποσοστό κάλυψης από τον ΟΑΕΔ είναι 80% και για τα δύο χρόνια. Το άλλο πρόγραμμα είναι για τους νέους ελεύθερους επαγγελματίες – νέους επιστήμονες το οποίο είναι κλειστό ως προς την υποβολή των αιτήσεων. Το τρίτο πρόγραμμα είναι των νέων ελευθέρων επαγγελματιών. Προϋπόθεση είναι ο νέος να είναι άνεργος τουλάχιστον ένα χρόνο. Δεν έχει όμως ακόμα το πρόγραμμα οριστικοποιηθεί με αποτέλεσμα να μην γνωρίζουμε τους ακριβείς όρους συμμετοχής. Πέρα από τις παροχές υπάρχουν τα σεμινάρια που πάει ο άνεργος στα Κ.Ε.Κ. και παίρνει πιστοποίηση σε κάποιο αντικείμενο και πληρώνεται γι' αυτό. Αυτή τη στιγμή έχουμε προγράμματα Η/Υ. Ο ΟΑΕΔ επίσης παρέχει στους ανέργους μέχρι 29 ετών με δίμηνη κάρτα ανεργίας ασφάλεια Ι.Κ.Α. Από 30 ετών και άνω θα πρέπει να έχει ένα χρόνο κάρτα ανεργίας για να αποκτήσει βιβλιάριο Ι.Κ.Α.»

6. Πως διαχειρίζεστε τα επιδοτούμενα προγράμματα προσφοράς εργασίας ;

«Κοινοποιείται το πρόγραμμα στην υπηρεσία. Έρχεται η εγκύκλιος από το υπουργείο και από την ημέρα που έρχεται ξεκινά η υλοποίηση του. Για το κάθε πρόγραμμα είναι υπεύθυνοι ένας – δύο υπάλληλοι. Το κυριότερο κώλυμα είναι ότι οι εργοδότες δεν έχουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά για να βγάλει η υπηρεσία ένταλμα πληρωμής. Δηλαδή οι εργοδότες δεν πληρώνουν τις ασφαλιστικές εισφορές.»

7. Πως επηρεάζεται τους φορείς εργασίας ώστε να προχωρήσουν σε προσλήψεις ;

«Μέχρι πριν ένα χρόνο βγαίναμε έξω στις επιχειρήσεις μετά από ραντεβού και ενημερώναμε για τα προγράμματα. Επειδή τώρα όμως έχουμε μείνει πολύ λίγοι δεν ακολουθείται αυτή η διαδικασία. Οπότε η μόνη ενημέρωση των εργοδοτών γίνεται μέσω κοινοποίησης των προγραμμάτων στα Μ.Μ.Ε. Επίσης έρχονται εργοδότες και ρωτούν τι προγράμματα υπάρχουν.»

8. Τα κρίνετε επαρκή ;

«Από τη στιγμή που υπάρχει έλλειψη κοινωνικών πόρων όχι δεν είναι επαρκή. Δηλαδή πριν είχαμε το τετραετές, το διετές, το πρόγραμμα νέων ελευθέρων επαγγελματιών. Από τη στιγμή που υπάρχει οικονομική δυσκολία εννοείται ότι τα προγράμματα δεν είναι επαρκή.»

9. Πως διαχειρίζεστε τα αρνητικά συναισθήματα καθώς και το συναίσθημα απογοήτευσης των ανέργων;

«Όταν έχεις να αντιμετωπίσεις μία τεράστια ουρά ανέργων δυστυχώς δεν υπάρχει η ποιότητα στην εργασία του συμβούλου. Ότι μπορούμε κάνουμε. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι και η ενημέρωση είναι μία σημαντική πληροφόρηση για τον άνεργο.»

10. Πως κρίνετε την κρατική παρέμβαση για την αντιμετώπιση της ανεργίας ;

«Ανεπαρκής. Είναι ολοφάνερο. Αν κρίνω από το επάγγελμα μου ως κοινωνικός λειτουργός βλέπω ότι η κοινωνική πολιτική καταρρέει. Δεν θεωρώ αποτελεσματική παρέμβαση τα αναρίθμητα προγράμματα Η/Υ. Χρειάζονται περισσότερα προγράμματα επιδότησης και διευκόλυνσης των επιχειρήσεων στο να προσλάβουν έναν άνεργο. Όταν όμως οι μισθοί καταρρακώνονται και οι εργαζόμενοι δεν έχουν χρήματα να αγοράσουν προϊόντα, ελαττώνεται ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων οπότε και δεν έχουν λόγο να προσλάβουν υπαλλήλους. Αυτός είναι ο φαύλος κύκλος της ανεργίας.»

11. Ποιες είναι οι προτάσεις σας ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας ;

«Να παρθούν αντίθετα μέτρα απ' αυτά που υπάρχουν σήμερα. Όχι μείωση μισθών για να υπάρχει ενίσχυση των επιχειρήσεων ώστε να μπορούν να προσλάβουν ανέργους. Από εκεί ξεκινά το πρόβλημα. Συνεχώς βλέπουμε επιχειρήσεις να κλείνουν.»

12. Θέλετε να προσθέσετε κάτι άλλο ;

«Ετοιμάζονται 600 θέσεις διαθεσιμότητας σε λίγο καιρό, μεταξύ των οποίων είναι και ο ΟΑΕΔ. Όσο και να θέλω να δω θετικά τα πράγματα δυστυχώς δεν είναι. Ας ελπίσουμε ν' αλλάξει η κατάσταση.»